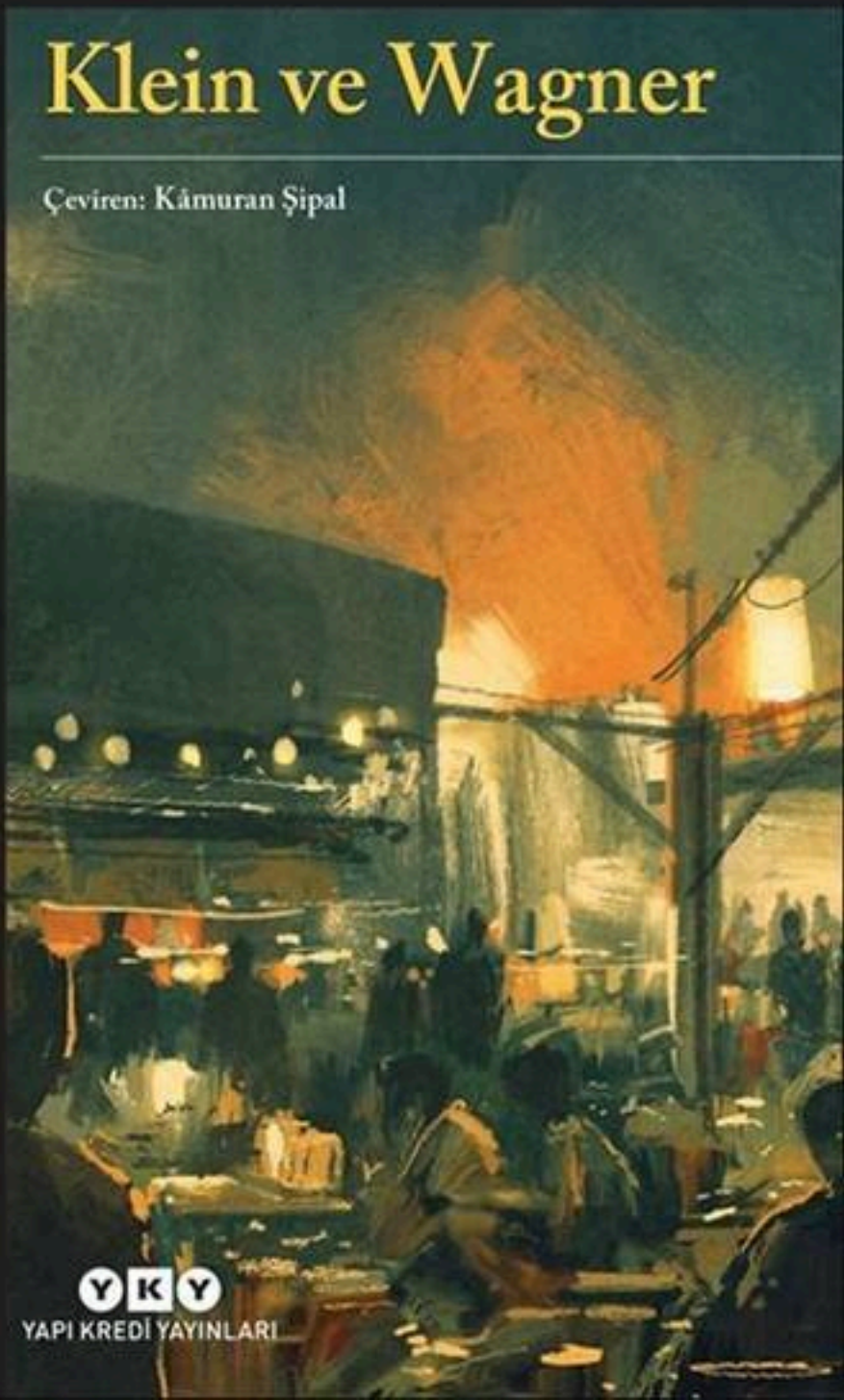
Hermann Hesse

Klein ve Wagner

ANLATI

Çeviren: Kâmuran Şipal

YKY
YAPI KREDİ YAYINLARI

KLEIN VE WAGNER

Hermann Hesse 1877'de Almanya'nın Calw kasabasında doğdu. Eğitim sistemindeki kısıtlamalara ve misyoner babasının dinsel baskılarına direnerek Maulbronn İlahiyat Okulu'ndan ayrıldı. Bir süre kitapçılık yaptıktan sonra 1904'te serbest yazarlığa başladı. Birinci Dünya Savaşı'nda tarafsız kalan İsviçre'ye yerleşerek Alman militarizmi ve milliyetçiliğini yeren yazılar yazdı. Savaş tutsakları ve gözaltına alınanlar için bir dergi çıkardı. 1923'te İsviçre uyruğuna geçti.

Savaş ortamının ve kişisel sorunlarının etkisiyle ağır bir bunalım geçiren Hesse, Jung'un öğrencisi Lang'dan psikanaliz tedavisi gördü. Lang ile dostluğu Hesse'nin ruhbilime ve Jung'a duyduğu ilgiyi körükleyerek iç dünyasını zenginleştirdi. 1911'de Hindistan'a yaptığı yolculuk Doğu kültüründen etkilenmesine yol açtı. Yapıtlarında, kişinin uygarlığın yerleşik kalıplarından kurtularak özbenliğini bulmaya çalışmasını işledi, insanları kendi yaşamlarını kurtarmaya çağırdı ve Doğu gizemciliğini yüceltti.

Hesse, Doğu kültürüne yakınlığıyla, özellikle 1960'larda Amerika'da canlanan Budizm ve Zen Budizmi akımları sırasında en çok okunan yazarlar arasına girdi. Romanları, öyküleri, denemeleri, şiirleri, politik makaleleri ve kültür alanındaki eleştirel yazılarıyla tüm dünyada 100 milyonu aşkın okura ulaşan, 1946'da Nobel Edebiyat Ödülü'nü alan Hesse, 1962'de İsviçre'nin Montagnola kasabasında öldü.

Başlıca yapıtları: *Peter Camenzind* (Can, 2003), *Unterm Rad* (Çarklar Arasında; Can, 2002), *Gertrud* (YKY, 2003), *Rosshalde* (YKY, 2003), *Demian* (Can, 2003), *Siddharta* (Can, 2002), *Der Steppenwolf* (Bozkırkurdu; YKY, 2003), *Narziss und Goldmund* (Narziss ve Goldmund; YKY, 2002), *Das Glasperlenspiel* (Boncuk Oyunu; YKY, 2002).

Kâmuran Şipal 1926'da Adana'da doğdu. İÜEF Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. TDK'nın açtığı öykü yarışmasında aldığı ödülle adını duyurdu (1953). Çağdaş Alman edebiyatından ve Franz Kafka'dan yaptığı önemli çevirilerle de tanındı; Alfred Adler, Ingeborg Bachmann, Wolfgang Borchert, Heinrich Böll, Alfred Brauchle, Bertolt Brecht, Max Brod, Elias Canetti, Sigmund Freud, Gustav Hans Graber, Günter Grass, C. G. Jung, Thomas Mann, R. M. Rilke, Robert Musil, Bernhard Zeller, Hans Zulliger ve Hermann Hesse'den çeviriler yaptı. Halen İstanbul'da yaşıyor.

Kitapları

Öykü: *Beyhan* (1962), *Elbiseciler Çarşısı* (1964), *Büyük Yolculuk* (1969), *Buhûrumeryem* (1971), *Köpek İstasyonu* (1988), *Gece Lambalarının Işığında* (Toplu Öyküler, YKY, 2009). **Roman**: *Demir Köprü* (1998), *Sırrımsın Sırdaşımsın* (YKY, 2010). İnceleme: *Çağdaş Alman Hikâyesi / 1945'ten Sonra* (1962).

Hermann Hesse'nin
YKY'deki kitapları

Narziss ve Goldmund *(2002)*
Boncuk Oyunu *(2002)*
Bozkırkurdu *(2003)*
Gertrud *(2003)*
Rosshalde *(2003)*
Knulp *(2004)*
Klingsor'un Son Yazı *(2005)*
Öldürmeyeceksin - Seçme Denemeler *(2012)*
İnanç da Sevgi de Aklın Yolunu İzlemez *(2016)*

HERMANN HESSE

Klein ve Wagner

Anlatı

Çeviren
Kâmuran Şipal

YKY
YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 4804
Edebiyat - 1378

Klein ve Wagner / Hermann Hesse
Özgün adı: Klein und Wagner
Çeviren: Kâmuran Şipal

Kitap editörü: Fahri Güllüoğlu

Kapak tasarımı: Nahide Dikel
Sayfa tasarımı: Mehmet Ulusel
Grafik uygulama: Akgül Yıldız

Baskı: Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1 Baha İş Merkezi
A Blok Kat: 2 34310 Haramidere / İstanbul
Telefon: (0 212) 412 17 00
Sertifika No: 12026

Çeviriye temel alınan baskı: Suhrkamp Taschenbuch, 2014
1. baskı: İstanbul, Şubat 2017
2. baskı: İstanbul, Mart 2017
ISBN 978-975-08-3923-8

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2015
Sertifika No: 12334
Copyright © Hermann Hesse 1920.
All rights reserved by and controlled through Suhrkamp Verlag Berlin.

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Kemeraltı Caddesi Karaköy Palas No: 4 Kat: 2-3 Karaköy 34425 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
http://www.ykykultur.com.tr
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: http://alisveris.yapikredi.com.tr

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

Klein ve Wagner

Kaçıp sınırı geçmek için tez elden görülen hazırlıkları, yaşanmış bir sürü telaşı geride bırakan, gerilimli anların, değişik olayların, tehlike ve tedirginliklerin oluşturduğu curcunayı atlatan Friedrich Klein, sonunda kendini trende buldu; her şeyin yolunda gidip hiçbir aksiliğin çıkmayışından hâlâ hayretler içinde, oturduğu yere yığılıp kaldı adeta. Tren tuhaf bir hızla –oysa aceleye gerek yoktu artık– güneye doğru yol alıyor, üç beş yolcusunu göllerin, dağların, çağlayanların ve başka doğa harikalarının önünden apar topar çekip götürüyor, insanı serseme çeviren tünellerden geçirip hafifçe sallanan köprülerden aşırıyordu. Her şey yabancıydı, güzel ve biraz da anlamsız; okul kitaplarından ve kartpostallardan çıkarıp alınmış manzaralara benziyordu. İnsanın daha önce bir kez gördüğünü anımsar gibi olduğu, ama gerçekte kendisiyle hiç ilgisi olmayan manzaralar. Bütün bunlar gurbeti oluşturuyordu işte ve bundan böyle Klein'ın yeri bu gurbetti, eve dönüş diye bir şeyin sözü edilemezdi artık. Para işi tamamdı, yanındaydı para, hepsi de binlik, şimdi yine ceketinin iç cebinde taşıyordu.

Artık başına bir şey gelmeyeceği, sınırın ötesinde elinde sahte pasaportla şimdilik tüm izlenmelerden yakasını kurtaracağı düşüncesini, bu sevimli ve rahatlatıcı düşünceyi dönüp dolaşıp zihninden geçiriyor, bu düşünceyle ısınmak, bu düşünceyle açlığını gidermek istiyordu. Ama bu tatlı düşünce ölü bir kuş gibiydi, bir çocuğun üfleyerek kanatlarındaki tüyleri kabartmaya çalıştığı ölü bir kuş. Yaşamıyor, gözünü açmıyordu hiç, insanın elinden kurşun gibi düşüveriyordu, ne neşe, ne bir ışıltı, ne sevinçle dolduruyordu insanın yüreğini. Tuhaftı doğrusu, bu son günler pek çok kez dikkatini çekmişti: Düşünmek istediği şeyi bir türlü düşünemiyordu; düşüncelerine söz geçiremiyor, düşünceleri canlarının istediği yönde akıp gidiyordu, özellikle de kendisine eza veren sorunlar çevresinde dönüp dolanıyor, onun karşı koymasını umursamıyorlardı. Sanki beyni bir kaleydoskoptu da yabancı bir el görüntüleri dilediği gibi değiştirmekteydi. Kim bilir, belki de uzun süren uykusuzluk ve

telaşlardan kaynaklanan bir durumdu bu, çünkü hayli zaman var ki sinirleri bozuktu. Ama ne olursa olsun hoşa gidecek yanı yoktu, çok geçmeden yine biraz yatışıp neşesi yerine gelmedi mi, hali yamandı.

Friedrich Klein'ın eli paltosunun cebindeki tabancaya gitti. Bu da, bu tabanca da onun yeni donanımının, yeni rolü ve maskesinin bir parçasıydı. Aslında ne sıkıntılı, ne iğrenç şeydi bütün bunları insanın kendisiyle sürükleyip götürmesi, hafif ve tedirgin uykulardan içerlere taşıması, bir suçu, sahte belgeleri, ceketin iç cebine dikilerek gizlenmiş parayı, bir tabancayı, sahte bir ismi, bütün bunları. Tümü haydut masallarını çağrıştırıyor, ucuz bir romantizm kokuyor ve ona hiç yakışmıyordu, ona, Klein'a, bu dürüst insana. Can sıkıcı, iğrenç bir şeydi, öyle umduğu gibi oh dedirtecek ve özgürlüğe kavuştuğu duygusunu içte uyandıracak bir tarafı yoktu.

Tanrım, ne diye sanki bütün bu belayı başına sarmıştı, onun gibi biri, neredeyse kırkında bir adam, işine gücüne bağlı bir memur, entelektüel eğilimlerle donatılmış, sessiz, kendi halinde bir vatandaş, gül gibi çocukları olan bir baba? Neden? Seziyordu; bir içgüdünün işi olmalıydı bu, yeterince güçlü bir iç zorlama ve dürtünün parmağı olmasa kendisi gibi biri böyle akıl almayacak bir eyleme kalkışamazdı. Ve bunu bildiği an, bu zorlama ve dürtünün içyüzünü öğrendiği, kendi içinde yeniden düzeni sağladığı an biraz oh diyecek, rahat bir nefes alabilecekti.

Birden doğrulup dimdik oturdu, başparmaklarını şakaklarına bastırıp düşünmeye çalıştı. Üstesinden gelemedi pek, başı sanki camdandı ve telaşlar, yorgunluklar, uykusuzluklarla oyulmuştu içi. Ama çaresiz, düşünmesi gerekiyordu. Aramak ve bulmak zorundaydı, kendi içinde yeniden bir orta noktayı ele geçirmek, kendini bir ölçüde tanımak ve anlamak zorundaydı. Yoksa bu yaşama daha fazla katlanılacak gibi değildi.

Küçük küçük parçacıkları cımbızla devşirip bir araya getirerek eski bir porselen kutudaki kırık yeri onarır gibi, bu son günlerde olup bitenlere ilişkin anıları güçlükle bir araya toplamaya çalıştı. Küçük küçük bir sürü anı kırıntısı; kırıntılardan hiçbirinin de ötekilerle ilişkisi bulunmuyordu, hiçbirinin ne yapısında, ne renginde bütünü anımsatacak bir taraf vardı. Ne acayip anılardı! Tanrım! Ufak ve mavi bir kutu canlandı hayalinde, eli titreyerek patronun resmî mührünü içinden çıkarıp almıştı. Veznedeki yaşlı adamı anımsadı, uzattığı çekin karşılığında kahverengi ve mavi banknotlar

yığmıştı önüne. Bir telefon kabini aklına geldi derken; telefonla konuşurken, ayakta durabilmek için sol elini kabinin duvarına dayamıştı. Doğrusu bunları yapan kişi olarak kendisini değil, bir başkasını, yabancı birini görüyordu gözlerinin önünde, adı Klein olan, ama kendisi olmayan birini. Bu kişiyi mektuplar yakarken, mektuplar yazarken görüyordu, bir restoranda otururken görüyordu ayrıca. Onu –hayır, yabancı biri değildi, kendisiydi bu, bizzat Friedrich Klein idi– geceleyin yatakta yatan bir çocuğun üzerine eğilirken görüyordu. Yo, yo, başkası değil, bu onun ta kendisiydi! İçi ne çok sızlamıştı o zaman, şimdi bile anımsaması kendisine ne çok acı veriyordu! Ne kadar yüreğine işlemişti uyuyan çocuğun yüzüne bakmak, nefes alıp verişlerini işitmek ve o sevimli gözleri bir daha açık göremeyeceğini, o küçük ağzın güldüğüne ve yemek yediğine bir daha tanık olamayacağını, bir daha bu ağız tarafından öpülemeyeceğini bilmek! Ne kadar sızlatmıştı içini! Neden Klein denen o adam kendini böylesine acılara bırakmıştı.

Küçük küçük anı kırıntılarını devşirip bir araya getirmekten vazgeçti derken. Tren durmuştu; bilmediği kocaman bir istasyon. Açılıp kapanan kapı sesleri işitiliyor, kompartıman penceresinin önünden sallana sallana bavullar geçiriliyor, karton levhalar mavi ve sarı bağrışıyordu: Hotel Milano – Hotel Kontinental! Bütün bunlara dikkat etmesi gerekli miydi? Önemli miydi böyle yapması? Bir tehlike söz konusu muydu? Gözlerini yumdu bir an, kendisini bir duyarsızlığın kollarına bıraktı, ama hemen yine korkuyla silkindi, iyice açtı gözlerini, tetikte bekleyen bir adam konumunu aldı. Neredeydi? İstasyondan henüz ayrılmamışlardı. Dur bakayım. İsmim neydi? Nerdeyse bininci defadır yineledi provayı. Evet, ismim? Klein. Klein mı, lanet olsun! Çıkar şu Klein'ı aklından, Klein diye biri yok artık. Eli ceketinin iç cebine gitti, pasaportun bulunduğu cebe.

Bütün bunlar ne yorucu şeylerdi! Genel olarak – bir suç işlemek ne zahmetli, insanın aklını başından alacak kadar zahmetli bir işmiş meğer – –! Harcadığı çaba ve yorgunluktan ellerini yumruk yapmıştı. Bütün bu istasyonda olup bitenler doğrusu kendisini hiç ilgilendirmiyordu; Hotel Milano, istasyon, bavul taşıyan hamallar, bütün bunları rahatlıkla bir kenara bırakabilirdi – hayır kendisi için söz konusu olan bir başka şey vardı, önemli bir şey. Neydi peki?

Uyur uyanık –tren yine ayrılmıştı istasyondan– önceki düşüncelerine döndü. Kendisi için pek önemli olan, bu yaşama daha

fazla katlanıp katlanamayacağıydı; buydu kendisi için söz konusu olan. Acaba bütün bu yorucu saçmalığa son vermek daha basit bir çözüm değil miydi? Nasıl olsa zehri yok muydu yanında? Afyon yok muydu? Ah ah, yoktu hayır, anımsadı, zehri almamıştı yanına. Ama onun yerine yanında tabanca vardı. Öyle ya. Çok iyi. Mükemmel.

"Çok iyi" ve "mükemmel" sözcüklerini yüksek sesle yineledi, aynı türden daha başka sözcükler ekledi buna. Ansızın kendi kendine konuştuğunu fark ederek irkildi, gözü pencere camında yansıyan bozguna uğramış yüzüne ilişti, yabancı, yüzlükten çıkmış, mahzun bir yüz. Tanrım, diye haykırdı kendi kendine. Tanrım! Ne yapmalı? Ne diye yaşamalı hâlâ? Alnıyla bu yüz müsveddesinin içine dalmak, bu bulanık, bu sevimsiz pencere üzerine atılmak, cama dişlerini geçirmek, camla gırtlağını kesip doğramak. Tepesi üstü tren yolunun kenarına düşmek, boğuk bir sesle, pat diye; ve bir sürü vagonun tekerlekleri altında rulo yapılmak, tüm organlarıyla, bağırsakları, beyni, kemikleri ve kalbiyle, gözleriyle ayrıca – ve rayların üzerinde un ufak olmak, hiçliğe dönüştürülmek, silinip atılmak. Arzu edilmeye değer tek şey kalmışsa buydu işte, anlam taşıyacak tek şey kalmışsa buydu.

Umutsuzluk içinde, burnunu pencere camına yapıştırmış, camdaki hayaline bakıp dururken yeniden daldı. Belki saniyeler sürdü uykusu, belki saatler. Başı sağa sola vuruyor, ama gözlerini açmıyordu.

Uyandı derken; bir düş görmüştü, son kısmı henüz belleğindeydi: Bir arabanın ön tarafında oturuyordu; araba, hızlı ve atak, bir kent içinde yol alıyor, bayırları tırmanıyor, yamaçlardan aşağı iniyordu. Yanı başında oturan biri arabayı kullanmaktaydı. Ansızın adamın karnına bir yumruk indirip kendisi geçti direksiyon başına; çılgıncasına, korkunç bir hızla arabayı sürüyor, kaptırmış gidiyor, yolda karşılaştığı atların ve mağaza vitrinlerinin kıl payı yanından geçiyor, ağaçları sıyırarak ilerliyordu; öyle ki, gözleri önünde kıvılcımlar çakıyordu sürekli.

Böyle bir düşten uyanmıştı işte. Başında bir hafiflik hissediyordu. Düşte gördüklerine gülümsemeden duramadı. Yanındaki adamın karnına indirdiği yumruğa diyecek yoktu, bu bir memnunluk duygusu uyandırdı içinde. Düşün parçalarını bir araya getirmeye, düş üzerinde düşünmeye koyuldu. Ağaçları sıyırıp geçerken işitilen

o ıslık sesi neydi öyle! Yoksa tren düdük mü çalmıştı? O değil de, direksiyon başında oturmak tüm tehlikelere karşın doğrusu hoşuna gitmiş, içini bir mutluluk, bir esenlik duygusuyla doldurmuştu. Evet, direksiyonu bir başkasının kullanıp bir başkası tarafından götürülüyor olmasından direksiyonun kendi elinde bulunması daha iyiydi, isterse araba yolda parçalanıp dağılsındı.

İyi ama düşünde karnına yumruğunu indirdiği bu kişi kimdi gerçekte? Kimdi o yabancı sürücü? Kim onun yanında, direksiyon başında oturmuştu? Anımsayabildiği bir yüz, bir kişi yoktu, yalnızca bir duygu, belli belirsiz, karanlık bir izlenim kalmıştı geride... Kim olabilirdi söz konusu kişi? Saygı duyduğu, yaşamı üzerinde söz sahibi olmasına izin verdiği, kendisine katlandığı, öte yandan içten içe nefret ettiği ve sonunda karnına yumruğu yapıştırdığı biri miydi bu? Babasıydı belki? Belki de amirlerinden biri? Ama belki de – belki de o?

Klein birden açtı gözlerini. Kaybolmuş ipliğin bir ucunu ele geçirmişti. Her şeyi anımsamıştı yeniden. Düşü unuttu. Ortada daha önemli bir şey vardı şimdi. Artık biliyordu. Bilmeye başlamıştı artık, neden burada, bu tren içinde oturduğunu, neden artık Klein ismini taşımadığını, neden yolsuzluğa kalkışıp sahte belgeler düzenlediğini sezmeye, belli bir tat halinde damağında duyumsamaya başlamıştı. Hele şükür, hele şükür!

Evet, öyleydi. Artık kendi kendisinden saklayıp gizlemesinin anlamı yoktu. Karısı için yapmıştı hepsini, yalnızca karısı için. Ne iyi, sonunda anlamıştı bunu!

Bunu bilmekle bir kuleden dışarı bakarcasına, ansızın gerilerde kalmış, hayli süredir küçük ve değersiz parçalar halinde dağılıp dökülen yaşamını uzak noktalara kadar kuş bakışı görür gibi oldu. Bakışlarını geride bırakılmış uzun bir yolda gezdirdi, evlilik yaşamını bir baştan bir başa gözleriyle kucakladı; yürüyüp geldiği yol, sırtında ağır yüklerle bir adamın toz toprak içinde, tek başına sürüklene sürüklene teptiği uzun, yorucu, ıssız bir caddeydi sanki. Gençliğinin ışıl ışıl tepeleri ve hışırdayıp duran yeşil dorukları arkalarda bir yerde, toz toprak gerisinde yitip gitmişti. Evet, o da bir zaman gençti, başka gençlerden farklıydı üstelik, büyük büyük düşler kurmuş, yaşamdan ve kendisinden çok şey beklemişti. Ama toz topraktan başka bir şey eline geçmemiş ve sırtına vurulmuştu yükler; uzun bir yolu arşınlamış, sıcaklarda yanıp kavrulmuştu,

bacaklarda yorgunluk, susuzluktan kuruyan yürekte yuvalanıp, fırsat kollayan, yarı uykulu, yıllanmış bir özlem. İşte bu olmuştu onun yaşamı. İşte bu olmuştu onun yaşamı.

Pencereden bakınca hayrete kapıldı, irkildi. Alışmadığı manzaralar gördü dışarıda. Güneye geldiklerini fark ederek ansızın korkuyla yerinden sıçradı. Şaşkınlıkla doğrulup pencereden dışarı sarktı. Ve bir perde daha kalktı üzerinden, yazgısının bilmecesi biraz daha netlik kazandı. Güneyde bulunuyordu! Yeşil teraslarda asmalardan çardaklar, eski gravürlerdekine benzer yarı yıkık altın kahverengisi duvarlar, çiçeğe durmuş gül kırmızısı ağaçlar seçiliyordu. Küçük bir istasyon geçip kayboldu önlerinden. İtalyanca bir ismi vardı, ogno ya da ogna ile biten bir isim.

Genel olarak Klein yazgısının kitabını bundan böyle okuyabiliyordu. Kendisini karısı ve çocuklarından, işinden gücünden, şimdiye kadar yaşamını ve yurdunu oluşturmuş her şeyden uzaklaştıran bir yoldaydı. Ve yol güneye iniyordu. Kaçmaların telaşı ve sarhoşluğu içinde ne diye İtalyanca ismiyle o kenti gideceği yer diye seçmişti, ancak şimdi anladı. Otel adreslerini içeren bir kitaba dayanarak yapmıştı bunu, öyle görülüyor ki rastgele bir seçimdi, şansa bir seçim. Başka bir kenti, Amsterdam'ı, Zürich'i ya da Malmö'yü de seçebilirdi pekâlâ. Ancak seçim artık rastlantı niteliğini yitirmişti. Alplerden geçmiş, güneye ayak atmıştı. Böylelikle gençlik döneminin isteğini, anlamsız yaşamının uzun ve ıssız yolunda anıları silinip kaybolmuş gençlik yıllarının en görkemli isteğini gerçekleştirmişti. Bilinmedik bir güç işi öylesine düzenlemişti ki, yaşamının en ateşli iki isteği yerine gelmişti: Güneye karşı duyulup çoktan unutulmuş özlem ve evlilik yaşamının köleliğiyle pisliğinden kaçıp özgürlüğe kavuşmak için duyduğu, her zaman içinde saklı tutup açığa vurmadığı güçlü arzu. Amiriyle arasındaki kavga, parayı zimmetine geçirmek için bir sürpriz gibi karşısına çıkan fırsat, kısaca kendisine o zamana kadar alabildiğine önemli gözüken her şey şimdi parçalanıp dağılıyor, küçük küçük rastlantılara dönüşüyordu. Onu şimdi önüne katıp götüren söz konusu rastlantılar değildi. Ruhundaki o iki büyük isteğin zaferiydi bu, ötekilerin hepsi izlenen yol, kullanılan araçtı sadece.

Bu yeni görüş Klein'm içine derin bir korku saldı. Kibritlerle oynayıp bir evi ateşe vermiş bir çocuk gibi hissetti kendini. Ve şimdi ev yanmaya başlamıştı. Tanrım! Ve eline ne geçecekti bütün

bunlardan? Diyelim Sicilya'ya ya da İstanbul'a kadar gitti, bu onu yirmi yıl gençleştirebilecek miydi?

Bu arada durmadan yol alıyordu tren, köyler birer birer karşıdan yaklaşıp kayboluyordu, egzotik bir güzellikle donanmış, güneyden beklenen ve kartpostallardan bilinen o şirin nesnelerle neşe saçan resimli bir kitap gibiydi adeta: Çayların ve kahverengi kayaların üstünde güzelim kemerleriyle taş köprüler, üzüm bağlarının eğreltiotlarıyla kaplı duvarları, yüksek ve zarif çan kuleleri, kiliselerin hafif ve soylu kemerleriyle kubbeli revakların gölgeleri altında yatan bir renk cümbüşü içindeki ön cepheleri, gül kırmızısına boyanmış evler; alabildiğine serin mavi boyalarıyla kalın duvarlı revaklar, ehlileştirilmiş kestane ağaçları, yer yer siyah serviler, tepelere tırmanan keçiler, bir villa önündeki çimenler ortasında kısa boyları ve kalın gövdeleriyle ilk palmiyeler. Hepsi de ilginçti, hayli gerçekdışıydı; ama topluca pek sevimli bir manzara oluşturuyor, insana teselliye benzer bir şeylerin müjdesini sunuyordu. Bu güney denen şey anlaşılan vardı gerçekten, söylence değildi. Köprüler ve serviler gençlik düşlerinin gerçekleştiğini gösteriyor, evler ve palmiyeler adeta şöyle konuşuyordu: Eskiler geride kaldı artık, bundan böyle seni hep yeni şeyler bekliyor. Havada ve güneş ışığında baharatımsı, güçlü bir tat vardı, insan daha rahat soluyabiliyordu; yaşamak daha olanaklı ve tabanca daha az gerekliydi, raylar üzerinde cansız serilip kalmak eskisi gibi ivedilik taşımıyordu artık. Denemeye değerdi, her şeye karşın bir kez daha denemeye. Kim bilir, belki de yaşam katlanılamayacak gibi değildi.

Vücudunda yeniden bir gevşeme hissetti, bu kez eskisinden kolay bıraktı kendini ve uyudu. Akşam vaktiydi, oteller kentinin çın çın yankılanan ismine gözlerini açıp acele indi trenden.

Kasketinde "Hotel Milano" yazılı bir adam Almanca konuştu kendisiyle, Klein otelde bir oda ayırttı ve adresi not etti. Uykulu uykulu yalpalayarak cam istasyondan ayrıldı ve adeta bir sarhoşluktan sıyrılıp ılık akşamın içine daldı.

"Honolulu'yu aşağı yukarı böyle canlandırmıştım hayalimde," diye geçirdi zihninden. Alabildiğine tedirginlik içinde bir yer, neredeyse şimdiden geceye bürünmüş, yabancı ve anlaşılmaz, yalpalayarak yaklaştı karşıdan. Önündeki tepe dimdik iniyor, aşağıda birbirine sımsıkı geçmiş binalarıyla kent yatıyordu; tepeden kentin aydınlatılmış meydanlarına baktı. Sarp ve sivri Zuckerhut dağları

ansızın bir göle dalıp görünmez oluyor, göl rıhtımda yanan sayısız fenerlerin suya vuran yansılarıyla seçilebiliyordu. Bir teleferik, yarı tehlikeli, yarı oyuncak bir sepet gibi uçurumdan aşağı inerek kente ulaşmaktaydı. Koni biçimindeki yüksek tepelerin birkaçında ışıkları yakılmış evlerin aydınlık pencereleri görülüyor, pencereler akıllarına estiği gibi diziler, basamaklar ve yıldızsı burçlar oluşturarak ta doruklara kadar tırmanıyordu. Aşağıda, kentte büyük otellerin yukarılara doğru başlarını kaldırmış çatıları, oteller arasında karanlık bahçeler görünüyor, yaz mevsimine özgü, toz ve kokuyla yüklü, ılık bir akşam rüzgârı, parlak ışıklı fenerlerin altında keyifle salınıp duruyordu. Göl kıyısında karmakarışık ışıktan noktalarla bezenmiş karanlıktan bir fanfar orkestrasının sağlam ritimli gülünç müziği kopup gelmekteydi.

Bulunduğu yer Honolulu'ymuş, Meksika'ymış ya da İtalya, hiç fark etmezdi Klein için. Yabancı bir ülkedeydi, yeni bir dünya vardı karşısında ve yeni bir hava. Kendisini ne kadar şaşkına çevirip el altından yüreğine bir korku salarsa salsın, bu hava bir sarhoşluğun, bir unutmanın ve sınanmamış yeni duyguların kokusunu da içeriyordu.

Açık alana doğru giden bir yol görüp usul usul o tarafa yöneldi; depoların ve boş kamyonların, daha sonra küçük banliyö evlerinin önünden geçti. Evlerden İtalyanca bağırıp çağırmalar geliyor, bir kumarhanenin bahçesinde çalan mandolinin cırtlak sesi duyuluyordu. Yol üzerindeki en son eve yaklaştığında, bir kızın söylediği İtalyanca bir ezgi çalındı kulağına, ahenk dolu seslerin bayıltıcı kokusuyla nefesi kesilir gibi oldu. Ezginin pek çok sözünü anladığını görerek sevindi, ayrıca nakaratını da aklında tutabilmişti:

Mama non vuole, papa ne meno,
*Come faremo a fare l'amor?**

Gençliğinin düşlerinden kopup gelir gibiydi ezgi. Kendinden geçerek ilerledi, cırcırböceklerinin ötüp durduğu ılık gecenin koynundan içeri bir su gibi coşkuyla bıraktı kendini. Karşısına bir bağ çıktı ve büyülenmiş gibi durdu: Havai fişeklerden bir şenlik; halkalar halinde dönüp duran, yeşil yeşil küçük ışıklardan ortalık geçilmiyor, burcu burcu kokan yüksek otlar yeşil ışıkla kay-

* Ne annem istiyor ne de babam / Biz nasıl sevişeceğiz peki? (ç. n.)

nıyordu, binlerce akanyıldız esriklik içinde birbirine dolanmış salınmaktaydı. Bir yığın ateşböceği ılık ılık çakıp sönen gecenin içinde usulcacık ve sessizce gezinen hayaletlere benziyorlardı. Yaz mevsiminin havası ve toprağı ışıl ışıl şekiller ve binlerce küçük, devingen burçlar halinde fantastik bir görünüm oluşturuyor, yaşamanın keyfini çıkarıyordu.

Kendini bu büyüye kaptıran Yabancı uzun süre dikildi oracıkta, geride bıraktığı yolculuğun ve arkada kalan yaşamının korkulu serüveni bu seyrek rastlanır manzara karşısında aklından çıkıp gitmişti. Hâlâ bir gerçeklik var mıydı? Ticaret var mı, polis var mıydı? Hâlâ yüksek kademeden memur adayları ve borsa bültenleri var mıydı? Ve buradan on dakika kadar uzakta bir istasyon?

Yaşadığı hayattan kaçarak yollara düşüp bir masal dünyasından içeri adım atan Klein, dönüp yavaş yavaş kente yöneldi. Sokak lambaları yanmaya başlamıştı. Kendisine anlamadığı bir dilde bir şeyler söyleyen bazı kimselere rastladı yolda. Hiç tanımadığı devcileyin ağaçlar çiçeklerle donanmıştı. Baş döndürücü terasıyla uçurumun hemen kenarında yükselen taş bir kiliseyle karşılaştı. Arada merdivenlerle aydınlık yollar, dağlardan inen sular gibi hızla aşağıdaki kente doğru akıp gidiyordu.

Klein oteli buldu, gereğinden fazla aydınlatılmış kuru, cansız holde, lobide ve merdiven sahanlığında esrikliği uçup gitti üzerinden, o korkulu çekingenliği, o lanet, o kardeş katili Kabil'in damgası geri dönüp geldi. Odacının, garsonların, asansörcü oğlanın ve otel müşterilerinin süzüp tartan bakışları altında süklüm püklüm yürüyüp restoranın en tenha köşesine gidip oturdu. Zayıf bir sesle yemek listesini istedi, hâlâ yoksul biriymiş de tutumlu davranması gerekiyormuş gibi yemek isimlerini okurken her birinin yanındaki fiyatı titizlikle gözden geçirdi, ucuz bir yemek söyledi sonra, yarım şişe Bordeaux şarabıyla yapay bir yoldan neşelenmeye çalıştı, tadını bulamadı şarabın, ve külüstür, küçük odasına girip kapıyı kilitleyerek yatağa yatınca rahat bir nefes aldı. Çok geçmeden daldı, uykuya susamış, uyudu derin derin, ama topu topu iki üç saat sürdü. Gecenin henüz bir yarısıydı ki yeniden açtı gözlerini.

Bilinçaltının uçurumlarından çıkıp gelerek gözlerini odadaki düşmanca loşluğa dikti, nerede olduğunu kestiremedi ilkin, içinde önemli bir şeyi unutmuş ya da savsaklayıp yapmamış gibi ezici bir duygu, bir suçluluk duygusu vardı. Elini bir süre körlemesine

sağda solda gezdirdikten sonra bir düğme bulup ışığı yaktı. Küçük oda ansızın göz kamaştırıcı bir ışığa boğuldu, yabancı, ıssız, bir anlamdan yoksun. Neredeydi? Pelüş koltuklar dik dik kendisine bakıyor, her şey soğuk ve meydan okuyan bakışlarla kendisini süzüp duruyordu. Bir aynaya ilişti gözü ve unutmuş olduğu şeyi aynadaki yüzünden okudu. Evet, biliyordu. Eskiden kendisinde yoktu bu yüz, bu gözler sonra, bu kırışıklar, bu renkler. Yeni bir yüzdü, insanın aklını başından alan bu telaşlı tiyatro oyununda bir ara bir cama yansımış, o zaman da yine dikkatini çekmişti. Kendi yüzü değildi bu, kendisinin o iyi, o sessiz ve biraz sabırlı yüzü, Friedrich-Klein-yüzü değildi. Kurda kuşa yem birinin yüzü, yazgısının yeni işaretlerle damgaladığı bir yüzdü, eskisinden biraz daha kocamış, biraz daha genç bir yüz, maskemsi, ama yine de acayip şekilde yanıp tutuşan bir yüz. Kimse sevmezdi böyle yüzleri.

Damgalı yüzüyle güneydeki bir otelin odasında oturuyordu Klein. Evde şimdi çocukları uyumaktaydı, terk edip geldiği çocukları. Bir daha hiç göremeyecekti uyuduklarını, bir daha uyandıklarını göremeyecek, bir daha seslerini işitemeyecekti. Bir daha o komodin üzerindeki bardaktan su içemeyecekti, bardak ayaklı lambanın yanı başında durur, bardağın yanında da akşam gazetesiyle bir kitap olurdu hep. Yatağın üst tarafında da anne ve babasının resimleri asılıydı. Hiçbir şeyi, hiçbir şeyi göremeyecekti artık. Bütün bunların yerine yabancı bir otelde gözlerini dikmiş aynaya, katil Klein'ın mahzun ve korku dolu yüzüne bakıp duruyordu. Ve pelüş mobilyalar soğuk bakışlarla kötü kötü kendisini süzüyordu, her şeyde bir başkalık, her şeyde bir düzensizlik vardı. İyi ki babası hayatta değildi de bu halini görmüyordu!

Gençlik döneminden beri duygularına hiç böylesine dolaysız, böylesine yalnızlık içinde bırakmamıştı kendisini. Hiç daha böylesine yabancı bir ülkede, yazgının o amansız güneşinin dikey ışınları altında böylesine çıplak. Her zaman bir şeyle meşgul olmuştu, kendisinden başka bir şeyle, her zaman yapacağı bir şey olmuş, belli bir amaç uğrunda çalışmış, para için, işinde terfi için, evde bir huzur ortamının sağlanması için çaba harcamıştı, okul işleri, çocukların hastalıkları için ya da, her zaman bir yurttaş, bir koca ve bir baba olarak büyük ve kutsal görevlerle çevresi sarılmış, bu görevlerin koruyucu kanatları ve gölgesi altında yaşamıştı; bu görevler uğruna özverilerde bulunmuş, bu görevler sayesinde yaşamı haklı bir ne-

den ve anlama kavuşmuştu. Şimdi ise bir boşluğa düşmüş, uzayda ansızın çırılçıplak dikilmeye başlamıştı, ay ve güneş karşısında yapayalnız, çevresinde buzsu, incelmiş bir atmosfer.

Ve işin tuhafı yaşamı için tehdit oluşturan bu korkulu durum bir depremin eseri değildi, bir Tanrı ya da bir şeytan bu duruma sürüklememişti onu, yalnızca kendi işiydi, yalnızca onun kendi işiydi bu. Kendi eliyle kendisini kaldırıp böyle bir durumun kucağına atmış, buralara, yabancı bir sonsuzluğun ortasındaki bir yalnızlığın içine savurmuştu. Her şey onun kendi içinde büyümüş, kendi içinde dünyaya gözlerini açmıştı, yazgı onun kendi yüreğinde serpilip büyümüştü, suç ve başkaldırı, kutsal görevlerin bir kenara itilişi, uzay boşluğuna kendini fırlatıp atışı, karısına karşı kin ve nefreti, kaçışı, yalnızlığa gömülüşü ve belki de kendi canına kıyacak oluşu. Başkalarının da kötü şeyler gelmiş olabilirdi başına, insanı tepetaklak eden şeyler, bir yangın, bir savaş sonucu örneğin, bir kaza sonucu, kötü niyetli kişilerin davranışları yüzünden – ne var ki onun için, katil Klein için bu gibi şeyler söz konusu olamazdı, bu gibi şeylerin hiçbiriyle Klein kendisini bağışlatamaz, durumundan kimseyi sorumlu tutamazdı, olsa olsa karısını suçlayabilirdi belki. Evet, karısını, kuşkusuz karısını suçlayabilirdi, suçlaması da gerekiyordu, bir gün kendisinden hesap sorulmak istendi mi, suçlu olarak karısını gösterebilirdi!

Büyük bir öfke tutuşup alevlendi içinde ve ansızın aklına bir şey geldi, yakıp kavuran, ölümcül bir şey, çeşitli düşünce ve yaşantılardan oluşan bir yumak. Düşü anımsamıştı, gördüğü otomobil düşünü ve arabada düşmanının karnına indirdiği yumruğu.

Ve derken bir duyguyu anımsadı ya da bir hayaldi bu, garip ve sayrılı bir ruh durumu, bir şeytana uyma, çılgınca bir istek ya da başka türlü nitelenecek bir şey. Tüyler ürpertici kanlı bir eylemin düşüncesi, karısının, çocuklarının ve kendisinin yaşamına son verme tasarımı ya da hayaliydi bu. Aynada o damgalanmış, o suç işlemiş kişinin yüzü hâlâ kendisine bakıp dururken anımsamıştı şimdi, birden çok insanın hayatına mal olacak bu cinayeti işlemeyi pek çok kez kafasından geçirmiş, daha doğrusu çirkin ve saçma bulduğu bu hayale karşı kendini savunmaya çalışmıştı. Tam da o günler başlamıştı sonradan kendisini zimmetine para geçirmeye zorlayan, kaçmaya zorlayan düşünceler, hayaller ve kahredici ruh durumları. Belki de –olabilirdi hani– onu evden uzaklaştıran, sa-

dece karısına ve evlilik yaşamına karşı içinde zamanla oluşmuş aşırı nefret değildi, tersine korkuydu bu, günün birinde çok daha müthiş o eylemi gerçekleştirebileceği, karısını, çocuklarını, hepsini öldürebileceği, hepsini boğazlayıp kanlar içinde yatışlarını görmek isteyebileceği korkusuydu. Sonra, kafasındaki bu düşüncenin de bir geçmişi vardı. Örneğin, ansızın insanın üzerine çullanan ve insanda yere çökmeden yapamayacağı duygusunu uyandıran hafif bir baş dönmesi gibi zaman zaman aklından geçmişti. Ama cinayet, ama cinayetin hayali bir başka kaynaktan çıkıp geliyordu. Bunu ancak şimdi görmesi anlaşılacak gibi değildi.

Aile bireylerini öldürme düşüncesinin ilk kez aklına gelip bu şeytani düşüncenin kendisini ölümcül bir korkuya sürüklemesine, küçük bir anımsamanın adeta onunla alay ederek yakasına yapışması yol açmıştı. Şuydu anımsadığı şey: Yıllar önce, henüz kendi halinde, hatta neredeyse mutlu yaşayıp gittiği bir sıra, bir gün meslektaşlarıyla, Güney Almanya'daki bir okulda çalışan W. adındaki (isim aklına gelmemişti) bir öğretmenin işlediği tüyler ürpertici cinayet üzerinde konuşmuşlardı. Adam bütün ailesini alabildiğine kanlı bir şekilde boğazlamış, ardından kendi canına kıymıştı. Böyle bir cinayette cezai ehliyetin ne derece söz konusu olabileceği, ayrıca böyle bir eylemi, insandaki kötülüğün böyle dehşet verici şekilde patlak vermesini nasıl anlamak ve açıklamak gerektiği sorunu gündeme gelmişti konuşmada. Klein o zamanlar iyice sinirlenmiş, cinayete psikolojik bir açıklama getirmek isteyen bir meslektaşına çok sert sözler söylemişti: Böyle iğrenç bir cinayet karşısında namuslu bir insanın takınacağı tek bir tutum olabilirdi, kızgınlık ve nefret; böyle kanlı bir eylem olsa olsa bir şeytanın beyninden doğup çıkabilirdi ve böyle bir cani ne kadar ağır cezaya çarptırılsa, ne kadar acımasız şekilde yargılanıp işkence görse yine de azdı. Konuşma sırasında oturdukları masayı, ayrıca ansızın kızgınlıkla söylediği bu sözler karşısında yaşlı meslektaşlarının şaşırmış, biraz eleştirel bakışlarını dün gibi anımsıyordu.

Daha sonraları, kendisini kendi aile bireylerinin katili olarak ilk kez hayalinde canlandırıp bu hayalden dehşete düşerek irkildiğinde, katil öğretmen W. üzerinde meslektaşlarıyla yaptıkları yıllar öncesinde kalmış söyleşi hemen yine aklına gelmişti. O zamanki söyleşide gerçek duygularını tam bir içtenlikle dile getirdiğine yemin edebilirse de, ne tuhafsa şimdi yüreğinden yükselen çirkin bir

ses kendisiyle alay ederek ona şöyle sesleniyordu: Daha o zaman, daha yıllar önce öğretmen W.'yle ilgili söyleşi sırasında onun işlediği cinayeti içten içe anlayışla karşılayıp onaylamıştın; o zaman kızıp köpürerek buna tepki göstermen, yüreğinin sesini darkafalılık ve riyakârlıkla susturma çabasından öte bir şey değildi. Eşini katleden öğretmene layık gördüğü ceza ve işkenceler, gerçekleştirdiği eyleme ilişkin olarak ağzından büyük bir öfkeyle çıkan aşağılayıcı sözler, aslında onun kendi kendisine, kendi içinde tohum halinde yatan cinayet isteğine karşı yöneltilmişti. Söz konusu cinayet tohumu daha o konuşma sırasında içinde yatıyordu kuşkusuz. Kapıldığı büyük öfke ve buna yol açan neden, gerçekte, kendi kendisini hapiste yatıyor ve kanlı eylemi işlemekle suçlanıyor görmesindendi, her türlü suçlamayı ve her türlü ağır yargıyı kendisine reva görerek vicdanını rahatlatmak istemesinden kaynaklanıyordu. Sanki kendi kendisine ateş püskürerek içinde gizlice yaşayan cinayet eğilimini cezalandırmak ya da susturmak istemişti.

Klein'm kafasından işte bu düşünceler geçti birden: öyle hissediyordu ki, kendisi için önemli bir şey söz konusuydu, hayatı söz konusuydu kısaca. Ama bir yumak gibi birbirine dolanmış bu anımsama ve düşünceleri tel tel ayırıp yerli yerine oturtmak anlatılmaz ölçüde güçtü. İçinde ansızın çakan bu kurtarıcı sezgiler yorgunluğa yenik düştü derken. Doğrulup kalktı, gidip yüzünü yıkadı, odada yalınayak bir aşağı bir yukarı gezindi, üşür gibi oldu bir ara, yatıp uyumayı düşündü.

Ama uyku tutmadı. Acımasızca içindeki duygularının eline düşmüştü, hepsi de çirkin, üzüntü veren, onur kırıcı duyguların, karısına karşı kin ve nefretin, kendi kendisine acımanın, çaresizliğin, açıklamalara, kendini bağışlatacak, kendisi için teselli oluşturacak nedenlere duyduğu gereksinimin eline. Şimdilik başka avutucu nedenler aklına gelmedi, o alabildiğine gizli ve tehlikeli anımsamalar ormanının derinliklerine, kendini hiç kollayıp gözetmeden dalmaksızın olup bitenlerin anlaşılamayacağını gördükçe bir türlü uyku tutmadığından, gecenin kalan bölümünü o zamana kadar hiç yaşamadığı berbat bir durumda geçirdi. İçinde savaşıp duran tüm iğrenç duygular bir araya gelerek müthiş boğucu, ölümcül bir korkuya dönüşüyor, şeytani bir kâbus halinde yüreğinin ve ciğerlerinin üzerine bastırıyor ve kâbus ikide bir güçlenerek katlanılmazlığın sınırına gelip dayanıyordu. Korkunun

ne olduğunu öğrenmişti çoktan, yıllardır biliyordu, ama ancak son haftalar ve günlerden bu yana iyice anlamıştı! Gelgelelim şimdiki gibi onun asla gırtlağına yapıştığını hissetmemişti. Karşı koyamadığı bir güç alabildiğine önemsiz şeyleri düşünmeye zorluyordu kendisini; örneğin, unutulmuş bir anahtarı düşünüyor, otel hesabını düşünüyor ve bütün bunlar içini dağ gibi tasayla ve tatsız beklentilerle dolduruyordu. Kaldığı külüstür odanın bir gecelik ücretinin üç buçuk franktan fazla tutup tutmayacağı, fazla tutması durumunda otelde daha çok kalmayarak çıkıp gitmesinin uygun düşüp düşmeyeceği sorusu kuşkusuz bir saat kadar nefes nefese koydu, terletti kendisini, yürek çarpıntısı içinde bıraktı. Oysa bütün bu düşüncelerin ne sersemce şeyler sayılacağını çok iyi biliyordu, ikide bir kendini mantıklı olmaya davet etti, yatıştırmaya çalıştı, dikbaşlı bir çocukla konuşur gibi kendi kendisiyle konuştu, tasa ve kaygılarının her türlü dayanaktan yoksunluğunu parmak hesabı yaparak kendi kendisine kanıtlamaya uğraştı – ama boşa gitti çabası, tümüyle boşa gitti. Hatta kendisini teselliye ve cesaretlendirmeye yönelik bütün bu çabanın ardında acımasız alaya benzer bir şey sırıtır gibi oldu, bir zaman katil W. dolayısıyla sergilediği davranış gibi bu davranışı da yapmacıklık ve tiyatrodan başka şey değildi adeta. Çünkü içindeki ölümcül korkunun, o müthiş boğulma duygusunun, nefes alamayıp acı içinde kıvranarak ölmeye mahkûm edildiği hissinin birkaç frank konusundaki tasa ve kaygıdan ya da benzer nedenlerden kaynaklanamayacağını açıkça görüyordu. Bunun arkasında kötü bir şey, ciddi bir şey pusuya yatmış beklemekteydi. Peki ama neydi bu? Elini kana bulamış öğretmenle, kendi cinayet istekleriyle, ruhundaki bütün o hasta ve düzensiz nesnelerle ilgili şeylerdi herhalde. Ama bunlara nasıl el atacaktı? Asıl nedeni nasıl bulup çıkaracaktı ortaya? İçinde hiçbir yer yoktu ki kanamasın, hasta, tembel ve acılara karşı işte öylesine duyarlı olmasın. Bu duruma uzun zaman göğüs geremeyeceğini seziyordu. Böyle giderse, hele bu geceki gibi ilerde başka geceler geçirmek zorunda kalırsa ya aklını kaçıracak ya da hayatına son verecekti.

Bir gerilim içinde doğrulup oturdu yatakta, durumuna ilişkin duyguları sonuna kadar yaşayıp tüketmek, bu duygularla artık işini bitirmek istedi. Ama her zamanki şey yine tekrarlandı: Yalnızlık ve çaresizlik içinde oturup durdu başı ateşler içinde yanarak, kalbi

üzerinde ağrılı bir basınç, yılan karşısında bir kuş gibi yazgı karşısında ölümcül bir dehşete kapılarak, büyülenmiş gibi bir yere kıpırdamaksızın, korkuyla kahrolarak. Yazgı denilen şey, artık biliyordu bunu, herhangi bir yerden çıkıp gelmiyor, insanın kendi içinde yeşerip büyüyordu. Bunu önleyecek bir çare bulamazsa, onu yiyip yutacaktı yazgı – o zaman korku, bu müthiş korku tarafından adım adım izlenmesi ve aklının başından alınması kaçınılmazdı, adım adım izlenmesi, uçurumun kenarına gelinceye kadar adım adım. Ve bunun da yakında gerçekleşeceğini seziyordu.

Anlayabilmek – fena olmazdı hiç, belki bir kurtuluş sayılabilirdi! Durumunu ve kendisine neler olup bittiğini anlayabilmiş olmaktan henüz enikonu uzaktı. İşin başındaydı, henüz, bunu çok iyi hissediyordu. Kendini toparlasa, her şeye gereği gibi çekidüzen vererek üzerinde düşünebilse, belki ipin ucunu bulabilecekti. Durum bütünüyle bir anlam kazanacak, belli bir kılığa bürünecek ve o zaman belki katlanılabilecekti. Ama böylesine büyük bir çaba, son bir kez derlenip toparlanış fazlaydı kendisi için, gücünü aşan bir şeydi, üstesinden gelmesi kısaca olanaksızdı. Ne kadar yoğun biçimde düşünmeye çalıştıysa, o kadar sonuçsuz kaldı düşünmesi, anımsamalar ve açıklamalar yerine içinde yalnızca boşluklar buldu, aklına hiçbir şey gelmedi; öte yandan yine o kahredici korku, özellikle en önemli şeyi unuttuğu korkusu yakasına yapıştı. Tüm ceplerini ve valizlerini karıştırarak biletini arayan asabi bir yolcu gibi kendi içini altüst etti, arayıp taradı, belki şapkasındaydı aranan bilet ya da belki onu elinde tutuyordu. Ama neye yarardı bu belkiler?

Daha önce, bir saat ya da bir saatten biraz fazla bir zaman önce bir şey sezer gibi olmuş, bir şey keşfetmiş değil miydi? Neydi acaba bu, neydi? Aklından çıkıp gitmişti yine, bir türlü ele geçiremedi. Umutsuzlukla yumrukladı alnını. Aziz Tanrım, izin ver de bulayım şu anahtarı! Böyle geberip gitmeme göz yumma, böylesine sefil, böylesine aptalca, böylesine mahzun! Fırtınanın önüne kattığı bir bulut gibi bölük bölük tüm geçmişi geçip gitti gözlerinin önünden, milyonlarca görüntü, alt alta, üst üste, tanınmayacak gibi ve gülüp eğlenerek, her biri ona belli bir şeyi anımsatarak – ama neyi? Ama neydi anımsatılmak istenen?

Birden Wagner ismi belirdi dudaklarında. Adeta bilinçsiz, ağzından fırladı isim: "Wagner!" Nereden çıkıp gelmişti? Hangi kuyudan? Ve ne istiyordu kendisinden? Kimdi bu Wagner? Wagner?

İsme sarılıp bırakmadı. Bir ödev vardı şimdi önünde, bir sorun vardı ve bir belirsizlikte salınıp durmaktan böylesi daha iyiydi. Evet, kim bu Wagner? Beni ne ilgilendirir? Ne diye dudaklarım, bir suçlunun yüzündeki büzülmüş bu dudaklar, şimdi gece vakti Wagner ismini kendi kendilerine mırıldanıp durur? Toparlandı birden. Aklına türlü şeyler geldi. *Lohengrin* operasını ve bununla bağlantılı, müzisyen Wagner'le arasındaki biraz belirsiz ilişkiyi düşündü. Yirmi yaşındayken delicesine tutkundu Wagner'e. Ama sonraları ona kuşkuyla bakmaya başlamıştı; zamanla da itiraz ve yergi konusu yapılacak bir sürü şey bulmuştu Wagner'de, eleştirmedik tarafını bırakmamıştı. Belki de eleştirileri Richard Wagner'in kendisinden çok, bir zaman ona karşı duyduğu sevgiye yönelikti? Ha ha, işte yine enselemişti kendisini. Yine bir foyasını ortaya çıkarmıştı. Küçük bir düzenbazlığını, küçük bir rezilliğini. Öyle işte, birbiri ardından ortaya çıkıyordu – memur ve aile reisi Friedrich Klein'ın kusursuz görünen yaşamı hiç de kusursuz değildi, hiç de temiz sayılmazdı, her köşesinde bir pislik göz kırpıyordu? Evet, doğru, Wagner konusunda da başka türlü değildi durum. Müzisyen Richard Wagner'i Friedrich Klein acmasızca yargılamış, ondan nefret etmişti. Neden mi? Friedrich Klein aynı Wagner'e gençliğinde beslediği hayranlıktan dolayı kendi kendisini bir türlü bağışlamamıştı da onun için. Wagner'de kendi gençlik hayranlığının, kendi gençliğinin, kendi sevgisinin yakasına yapışmıştı. Neden mi? Gençliği, hayranlığı, Wagner ve bütün bunlar ona elinden çıkıp giden şeyleri acı bir biçimde anımsatmıştı çünkü; sevmediği ya da gereği gibi, yeterince sevgi duymadığı bir kadınla evlenmekten alıkoyamamıştı kendini. Ah ah, Wagner karşısında nasıl davranmışsa, daha pek çok kişi, pek çok şey karşısında da öyle davranmıştı memur Klein. Efendi bir adamdı ve efendiliğinin gerisinde rezillik ve yüz karasından başka bir şey saklı değildi. Evet, doğruyu söylemesi gerekirse, ne çok düşünceyi kendi kendisinden saklamadan yapamamıştı şimdiye kadar! Sokakta gördüğü alımlı kızlara bakıp etmeleri, akşamleyin işinden evine, evindeki karısına dönerken yolda rastladığı sevgili çiftlere karşı duyduğu kıskançlıkları kendi kendisinden gizlemişti. Cinayet düşüncelerini gizlemişti ayrıca. Sonra, gerçekte kendisine duyduğu kin ve nefreti, o öğretmene karşı da – – –

Birden irkildi. Yeni bir bağlantı! Öğretmen ve katilin ismi Wagner'di çünkü! İşte işin püf noktası! Wagner, ailesinin bütün

bireylerini boğazlayan o korkunç herif, o çıldırmış katil, Wagner isminde biriydi. Yıllardan beri Klein'ın bütün yaşamı Wagner'le şu ya da bu şekilde bir bağlantı içinde geçmemiş miydi? Nereye gitse bu kahrolası gölge izlememiş miydi onu?

Tanrıya şükürler olsun, ipin ucunu yeniden yakalamıştı. Evet... ve bir zaman, yaşamının çoktan geçmişe karışmış, şimdikinden daha iyi bir döneminde ateş püskürüp çileden çıkarak bu Wagner'e eleştiriler yöneltmiş, onun en acımasız cezalara çarptırılmasını dilemişti. Fakat sonradan Wagner aklından çıkmış, bu kez Klein kendi kafasında aynı düşünceyi yaşatmış, ileriye yönelik bir hayal olarak kendisini birçok defa karısının ve çocuklarının canına kıyarken zihninde canlandırmıştı.

Ve bu da aslında pek anlaşılır değil miydi? Yerinde bir davranış değil miydi ayrıca? Çocuklarının yaşamı için taşıdığı sorumluluğu katlanılmaz, tıpkı kendi varlığı, hatadan, suçtan ve işkenceden başka bir şey gözüyle bakmadığı kendi yaşamı gibi katlanılmaz bulacağı bir duruma insan pek kolay düşemez miydi?

Göğüs geçirerek sonuna kadar peşinden gitti bu düşüncenin. Daha o zamanlar, daha ilk haber aldığında Wagner'in işlediği cinayeti yüreğinde anlayışla karşılayıp onayladığından şimdi hiç kuşkusu kalmamıştı. Elbet yalnızca bir olasılık olarak onaylamaydı bu. Daha o zamanlar, kendini henüz mutsuz ve yaşamını çar çur edilmiş hissetmezken, daha yıllar önce, henüz karısını sevdiğini sanır, karısının da kendisini sevdiğine inanırken öğretmen Wagner'i içten içe anlamış ve onun korkunç cinayetinden onayını esirgememişti. Bir zaman Wagner'e ilişkin düşündüğü ve söylediği şeyler yüreğinin değil, aklının bir dışavurumuydu. Yüreği, yazgı denen şeye kendisinde besleyip büyüten bu en derin varlığı, öteden beri hep, ama hep bir başka düşünce ve görüşü benimsemiş, cinayeti anlayışla karşılayıp onaylamıştı. Öteden beri iki ayrı Friedrich Klein var olagelmişti, biri gözle görülen, öbürü gizli, biri memur, öteki katil, biri aile babası, öteki cani Klein.

Ne var ki, o zamanlar hayatında hep içindeki "daha iyi benin tarafını, memur ve namuslu insanın, aile reisinin ve dürüst vatandaşın tarafını tutmuştu. En iç varlığındaki gizli düşünceyi hiçbir vakit doğru görmemiş, hatta bundan haberi bile olmamıştı. Ama varlığının en içinden yükselen bu ses farkına varmadan kendisine eşlik etmiş, sonunda onu kaçak birine dönüştürmüş, aşağılık biri yapmıştı.

Bu düşünceye şükranla sarılıp bırakmadı. Ne de olsa bir doğruluk payı vardı düşüncede, bir mantıksallık vardı. Ama yetmezdi bu kadarı, henüz bütün önemli şeyler hayli karanlıktaydı, ancak yine de belli bir aydınlık nokta, belli bir gerçek ele geçirilmişti. Ve gerçek – önemli olan buydu. Hiç değilse ipin kısa ucu yine kaçmasaydı!

Uyanıklıkla uyku arasında, bitkinlikten ateşler içinde, hep düşünceyle düş arasındaki sınırda, belki yüz kez ipliğin ucunu kaybedip yüz kez yeniden ele geçirdi. Gün ağarıp sokağın gürültüsü pencereden içeri doluncaya kadar sürdü bu.

2

Öğle öncesi kentte dolaşmaya çıktı Klein. Bir ara bir otelin önüne geldi, bahçesi hoşuna gitti otelin, içeri girip odaları gördü ve birini gece için ayırttı. Ancak çıkıp giderken otelin ismine baktı ve Hotel Kontinental yazısını okudu. Bir yerden bildiği bir isim değil miydi bu? Kendisine daha önceden bildirilmiş bir isim? Milano Oteli gibi tıpkı? Anımsamaya çalıştıysa da çok geçmeden bıraktı peşini; yaşamını kuşatan yabancı, oyunsu, öte yandan anlamlı hava, içinde bir memnunluk duygusu uyandırdı!

Yavaş yavaş kendini yine dünkü büyü karşısında buldu. Ne iyi oldu da güneye geldim, diye düşündü bir şükran duygusuyla. Kılavuzuna doğrusu diyecek yoktu. Bu olmasaydı, dört bir yandaki bu sevimli büyü, bu aheste gezip dolaşmalar, bu kendini unutuşlar olmasaydı, hiçbir an o korkunç saplantının elinden yakasını kurtaramayacak ve sonunda bir umutsuzluktur üzerine çullanacaktı. Oysa şimdi tatlı bir yorgunluk içinde, üzerinde bir baskı hissetmeden, korkulardan uzak, hiçbir şey düşünmeden saatlerce gezip dolaştı. Bu da rahatlattı kendisini. İyi ki güney vardı ve iyi ki hastalığının çaresini bu güneyde aramıştı. Yaşamını kolaylaştırıyordu güney. Onu avutuyordu. Onu uyuşturup yatıştırıyordu.

Şimdi, güpegündüz de olağanüstü ve fantastik bir görünümü vardı çevrenin. Dağlar adeta elle tutulacak kadar yakındı, sarp mı sarp, yüksek mi yüksekti, antika bir ressamın elinden çıkmışa benziyorlardı. Ama çevresinde yakın ve küçük ne varsa güzeldi: Bir ağaç örneğin, bir kıyı parçası, bir renk cümbüşü içinde güzel bir ev, bir bahçe duvarı, asmalar altında dar bir alana sıkışmış bir tarla, bir evin bahçesi gibi küçük ve bakımlı buğday tarlası. Bunların hepsi de sevimli, iç açıcı, güler yüzlü ve cana yakın şeylerdi, hepsinden de sağlıklı ve güvenilir bir hava esip geliyordu. Sessiz ve şen insanlarıyla bu küçük, gönül okşayıcı ve rahat yeri sevmemek elde değildi. Bir şeyi sevebilmek – ne büyük kurtuluş!

Unutmak ve kendini kaybetmek için duyduğu şiddetli arzuyla çevresindeki yabancı dünya içine dalmış yüzüyordu Klein, pusu-

da bekleyen korkulardan kaçmaya çalışarak. Ağır ağır yürüyüp kent dışına çıktı, hayli emek harcanarak sürülüp hazırlanmış şirin tarlalara yöneldi. Gördükleri kendi memleketinin tarlalarını ve çiftçilerini değil, daha çok Homeros'u ve Romalıları anımsatıyordu. Klein çok, çok eski, uygarlaştırılmış, ama yine de ilkel bir hava sezer gibi oldu bu tarlalarda, kuzeyde rastlanmayan bir masumiyet, bir olgunluk havası. Ona öyle geldi ki, bir yanda, yol kenarlarında ermişlerin adına yapılmış küçük şapeller ve dikilmiş haçlar, kısmen yıkılmaya yüz tutmuş, hemen hepsi de çocukların kır çiçekleriyle süslenmiş bu rengârenk kutsal yerler, her korulukta, her pınar başında, her dağda taptıkları bir Tanrı bulunan ve şen dindarlıkları ekmek, şarap ve sağlık kokan eski insanların pek çok küçük tapınağı ve kutsal mekânı gibi aynı anlamı içeriyor, aynı ruhu kendisinde barındırıyordu. Klein, kente geri döndü; ayak sesleriyle yankılanan revakların altında dolaştı, kaba taş kaldırımlarda yürümekten bitkin düştü, meraklı gözlerini açık dükkân ve atölyelerin içlerinde gezdirdi, İtalyanca gazeteler aldı, ama okumadı hiçbirini; sonunda bitkin düşmüş, göl kıyısındaki şahane bir parkta açtı gözlerini. Yakındaki kaplıcanın müşterileri burada aheste aheste gezip dolaşıyor, kimisi de banklara oturmuş gazete, kitap okuyordu. Devcileyin yaşlı ağaçlar, adeta kendi hayallerine gönüllerini kaptırmış, siyahımsı yeşil suya sarkıyor, suyun üzerinde kara bir kubbe oluşturuyordu. Akıl almayacak bitkiler, yılan şeklinde kıvrılıp yükselen, peruğa benzeyen ağaçlar, mantar meşeleri ve başka seyrek rastlanır bitkiler, arsız ya da ürkek ya da mahzun, çiçeklerden geçilmeyen çimenler ortasında duruyor, gölün uzaktaki kıyılarında ise aydınlık köyler ve sayfiye evleri, beyaz ve pembe, sularda yüzüyordu.

Bir bankın üzerine çökmüş tam dalmak üzereyken, sağlam ve esnek adımların sesine uyandı Klein. Ayaklarında kırmızımsı, kahverengi, yüksek bağlı çizmeler, ince ajurlu çorapların üstünde kısa bir eteklik, bir kadın, bir kız önünden geçti güçlü ve sağlam adımlarla, dimdik ve meydan okuyarak, şık, burnu havada, dudaklarına kırmızı ruj sürülmüş, yüzünde soğuk bir ifade, parlak metalsi sarılıktaki saçları kabarık ve gür. Geçerken gözlerini bir an çevirip Klein'a baktı, bir otelin kapıcısı ya da garsonu gibi kendinden emin ve küçümseyen bakışlarla süzdü onu; sonra, umursamaz, yürüyüp gitti.

Kuşkusuz hakkı var, diye geçirdi içinden Klein, önemsenecek bir kimse değilim. Böyleleri bizim gibilere ne diye dönüp baksın. Ama yine de kadının şöyle bir bakıp geçmesi ve bakışındaki soğuk ifade içten içe Klein'a dokundu, sadece yüzeyi ve dışyüzünü gören biri tarafından küçümsenip horlanmış hissetti kendini, geçmişinin derinliklerinden eline geçirdiği silahlarla kendini savunmaya çalıştı. Kadının o zarif ve yaşam dolu çizmelerinin, alabildiğine esnek ve kendinden emin yürüyüşünün, ince ipek çoraplar içindeki diri bacaklarının kendisini bir an için büyüleyip mutluluğa boğduğunu çok geçmeden unuttu. Kadının giysisinden kopup gelen hışırtı, saçlarıyla cildini akla getiren o ince koku silinip gitti. Cinsellik ve sevginin bir an için Klein'a dokunup geçen hoş ve latif esintisi kaldırılıp bir kenara atıldı, ayaklar altında çiğnendi. Klein'ın belleğine üşüşen pek çok anımsama aldı yerini. Bir zamanlar böylelerini ne kadar sık görmüştü Klein, böyle genç, kendinden emin ve insana meydan okuyan kızları, kimi fahişe, kimi burnu havada sosyete kadınlarını, ne kadar sık onların hayasızca meydan okuyan bakışlarına kızmış, kendinden emin tavırlarına bozulmuş, davranışlarındaki soğukluk ve kabalık karşısında tiksinti duymuştu! Bir gezinti sırasında ya da kentteki restoranlardan birinde otururlarken bazen karısının kadınlıktan uzak ve fahişeleri andıran bu gibi yaratıklar karşısında duyduğu kızgınlığa yürekten katılmıştı!

Canı sıkılmış, oturduğu yerde ayaklarını uzattı Klein. Bu kadın neşesini kaçırmıştı! İçerlemiş, sinirlenmişti; haksızlığa uğramış görüyordu kendini. Biliyordu, sarı saçlarıyla bu kadın bir kez daha önünden geçip onu bir kez daha bakışlarıyla süzmeye kalktı mı, kızarıp bozaracak, giysileriyle, şapkasıyla, ayakkabılarıyla, yüzüyle, saçı ve sakalıyla kendisini aşağılık ve değersiz biri gibi hissedecekti. Lanet olası kadın! Sarı saçları yeterdi bir kez! Yapay bir saç; dünyanın hiçbir yerinde böyle sarı saçlar yoktu. Yüzü de makyajlıydı üstelik. Nasıl olur da bir insan dudaklarını boyayabilirdi – zenciler gibi tıpkı! Böyleleri de ortalıkta dolaşıyor, sanki dünyanın efendileriymiş gibi bir poz takınıyordu; kendilerine bir paye veriyor, kendilerinden emin ve arsızca bir davranış sergiliyor, namuslu ve dürüst insanların keyfini kaçırıyorlardı.

Neşesizlik, kızgınlık, tutukluk gibi duyguların gönlünde kabarmasıyla geçmişten bir büyük dalga yeniden gelip üzerine çullandı ve ansızın bir düşünce belirdi aklında: Bak yine karını yardıma çağı-

rıyorsun, yine hak veriyorsun ona, yine kendini onun sultası altına sokuyorsun! Bir an şuna benzer bir duygu kapladı içini: kendimi hâlâ "ahlaklı insanlar" arasına katmakla eşeklik ediyorum, artık böyle ahlaklı biri sayılmam, bundan böyle şu sarışınla aynı dünyaya aitim, bu artık benim geçmişteki ahlaklı dünyam değil, ahlaklı ile ahlaksızın hiçbir anlam taşımadığı bir dünya, herkesin kendi başına çetin bir yaşamı omuzlamaya çalıştığı bir dünya. Sarışına karşı duyduğu horgörünün öğretmen katil Wagner'e bir zamanki ateş püskürmesi gibi yüzeysel ve içtenlikten uzak nitelik taşıdığı duygusu bir an kapladı ruhunu; vaktiyle müziğini alabildiğine sıkıcı bulduğu öteki Wagner'den hoşlanmayışı da yine yüzeysel ve içtenlikten uzaktı. Sezgi gücü, üzerindeki örtüyü silkip attı bir an, yitip gitmiş ben'i gözlerini açtı ve her şeyi bilen bir bakışla ona şöyle dedi: Tüm ateş püskürmeler, tüm kızgınlıklar, tüm aşağılamalar bir hatadan ve çocukluktan başka şey değildir; aşağılayan, hor gören zavallıya gerisingeri dönüp gelir hepsi.

Bu kusursuz, bu her şeyi bilen sezgi gücü ayrıca şunları söyledi kendisine: İşte yine açıklanması yaşamı için önem taşıyan bir giz karşısındaydı, bu fahişe ya da bu alelade kadının, bu zarafet, ayartı ve cinsiyet rayihasının kendisi için asla tiksindirici ve aşağılayıcı yanı yoktu, böylesi yargılar kuruntuydu yalnızca, kendi eliyle kendi kafasına yerleştirdiği şeylerdi; gerçek doğasından korktuğu, Wagner'den korktuğu için, bir kez o ahlak ve gelenek bağlarından ve giysilerinden sıyrılıp çıktı mı kendi içinde bulacağı hayvan ya da şeytandan korktuğu içindi bütün bunlar. Adeta bir gülüş, alaylı bir gülüş, bir şimşek gibi gürledi içinde, ama hemen yine sustu. Bir hoşnutsuzluk yeniden üstünlüğü ele geçirdi. Her uyanışın, her duygunun, her düşüncenin onu hep zayıf, hep eza ve cefalara duyarlı yerinden yakalaması, bunda hiç yanılmaması dehşet vericiydi. İşte şimdi yine sarmıştı çevresini bu güçsüzlük, yanlış yollara sapmış yaşamıyla, karısıyla, işlediği suçla, gelecekte kendisini bekleyen umarsızlıkla uğraşıp duruyordu. Korku yeniden yüreğinde başkaldırmış, her şeyi bilen ben'i hiç kimsenin işitmediği bir iç çekiş gibi dibi boylamıştı. Of, ne büyük ıstırap! Hayır, sarı saçlı kızda değildi suç. Zaten ona karşı gönlündeki hisler kızı hiç incitmiyor, yalnızca kendi canını acıtıyordu.

Ayağa kalkıp yürümeye koyuldu. Hayli yalnızlık içinde bir yaşam sürdüğüne sık sık inanmıştı eskiden. Az buçuk kendini beğen-

mişlikle belli bir tevekkül felsefesi edinmişti, meslektaşları arasında da bilen, okuyan bir kişi, gizli bir estet ve aydın bir insan sayılmıştı. Tanrım, yalnızlık nedir hiç bilmemişti! Meslektaşlarıyla, karısıyla, çocuklarıyla, akla gelebilecek her türlü insanla konuşup durmuş, günler bu konuşmalarla geçip tasa ve kaygılar göğüslenebilmişti. Yalnız kaldığı zaman bile gerçek bir yalnızlık olmamıştı bu. Pek çok kişinin görüş ve düşüncelerini, korkularını, sevinçlerini ve tesellilerini paylaşmıştı, pek çok kişinin, bütün bir dünyanın. Hep başkalarıyla beraber olmuş, bu beraberlik varlığının derinliklerine kadar uzanmıştı. Yalnızlıklarda, acılarda ve tevekkülde bile her vakit bir grubun, bir kalabalığın, koruyucu bir topluluğun, ahlaklı, sağduyulu ve dürüst insanların dünyasına kulak vermişti. Şimdi, ama şimdi yalnızlığı tadıyordu. Bütün oklar gelip kendisini buluyordu, teselli için öne sürülen tüm nedenlerin saçmalığı anlaşılıyor, korkudan kaçışlar ilişkisini kestiği, kırılıp dökülen ve elinden kayıp giden o dünyaya gerisingeri alıp götürüyordu onu. Yaşamı boyunca iyi ve doğru olmuş şeyler artık öyle değildi. Her şeyi kendi içinden, kendi başına çekip çıkarmak zorundaydı, hiç kimse yardım etmiyordu ona. Peki, ne buldu kendi içinde? Karmaşa ve uyumsuzluk!

Önünden kaçtığı bir araba düşüncelerini başka yöne yöneltti, onlara yeni besinler sundu; uykusuz beyninde bir boşluk, bir baş dönmesi hissetti. "Araba" diye geçirdi içinden ya da "araba" dedi kendi kendine ve bununla ne anlatmak istediğini bilemedi. Derken, o güçsüzlük duygusu içinde bir an gözlerini kapar kapamaz kafasında bir görüntü belirdi, aşinası olduğu bir görüntüye benziyordu, kendisine bir şeyi anımsattı ve düşüncelerine taze kan sundu: Bir arabada oturmuş, arabayı kullanıyordu. Bir ara gördüğü düştü bu. Direksiyon başındaki adamı alaşağı edip kendisinin direksiyona geçtiği düş adeta bir esenliği, bir zaferi simgeliyordu. Bir teselli vardı, bir yerde bir teselli, ele geçirilmesi kolay olmayan. Ama vardı böyle bir teselli. İsterse yalnızca hayalde ve düşte olsun, arabasını tek başına yönetme, başka bir sürücüyü alay ederek direksiyon başından atma olanağı, bu hayırlı olanak vardı ve kendi yöneteceği araba yolda hoplaya zıplaya gitse, yaya kaldırımları üzerine çıkıp evlerden, binalardan içeri girse, insanların arasına dalsa, yine de bu çok güzel bir şeydi, yabancı bir sürücünün koruyucu kanatları altında bir yolu tepmekten ve ölünceye kadar çocuk kalmaktan çok daha iyiydi böylesi.

Bir çocuk mu! Gülümsemeden duramadı. Çocukluğunda ve ilkgençliğinde, taşıdığı Klein ismine bazen lanetler savurduğunu, bu isimden nefret ettiğini anımsadı. Artık aynı ismi taşımıyordu. Anlamlı bir şey değil miydi bu, bir mecaz, bir simge değil miydi? Küçük bir çocuk olmaya, başkalarınca yönlendirilmeye son vermişti artık.

Oteldeki yemekte kaliteli, hafif bir şarap içti; rastgele söylemişti şarabı, ismini hatırda tuttu. Bir kimsenin yardımına koşan, bir kimseyi avutup yaşamını kolaylaştıran pek az şey vardı dünyada; bu pek az şeyi bilip tanımak da önemliydi. İçtiği şarap da biriydi bunlardan, güneyin havası ve toprağı ise bir öteki. Peki başka? Daha başkaları da var mıydı? Vardı evet, düşünme denen şey de insanı avutup teselli ediyor, içini rahatlatıp yaşamasına katkıda bulunuyordu. Ama her düşünce değil kuşkusuz! Asla değil! Bir düşünce de vardı çünkü, işkence demekti, cinnet demekti. Bir düşünce de vardı, değişmesi olanaksızın içinde eşinip durarak insana yapmadığını koymuyor, tiksintiden, yılgıdan başka bir şey sağlamıyor, insanı hayatından bezdiriyordu. Gerçekte aranıp bulunması ve öğrenilmesi gereken bir başka düşünceydi. Ama doğrusu bir düşünce miydi bu? Belli bir durumdu daha çok, insanın ruhunda esen bir havaydı; hep kısa bir an sürüyor, üzerinde yoğun biçimde düşünülmek istendiğinde elden çıkıp gidiyordu. Hayli özlenen böylesi durumlarda akla birtakım parlak düşünceler geliyordu, sıradan denemeyecek anılar, imgelem, hayaller, sezgiler insanın kafasına üşüşüyordu. Araba düşüncesi (ya da düşü) bunlar arasındaydı örneğin, bunlar gibi olumlu ve insanın içini ferahlatan bir nitelik taşıyordu. Ayrıca o katil Wagner'i ansızın anımsayışı, yıllar öncesi ona ilişkin konuştuğu sözlerin aklına birden gelişi de öyleydi yine. Klein ismine ilişkin o tuhaf anlık düşüncede de durum farklı değildi. Söz konusu düşüncelerin ve sanıların sonunda kısa bir süre o korku ve iğrenç rahatsızlık duygusu kayboluyor, içinde bir anda parlayan güven duygusu alıyordu yerini – böylesi anlar her şey tıkırındaymış gibi, yalnızlığı güç ve gurur kaynağıydı, geçmişin defteri dürülmüştü ve ilerde korkusuz saatler kendisini beklemekteydi.

Henüz kavraması gerekiyordu bunu, henüz bunun akıl erdirmeye ve öğrenmeye izin vermesi gerekiyordu. Kendi içinde sık sık bu tür düşünceler ele geçirip onları özenle korumayı ve üretmeyi

başarmayagörsün, esenliğe kavuşmuş demekti. Düşündü, uzun uzun düşündü. Öğleden sonranın nasıl geçtiğini anlayamadı, sanki saatler uykuda eriyip gitmişti, kim bilir, gerçekten uyumuştu belki. Düşünceleri o gizin çevresinde sürekli dönüp duruyordu. Parkta önünden geçen sarışın üzerine hayli kafa yordu. Kadın ne anlam taşıyordu kendisi için? Nasıl oluyor da bu kısa süreli karşılaşma, yabancı, güzel, ama kendisi için sevimsiz bir kadınla bir, iki saniye göz göze gelişi saatler süren değişik düşüncelere, duygulara, uyarılmalara, anımsamalara, kendini yiyip bitirmelere, suçlamalara yol açıyordu? Nasıl oluyordu bu? Başkalarında da durum böyle miydi? Sarışının vücudunun, yürüyüşünün, bacaklarının, çizmeleri ve çoraplarının çok kısa bir süre onu büyüleyişinin nedeni neydi? Niçin sonradan kadının onu soğuk bir ifadeyle süzen bakışı bu büyülenişi silip atmış, kendisini ayıltmıştı? Niçin kadının uğursuz bakışı kısa süreli erotik büyülenmişliğinden çekip almakla kalmayıp onu aşağılamış, çileden çıkarmış, kendi gözünde değersiz bir konuma sürüklemişti? Neden kadının bakışına bir zamanki dünyasından aldığı sözcükler ve anımsamalarla karşı çıkmıştı; öyle sözcükler ki bir anlam taşımaktan uzaktı. Niçin artık inanmadığı nedenlerle karşı koymak istemişti söz konusu bakışa? Karısının yargılarını, meslektaşlarının konuşmalarını, bir zamanki ben'inin, bundan böyle var olmayan yurttaş ve memur Klein'ın düşünce ve görüşlerini sarışına ve onun çirkin bakışına karşı seferber etmişti; bu bakışa karşı akla gelen tüm çarelere başvurup kendini haklı çıkarmak gereksinimini duymuş, ama söz konusu çarelerin geçerliliğini yitirmiş eski paralardan kalır yeri olmadığını sonunda görmüştü ister istemez. Ve bütün bu uzun ve sıkıntılı düşünceler onu bunguluğa, tedirginliğe sürüklemekten, haksız olduğu duygusunu, bu eza verici duyguyu gönlünde uyandırmaktan başka işe yaramamıştı. Ancak bir tek an vardı ki, o öteki durumu, o çok arzu edilen durumu yeniden yaşamış, bütün o tatsız düşüncelere içten içe başını sallayıp geçmiş, durumu eskisinden daha iyi kavramıştı. Bir saniye sürüp kaybolan bir sezgi uyanmıştı ruhunda: Sarışına ilişkin düşüncelerim aptalca ve yakışık almayan şeylerdir; o yazgı beni olduğu gibi onu da avcunda tutuyor, Tanrı benim gibi ondan da sevgisini esirgemiyor.

Nereden çıkıp gelmişti bu gönül okşayıcı ses? Onu yeniden nerede bulabilir, nasıl kandırıp yine ele geçirebilirdi? Hangi dalda

tünüyordu bu kuş? Eşine seyrek rastlanan, bu ürkek kuş? Bu ses gerçeği konuşuyordu ve gerçek bir lütuftu, bir şifa, kaçıp sığınılacak yerdi. İnsanın yüreğinde yazgıyla yek vücut olmasının ve kendi kendisini sevmesinin sonucunda gözlerini dünyaya açıyordu bu ses; Tanrının sesiydi ya da insanın kendi beninin sesi; insanın en gerçek, en deruni ben'inin sesiydi, tüm yalan dolanlardan arınmış, tüm kendini bağışlatmalardan, tüm komedyalardan uzak.

Neden bu sesi her zaman işitemiyordu? Neden gerçek, bir hayalet gibi geçip gidiyordu önünden; bir solukta insanın önünden geçip giden bir hayalet gibi yarı buçuk görülebiliyor, iyice görmek için gözler üzerine çevrildi mi ortadan kayboluyordu? Neden ikide bir bu mutluluk kapısını önünde açık buluyor, ama içeri girmeye davrandı mı kapı kapanıyordu birden.

Oteldeki odasında daldığı uykudan uyanınca, eli komodin üzerinde duran kitaba uzandı, çıktığı gezilerde çokluk yanına aldığı Schopenhauer'in bir kitabıydı bu. Rastgele açıp içinden bir cümle okudu: "Geride bıraktığımız yaşam yoluna dönüp baktık mı, hele gözlerimizi attığımız mutsuz adımlara ve bunların sonuçlarına çevirdik mi, falan şeyi nasıl yapıp filan şeyi savsakladığımıza çokluk akıl erdiremeyiz, sanki yabancı bir güç adımlarımızı yönetmiş gibi gelir bize. Goethe *Egmont*'ta şöyle der: İnsan kendi yaşamına yön verdiğine, kendi kendisinin kılavuzu olduğuna inanır; ama öte yandan en içsel varlığı karşı konulmaz bir güç tarafından yazgısına doğru çekilip götürülür." – Bu cümlelerde kendisini de ilgilendiren bir şey yok muydu? Bugünkü düşünceleriyle yakından ve sıkı sıkıya ilintili bir şey? – Büyük bir merakla okumasını sürdürdü; ne var ki ilerki cümlelerde bir şey ele geçiremedi, sonraki satırlar ve cümleler hiç ilgisini çekmedi. Kitabı elinden bırakıp cep saatine bir göz attı; kurmayı unutmuş, saat de durmuştu. Kalkıp pencereye yürüdü, dışarı baktı, anlaşılan akşam olmak üzereydi.

Adeta yoğun bir zihinsel çabanın ardından bitkin düşmüş hissetti kendini, ama hoş olmayan verimsiz bir çalışma sonunda baş gösteren bir bitkinlik değildi bu, memnun edici bir uğraşı izleyen anlamlı bir yorgunluktu. Bir saat, hatta belki daha uzun bir süre uyumuş olmalıyım diye geçirdi içinden; saçlarını taramak üzere aynalı dolabın karşısına geçti. Kendini tuhaf denecek kadar özgür ve rahat hissediyordu, aynada gülümsediğini fark etti. Hayli zamandır eciş bücüş, kaskatı ve şaşkın durumda gördüğü soluk, aşırı

zorlanmış yüzünde yumuşak, cana yakın ve hoş bir gülümseme vardı. Hayretle başını salladı Klein, kendi kendisine gülümsedi.

Odadan çıkıp restorana indi, masaların birkaçında şimdiden akşam yemeği yiyenler görülüyordu. Az önce yemek yememiş miydi kendisi? Aldırmadı, yeniden oturup bir şeyler atıştırmak için büyük bir istek duydu, yemeklere ilişkin harıl hırıl sorular yöneltti garsona, ardından güzel bir yemek söyledi.

"Acaba beyefendi bu akşam Castiglione'ye gitmek isterler mi?" diye sordu garson servis yaparken. "Otelden bir motor kalkıyor da."

Klein, başını sallayarak teşekkür etti. Hayır, otellerce düzenlenen böylesi turlar ona göre değildi. — Castiglione? Daha önce bu ismi işitmişti. Bir eğlence yeriydi burası, bir kumarhanesi vardı, küçük bir Monte Carlo gibi bir şeydi. Aman Tanrım, ne işi vardı onun böyle bir yerde? Yemeğin ardından bir kahve söyledi, önündeki kristal vazoda duran çiçek buketinden küçük bir kırmızı gül alıp göğsüne taktı. Bitişikteki bir masadan gelen yeni yakılmış bir puronun dumanı hemen yanı başından süzülüp gitti. Doğrusu, onun da içi şöyle iyisinden bir puro çekmiyor değildi.

Dışarı çıkıp otel önünde kararsız ileri geri gezinmeye koyuldu. Yine o köylük yere, dün akşam İtalyan kızın ezgisini dinleyip ateşböceklerinin büyülü dansını izleyerek güneyin tatlı gerçeğini ilk kez duyumsadığı yere gitmek için can atar gibiydi; öte yandan park da, yaprak ve dallardan bir kubbenin altında serilmiş yatan gölgeli su da kendine çekiyordu Klein'ı ve o garip ağaçlar sonra. Sarışın kız yine karşısına çıktı mı, soğuk bakışı bu kez kendisini ne sinirlendirecek ne de utandıracaktı. Hem dünden beri ne çok zaman geçmişti! Nasıl da bu güneyde kendini şimdiden evindeymiş gibi rahat hissediyordu! Ne çok şey yaşamış, düşünmüş, öğrenmişti!

Ağır adımlarla otelden bir sokak ileriye kadar yürüdü, yaz akşamının tatlı, yumuşak meltemi sarıp kuşattı çevresini. Az önce yakılmış fenerlerin etrafında pervaneler büyük bir aşkla dönüp duruyor, geç saate kadar çalışmış insanlar dükkânlarını kapayıp kepenklerini indiriyor, bir sürü çocuk hâlâ ortalıkta dolaşıyor, oyun oynayarak kafeteryaların yol üzerine atılmış, kahve ve limonata içilen masaları arasında koşuşuyordu. Bir duvar içindeki oyukta bir Meryem Ana heykeli yanan lambaların ışığında gülümsüyordu. Göl kıyısındaki banklar üzerinde de hayat vardı henüz; gülenler, kavga edenler, şarkı söyleyenler. Ve sırtlarında gömlek, kürek çe-

ken erkekler ve beyaz bluzlu kızlarla gölün sularında hâlâ yer yer yüzen bir kayık görülüyordu.

Klein güçlük çekmeden yolu bulup parka geldi tekrar, ama kapı kapalıydı. Yüksek demir parmaklıkların arkasında ağaçların suskun karanlığı yabancı, şimdiden geceye gömülmüş ve uykulu dikiliyordu. Hayli bir süre kapıdan içeri baktı. Gülümsedi ve ancak o anda kendisini bu yere, bu kapalı demir kapı önüne çekip getiren içindeki gizli isteğin bilincine vardı. Ama fark etmezdi, parksız da olurdu.

Göl kıyısındaki bir bank üzerinde sakin sakin oturdu, önünden gelip geçenleri izledi. İtalyanca bir gazete açıp fenerin parlak ışığında okumaya çalıştı. Okuduklarının tümünü anlamadıysa da, kendi diline çevirmeyi başardığı her cümleye sevindi. Ancak grameri yavaş yavaş bir kenara bırakıp cümlelerin anlamına dikkat etmeye başladı; okuduğu yazıda halkının ve ülkesinin şiddetle ve insafsızca aşağılandığını görerek belli bir hayrete kapıldı. Ne tuhaf, diye düşündü, hâlâ başvuruluyor böyle bir yola. Ülkesindeki gazetelerde İtalyanlar üzerine çıkan yazılar gibi, İtalyan gazetelerinde de kendi halkı üzerine yazılar yayınlanmaktaydı, tıpkı kendi gazetelerindeki yazılar gibi yargılayan, ateş püsküren, kendi insanlarının haklı, yabancıların haksız olduğuna şaşmaz şekilde inanmış! Kin dolu, acımasızca yargılayan yazısıyla bu gazetenin de kendisini çileden çıkarıp kızdıramayışı doğrusu tuhaftı. Yoksa değil miydi? Hayır, niçin çileden çıkacaktı ki? Çünkü bütün bunlar artık içinde yer almadığı bir dünyanın üslubu ve diliydi. İyi, daha iyi bir dünya, istenildiği gibi bir dünya olabilirdi bu – artık kendi dünyası olmaktan çıkmıştı.

Gazeteyi bankın üzerinde bırakıp ilerledi. Bir bahçedeki sık gül ağaçları üzerinden yüzlerce ışığın parıldadığı görülüyordu. Bahçeye girenlerin arasına kendisi de katıldı, bir kasa, garsonlar, afiş dolu bir duvar. Bahçenin orta yerinde duvarlardan yoksun bir salon, yalnızca kocaman bir tente; tenteden sayısız renkli fenerler sarkıyordu. Yarı boş pek çok masa havadar salonu dolduruyordu; arka planda göz kamaştırıcı gümüşsü, yeşil ve pembe renkler içinde daracık sahne yükseltisi gündüz gibi aydınlatılmış, ışıl ışıl parıldamaktaydı. Önde, sahne altında oturan müzisyenlerden küçük bir orkestra yerini almıştı. Flütün rengârenk sıcak gece içine yolladığı coşkulu ve aydınlık soluyuşları duyuluyor, obuanın doygun ve şişip

kabaran sesi yükseliyor, çello karanlık, ürkek ve sıcak yankılanıyordu. Orkestranın üstündeki sahnede komik şarkılar söyleyen yaşlı bir adamın boyalı ağzı kaskatı bir gülüşle gülüyor, dazlak ve kasvetli kafasında parlak bir ışık yansıyordu.

Klein böyle bir şeyle karşılaşacağını beklememişti, bir an düş kırıklığına benzer bir duygu uyandı içinde, eleştiriye benzer bir duygu ayrıca ve şık giyimli şen bir insan topluluğu ortasında tek başına oturmanın o eski ürküntüsü. Yapay eğlence havası, bahçedeki burcu burcu kokan akşamla pek bağdaşmaz göründü gözüne. Ama yine de kalkıp gitmedi, pek çok renkli fenerden akıp gelen hafif ışıkla çok geçmeden yatıştı; ışık, büyülü bir tül gibi açık sahnenin üstünden aşağı sarkıyordu. Küçük orkestranın sesi nazlı ve içten, bahçedeki pek çok gülün kokusuyla sarmaş dolaş, esip geliyordu karşıdan. İnsanlar süslenip püslenmiş ve şen şakrak, hafif bir neşe havası içinde oturuyordu; fincanlar, şişeler ve dondurma kâseleri üstünde yumuşak renkli ışığın gönül okşayıcı nefesiyle buğulanıp pudralanmış aydınlık yüzler ve ışıl ışıl kadın şapkaları süzülüyor, kadehlerdeki sarı ve pembe dondurma, kırmızı, yeşil, sarı limonatalarla bardaklar, söz konusu görünüm içinde mücevherleri andıran bir görkemle yerini alıyordu.

Sahnedeki komedyeni dinleyen yoktu. Biçare yaşlı adam bir umursamazlık ve yalnızlık içinde dikilmiş, öğrendiği şarkıları söylüyor, yukarıdan inen güzelim ışık zavallı vücudundan aşağılara dökülüyordu. Derken bitirdi şarkısını, sahneden ayrılıp gideceği için memnun görünüyordu. En öndeki masalarda oturan iki üç kişi alkışladı. Sonunda sahneyi terk etti adam, çok geçmeden bahçe içinden geçerek salona girdi, orkestraya yakın ilk masalardan birine oturdu. Genç bir kadın bir bardağa soda doldurup adama uzattı, yarı doğrulmuştu kadın ve Klein o tarafa bakıyordu. Sarı saçlı kadındı bu.

Derken bir yerde bir zilin acı acı çaldığı duyuldu, uzun uzun, ısrarlı. Hareketlenen salondan pek çok kişi, şapkalarını ve pardösülerini almaksızın çıkıp gitti. Orkestranın yanı başındaki masa da boşaldı, sarışın kadın da ötekilerle salondan ayrılmıştı, saçları dışarıdaki bahçenin loşluğunda bile ışıl ışıl parıldamasını sürdürdü. Masada sadece şarkı söyleyen yaşlı adam kalmıştı.

Klein bir cesaret kalkıp masaya yürüdü, adamı nazikçe selamladı; adam, yalnızca başını eğmekle yetindi.

"Bu zil sesinin anlamını bana söyleyebilir misiniz acaba?" diye sordu Klein.

"Antrakt," diye yanıtladı yaşlı adam.

"Peki, bütün bu insanlar nereye gitti böyle?"

"Oyunda şanslarını deneyecekler. Yarım saatlik bir ara veriliyor. Bu süre içinde karşıdaki kaplıca oteline gidip şanslarını deneyebilirler."

"Teşekkür ederim. – Burada da bir kumarhane olduğunu bilmiyordum."

"Ahım şahım bir şey değil. Çocuklar için adeta, en yüksek miza beş frank."

"Çok teşekkürler."

Klein bir kez daha şapkasını çıkarıp adamı selamladıktan sonra tam arkasına dönmüştü ki, sarışın kadının kim olduğunu sormak geldi aklına. Adam kadını tanıyordu.

Şapka hâlâ elinde, duraksadı. Derken uzaklaştı oradan. Ne istiyordu gerçekten? Sarı saçlı kadından kendisine neydi? Ama hissediyordu açıkça, kadın yine de onu ilgilendiriyordu. Sadece çekingenlik, bir tür kuruntu, bir tutukluk vardı. Hafif bir hoşnutsuzluk dalgası yükseldi içinde, ince bir bulut kalktı. Güç zamanların yine eli kulağındaydı, üzerine yine bir ürkeklik, bir tutukluk çullanmıştı, kendi kendine kızdı. En iyisi otelin yolunu tutmaktı. Ne arıyordu burada, bu şen şakrak insanlar arasında? Onların içinde yeri yoktu.

Hesabı ödemesini isteyen bir garson canını sıktı. Sinirlendi.

"Ben hesabı isteyinceye kadar bekleyemez miydiniz?"

"Özür dilerim, beyefendi gidiyorlar sandım da. Müşterilerden biri hesabı ödemeden gitti mi, kimse çıkıp bundan uğrayacağım zararı karşılamaz."

Klein, gereğinden fazla bir bahşiş tutuşturdu garsonun eline.

Tam salondan çıkıyordu ki, sarışın kadının yine dönüp geldiğini gördü. Önünden geçip gidinceye kadar bekledi; dimdik bir yürüyüşü vardı kadının, yaylar üzerinde yürüyormuş gibi güçlü ve hafif adımlar atıyordu. Gözü Klein'a ilişti derken, soğuk soğuk baktı, ama tanımadı Klein'ı. Klein kadının aydınlığa gömülmüş yüzünü gördü: sakin ve zeki bir yüz, sağlam ve solgun, biraz kendini beğenmiş, boyalı dudaklar kan kırmızısı, gri gözler uyanık ve tetikte, ayrıca zarif ve güzelim bir kulak. Kulaktan sarkan yeşil, uzunca bir küpe yanıp sönüyordu. Üzerinde beyaz ipekten bir giysi

vardı kadının, narin boynu yukarıdan inip opal taşların gölgesinde kayboluyordu, boynuna yeşil taşlardan ince bir zincir dolamıştı.

Klein, içten içe heyecanlanmış, kadına baktı, yeniden çelişik bir izlenim uyandı üzerinde. Kadında bir şey vardı, onu kendine çekiyor, ona mutluluklardan ve içtenliklerden söz açıyordu; et ve saç kokusuyla, bakımlı bir güzellik, ama bir başka şey daha vardı, onu itip uzaklaştırıyor, sahte görünüyor, yaşanabilecek düş kırıklıklarının korkusuna izin veriyordu. Eskiden beri sürüp gelen, alışılmış ve bir yaşam boyu üzerine titrenmiş ürkeklikti bu, ruhunda kibar fahişelere özgü bir duygu uyandıran kadınlardan, kendini bilinçli sergileyen güzelliklerden, cinsellik uğruna, sevi uğruna kavgaları anımsamalardan duyulan ürkeklik. Çelişkinin kendi içinden kaynaklandığını kuşkusuz seziyordu Klein. Yine o Wagner, yine o güzelliklerin dünyası, ama terbiye edilmemiş güzelliklerin, büyüleyiciliklerin dünyası, ama gizliliklerden uzak, çekinmesiz, vicdan rahatsızlığı diye bir şey tanımayan büyüleyiciliklerin. Klein'ın içine bir düşman çöreklenmiş, cennete ayak basmasını yasaklıyordu.

Yalnız ruhundaki bir ses, "Gitme, kal!" diye yükseltti sesini. Şimdi çekip giderse nasıl bir gecenin kendisini beklediğini sezebiliyordu. Dünkünün eşi bir gece, hatta belki daha kötüsü. Bir lokmacık uyku, kâbuslar, umutsuzluk, kendini yiyip bitirmeler, bu yetmiyormuş gibi duyularındaki sızı, inci gibi beyaz bir kadın göğsünde yeşil taşlardan bir kolyeyi düşünüp durmalar. Belki yaşama artık katlanılamayacak noktaya ulaşmak an sorunuydu. Oysa yaşama sarılmış bırakmıyordu Klein, tuhaf denecek kadar sımsıkı sarılmıştı. Gerçekten yapıyor muydu bunu? Öyle olmasa burada ne işi vardı? İçi isteklerden ve gelecek düşüncesinden soyutlanmış olsa, hiç terk eder miydi karısını? Arkada kalan gemileri hiç ateşe verir, bütün bu sinsi çarkı harekete geçirip kendi etini kıymık kıymık doğratır mıydı? Hiç kalkıp gelir miydi bu güneye? Yaşama sarıldığını bugün açık seçik duyumsamamış mıydı olağanüstü güzellikte bir duyguyla, o leziz şarabı içerken, parkın kapalı kapısı önünde sonra ve rıhtımdaki bank üzerinde otururken?

Gitmeyip kaldı Klein, şarkıcıyla sarışın kadının oturdukları masanın yanı başındakine, geçip oturdu. Altı, yedi kişi bitişik masada; burası evleriymiş gibi kendilerini rahat hissediyorlardı, bahçedeki şenlik ve eğlencenin adeta bir parçasıydılar. Klein, gözlerini ma-

sada oturanlardan ayırmıyordu. Onlarla kumarhanenin gedikli müşterileri arasında senli benli bir hava esmekteydi. Orkestradaki müzisyenler de tanıyordu masada oturanları; arada masalarına gidiyor ya da bulundukları yerden onlara esprili sözler söylüyorlardı. Masadakiler senli benli konuştukları garsonlara, soyadıyla değil, adlarıyla hitap ediyor, Almanca, İtalyanca, Fransızca konuşmalar birbirine karışıyordu.

Klein'ın gözü sarışındaydı. Kadın ağırbaşlı ve soğuk ifadesini koruyordu, Klein kadının gülümsediğini henüz görmemişti, yüzündeki serinkanlılık sarsılmaz görünüyordu. Masadakilerin ona değer verdiği Klein'ın gözünden kaçmamıştı, erkeklerin ve kızların onunla konuşmalarında arkadaşça saygılı bir ifade kendini açığa vuruyordu. Derken masadakilerden birinin ağzından kızın ismi çıktı: Teresina. Kızın güzel sayılıp sayılmayacağını, gerçekten hoşuna gidip gitmediğini düşündü Klein. Bilemiyordu. Boyu bosu ve yürüyüşü güzeldi kuşkusuz, hatta alışılmadık bir güzelliği içeriyordu; oturuşu, gayet bakımlı ellerinin devinimleri de güzeldi. Ne var ki yüzünde ve bakışındaki sessiz soğukluk, mimiklerindeki güven ve dinginlik, neredeyse maskemsi katılık Klein'ın aklını karıştırıyordu. Cennet ve cehennemini kendi içinde taşıyan, kimsenin bunları onunla paylaşamayacağı biriydi adeta. Düpedüz hoyrat, yanına yaklaşılmaz, belki de mağrur, hatta sinsi görünen bu ruhta da istek ve tutku ateşleri yanıyor olacaktı. Acaba hangi duyguların peşinden koşuyor, hangilerinden kaçıyordu? Zayıf noktaları nelerdi? Korkuları, gizleyip sakladıkları neler? Güldüğü zaman nasıl bir ifade beliriyordu yüzünde? Uyuduğu, ağladığı, birini öptüğü zaman nasıl bir ifade?

Sonra nasıl oluyordu da hemen hemen günün yarısında kadın zihnini meşgul ediyor, onu izlemeden, incelemeden, ondan korkmadan, ona içerlemeden duramıyordu, oysa ondan hoşlanıp hoşlanmadığını bildiği yoktu.

Acaba kız bir hedef miydi kendisi için, bir yazgı mıydı? Gizli bir güç nasıl onu güneye çekip getirmişse, aynı şekilde onu kıza doğru çekip götürüyor muydu? Doğuştan bir içgüdü, yazgının bir cilvesi, yaşam boyu bilinçaltında yaşanmış bir dürtü? Kızla karşılaşması alnına mı yazılmıştı? Böyle bir karşılaşmayla yükümlü mü kılınmıştı önceden?

Büyük bir dikkatle dinlediği çoksesli sohbet içinde kızın konuşmasından birkaç söz çalındı kulağına. Dalgalı siyah saçları ve pü-

rüzsüz yüzüyle yakışıklı, esnek vücutlu, şık giyimli bir delikanlıya şöyle dediğini işitti: "Bir ara adamakıllı şansımı denemek isterdim kumarda, burada değil, hayır, çikolata kazanmak için değil, karşıda Castiglione'de ya da Monte Carlo'da." Ve delikanlının yanıtı üzerine ekledi: "Hayır, bunun nasıl bir şey olduğunu bilmezsiniz hiç! Belki çirkin bir şeydir, akıllıca denemez, ama büyüleyici olduğu kuşkusuz."

Eh, kıza ilişkin sonunda bir şey öğrenmişti Klein. Konuşmasına gizlice kulak vermiş olmaktan büyük bir haz duydu. Dışarıda nöbet tutarak aydınlık bir pencereden kızın ruhuna bir casus gibi şöylece bir göz atabilmişti. Ruhunda bir istek barındırıyordu kız. Heyecanlı ve tehlikeli bir şeye, kendini kaybedip kendinden geçebileceği bir şeye karşı duyduğu özlemle kıvranıyordu. Bunu bilmek Klein için hoş bir şeydi. Şu Castiglione de neyin nesiydi? Bugün bir ara bu yerden söz açıldığını işitmemiş miydi? Ne zamandı? Ve nerede?

Neyse, bunu şu anda düşünecek durumda değildi. Ama bu acayip günlerde pek çok kez olduğu gibi içinde yine bir duygu uyandı: Yaptığı, işittiği, gördüğü her şeyin kendisiyle enikonu ilişkisi vardı, bir zorunluluğu içeriyordu, bir rehber peşine takmış götürüyordu onu, uzun ve uzak nedenler zinciri meyveye durmuştu. Eh, buyursunlar, meyvelerini versinlerdi. İyiydi böylesi.

Bir mutluluk duygusu yeniden boy verdi içinde, yüreğini saran bir dinginlik ve güven duygusu, korku ve dehşeti tanıyan biri için olağanüstü büyüleyici bir duygu. Çocukluk günlerinden bir sözcük geldi aklına. Okulda bir ara arkadaşlar arasında nasıl olup cambazların ip üzerinde öylesine kendinden emin ve korkusuz yürüyebildikleri konuşulmuştu. İçlerinden biri şöyle demişti o zaman: "Odada yere tebeşirle bir çizgi çektin diyelim, çizgi üzerinde dosdoğru yürümek, alabildiğine ince bir ip üzerinde yürümek kadar zordur. Ama yine de sakin sakin yürür insan, çünkü bir tehlike söz konusu değildir. İpin sadece tebeşirle yere çekilmiş bir çizgi, ipin çevresindeki havanın da odanın zemini olduğunu düşündün mü, hangi ip olursa olsun, sen de üzerinde güvenle yürüyebilirsin." İşte bu sözleri anımsamıştı birden. Doğrusu ne kadar güzel bir şeydi! Acaba kendisinde tersi bir durum söz konusu değil miydi? Dümdüz bir zeminde bile artık sakin ve güvenle gidemiyor, çünkü bu zemine bir ip gözüyle bakıyor değil miydi?

Moralini güçlendiren böyle şeyleri anımsayabilmesine, ruhunda uyuyan bu gibi şeylerin zaman zaman gözlerini açmasına içten içe sevindi. Önemli olan ne varsa ruhunda barındırıyordu insan, dışarıdan kimse ona el uzatamazdı. Yeter ki kendisiyle savaş durumunda olmasın, kendi kendisiyle sevgi ve güvene dayalı bir yaşam sürsün, üstesinden gelemeyeceği bir şey gösterilemezdi. O zaman ipte cambazlık yapabileceği gibi, kanatlanıp uçabilirdi hatta.

Bir süre çevresindeki her şeyi unutup ruhunun yumuşak ve kaygan patikalarında söz konusu duyguların peşine düştü arayarak, yoklayarak, bir avcı, bir izci gibi, başı eline dayalı, hayallere dalıp gitmiş gibi. Tam bu anda kendisinden tarafa baktı sarışın ve onu gördü. Kızın bakışı çok durmadı üzerinde, ama Klein'ın yüzündeki ifadeyi dikkatle inceledi, okudu ve kızın kendisine baktığını fark eden Klein da kıza baktı, saygıya, ilgiye ve akrabalığa benzer bir şeyler sezdi kızın bakışında. Bu kez kızın bakışı kendisini incitmemiş, ona haksızlıkta bulunmamıştı. Öyle hissetti ki bu kez doğrudan kendisine bakmıştı kız, giysilerine, duruş ve oturuşuna, saçlarına ve ellerine değil, onun kendisine bakmıştı, ondaki gerçek olana, değişmeyene, ondaki gizemsele bakmış, ondaki bir kezliğine, ondaki tanrısal'a, ondaki yazgısal'a bakmıştı.

Bugün hakkında ağır ve çirkin şeyler düşündüğünden dolayı içten içe özür diledi kızdan. Ama hayır, ortada özür dileyecek bir şey yoktu. Kızın hakkında düşündükleri, kızla ilgili olarak içinde hissettikleri kötü ve aptalca şeyler kıza değil, onun kendi kendisine indirilmiş darbeler olmuştu yalnızca. Hayır, özrün yeri yoktu.

Birden müziğin yeniden başlamasıyla irkildi. Orkestra bir dans havası çalmaya başlamıştı. Ama sahne boş ve karanlık kalmaya devam etti, konukların bakışları sahne yerine masalar arasındaki boş dörtgene çevrildi. Klein sezdi, dans edilecekti.

Gözlerini kaldırınca bitişik masadaki sarışının ve yanındaki yakışıklı tüysüz delikanlının doğrulup kalktıklarını gördü. Bu delikanlıya karşı da içinde bir direnme hissettiğini, yakışıklılığını, hayli centilmence davranışını, hoş saçlarını ve yüzünü sadece dirençle onayladığını fark ederek kendi haline gülümsemeden duramadı. Delikanlı kıza elini uzattı, onu alıp piste götürdü; derken bir başka çift daha yöneldi piste, her iki çift zarif ve kendinden emin, güzel bir tangoyla dans etmeye koyuldu. Danstan fazla anladığı yoksa da, çok geçmeden Teresina'nın harikulade dans ettiğini gördü Klein.

Teresina iyi bildiği ve ustalıkla başardığı bir şeyi, kendisinde var olan ve doğallıkla içinden kopup gelen bir şeyi yapmaktaydı. Dalgalı siyah saçlarıyla delikanlının kendisi de fena dans etmiyordu, uyum içinde bir çifttiler kısaca. Yaptıkları dans, seyredenlere hepsi de gönül okşayıcı, aydınlık, sade ve sevimli şeyler anlatıyordu. Kızla delikanlının elleri, hafif ve narin, birbirine geçmişti. Dizleri, kolları, ayakları ve belleri, istekli ve şen, o nazik-zorlu işte üzerlerine düşeni yerine getiriyordu. Danslarından mutluluk ve neşe, güzellik ve lüks, hoş bir yaşam üslubu ve yaşam sanatı taşıyordu. Sevgi ve cinsellik taşıyordu öte yandan, ama vahşi ve ateşli bir sevgi değil, alabildiğine doğallık içeren bir sevgiydi bu, naiflik ve zarafetle dolu bir sevgi. Kaplıcanın varlıklı konuklarına danslarıyla güzellikler sunuyorlardı; konukların kendi yaşamlarında bulunan, ama onların dile getiremediği, hatta dışarıdan böyle bir uyarı olmaksızın asla duyumsayamayacağı güzellikler. Bu parayla tutulmuş, bu usta dansçılar sosyeteye mensup insanlara hizmet veriyor, onlardaki bir eksiğin kapatılmasına yardımcı oluyordu. Böylesine çarpıcı, böylesine kıvrak dans etmenin üstesinden gelemeyen, yaşamlarının bu tatlı oyununun doğru dürüst keyfini çıkaramayan bu insanlar, dansçıları bütün ustalıklarını ortaya dökerek önlerinde dans ettiriyorlardı. Ama sadece bununla da kalmıyordu. Dansçıları dans ettirip yaşamın kuş gibi hafifliğini ve neşe saçan görkemini hissetmekle kalmıyor, duyguların ve aklın doğasını ve saflığını da anımsıyorlardı. Tezcanlılıktan ve aşırı çalışmaktan bitkin düşmüş ya da miskinlik ve aşırı tok hayatlarının, çılgınca uğraşlar, eğlenmeler ve zoraki perhizler arasında salınan yaşamlarının penceresinden bu sevimli ve usta gençlerin dansına gülümseyerek bakıyorlardı, alık alık ve içten içe duygulanmış, gönül okşayıcı bir yaşam baharına bakar gibi tıpkı, yitirilmiş bir cennete, ancak bayram günleri çocuklara sözü edilen, bundan böyle kimsenin varlığına inanmadığı, ama geceleri ateşten özlemlerle düşlerde yaşanan bir cennete bakar gibi.

Dans sırasında sarı saçlının yüzünde bir değişikliğin gerçekleştiğini gördü Klein ve bu değişikliği izlemek kendisini sonsuz hazlara boğdu. Pek yavaştan ve farkına varılmaksızın, sabahsı gökyüzüne yayılan bir gül kırmızılığı gibi kızın ağırbaşlı ve soğuk yüzünü yavaş yavaş büyüyen, büyüdükçe ısınan bir gülümseme kapladı. Dosdoğru önüne bakıp dururken adeta bir uykudan uyanır gibi

gülümsemeye başlamıştı kız, sanki benliğindeki soğukluk dans sayesinde yerini bir sıcaklığa bırakmış ve kız gerçek bir yaşama kavuşmuştu. Yanındaki delikanlı da gülümsedi derken; ardından gülümseme ikinci çifte sıçradı; maskemsi ve kişisellikten uzak görünüşlerine karşın dört ayrı yüzün dördü de olağanüstü bir güzelliği içeriyordu – ama Teresina'nın yüzündeki gülümseme en güzeli ve en gizemlisiydi, kimse onun gibi gülümseyemezdi, onun gibi dış etkilere kapalı, onun gibi gönlü rahat, içte tomurcuklanan bir gülümsemeyle gülümseyemezdi. Klein hayli duygulanmıştı, gülümsemeyi izledi, gizli bir hazineyi keşfetmiş gibiydi adeta.

Yakınında birinin usulca, "Ne harikulade saçları var kızın!" dediğini işitti. Oysa kendisinin bu harikulade saçları küçümsediğini ve kuşkuyla karşıladığını düşündü.

Tango sona ermişti. Kızın pistten ayrılmayarak kavalyesinin yanında bir an dikildiğini gördü. Delikanlı, kızın sol elini parmaklarıyla hâlâ omuz hizasında tutuyordu. Kızın yüzündeki büyü bir süre daha varlığını sürdürdü, yavaş yavaş silinip gitti derken. Salonda fazla gürültülü olmayan bir alkış koptu, kızla oğlan adeta havada süzülen adımlarla masalarına dönerken herkes arkalarından onlara baktı.

Kısa bir aradan sonra başlayan ikinci dansı yalnızca tek bir çift yaptı: Teresina ve yakışıklı kavalyesi. Kurallara bağlı olmayan fantezi bir danstı, küçük çapta karmaşık bir sanat ürünü, neredeyse bir pantomim. Ve kızla oğlan birbirinden bağımsız dans ediyor, ancak dansın doruk noktası sayılan görkemli birkaç yerinde ve adeta dolu dizgin bir tempoyla yapılan son bölümünde dam ve kavalyenin yine birlikte yaptıkları bir dansa dönüşüyordu.

Dans sırasında herkeste öyle bir duygu uyanmıştı ki, pistte iki dansçı davranışları ve adımlarıyla, ayrılmaları ve birleşmeleriyle, dengenin boyuna elden çıkarılıp yeniden ele geçirilmesiyle bütün insanların aşinası olduğu ve bütün insanların yürekten arzuladığı, ama ancak pek az mutlu kişi tarafından böylesine sade, böylesine güçlü ve kusursuz şekilde yaşanan yaşantıları sergiliyorlar, sağlıklı insanın kendi kendisiyle kıvanmasını, bu kıvancın güçlenerek ben dışında bir başkasına duyulan sevgiye dönüşümünü, insanın kendi doğasıyla inanç dolu barışıklığını, yüreğin isteklerine, düşlerine ve oyunlarına güvenle teslimiyetini dile getiriyorlardı. Seyircilerden pek çoğu bir an için, yaşamlarıyla içgüdüleri arasında böylesine

büyük bir çelişki ve çatışmanın var olduğunu, yaşamlarının bir dans değil, aksine yükümlülüklerin, kendi kendilerine dayattıkları yükümlülüklerin altında nefes nefese kalışlardan oluştuğunu fark ederek düşüncelere dalıp hüzünleniyordu.

Klein bir yandan dansı izlerken, bir yandan yaşamının gerilerde kalmış pek çok yılına dönüp baktı karanlık bir tünelden içeri bakar gibi. Tünelin öbür başında yitirilmiş hazine, gençlik, güçlü ve yalın duygular, mutluluğa inançla yöneliş, yeşillikler ortasında güneş ve rüzgârda ışıl ışıl parıldayıp duruyordu – ve bütün bunlar yine tuhaf denecek kadar yakınındaydı, bir adım ilerisindeydi yalnızca; bir büyüyle çekilip beriye alınmış, aynalarda yansıtılmıştı.

Yüzünde hâlâ danstaki içtenlikli gülümseme, önünden geçip gitti Teresina, Klein'ın gönlünü sevinç ve hayranlığa boğdu. Sanki kendisine seslenmiş gibi, kız başını çevirip candan bir bakışla ona baktı, henüz ayılmamış, ruhu henüz mutlulukla dolup taşarak, dudaklarında o tatlı gülümseme. Ve Klein da kıza gülümsemekten kendini alamadı, az ilerisindeki bu mutluluk parıltısına, yitirilmiş pek çok yılın karanlık dehlizinden baktı gülümseyerek.

Aynı zamanda ayağa kalktı, tek bir söz söylemeden eski bir dost gibi kıza elini uzattı. Kız uzatılan eh sıkıca tuttu bir an, ama durmayıp yürüdü. Klein kızın peşinden gitti. Sanatçıların masasında kendisine yer açtılar. Teresina'nın yanı başına oturup boynunun aydınlık cildindeki ışıldayan uzun yeşil taşları izlemeye koyuldu.

Ancak pek azını anlayabildiği konuşmalara pek katılmadı. Teresina'nın arkasında, bahçede yanan fenerlerin parlak ışığında açmış güllerle gül ağaçlarına ilişti gözü, belirgin kenar çizgileriyle koyu renkte yusyuvarlak toplar, yer yer üzerlerinde uçuşan ateş böcekleri. Top top güller gece esintisinde hafifçe salınıyordu. Teresina yanı başında oturuyor, kulağından sarkan yeşil taş ışıl ışıl parıldıyordu. Dünyada her şey yerli yerindeydi.

Klein'ın kolunu tuttu Teresina.

"Konuşacağız. Ama burada değil. Şimdi anımsadım, parkta görmüştüm sizi. Yarın sabah yine orada olacağım, aynı saatte. Şimdi yorgunum, az sonra gidip yatacağım. Siz benden önce çıkıp giderseniz iyi olur. Yoksa meslektaşlarım sizden borç para sızdırmaya kalkar."

Tam o sırada bir garson geçiyordu, seslendi Teresina:

"Eugenio, beyefendi hesabı ödeyecek."

Klein hesabı ödedi, şapkasını çıkarıp selamladı masadakileri, kumarhaneden ayrılıp göle yöneldi, nereye gittiğini bilmiyordu. Oteldeki odasına dönüp yatmak şu anda düşünülecek gibi değildi. Göle giden yolda yürüdü; kenti, banliyöleri geride bıraktı, göl kıyısındaki banklar ve parklar son buldu derken. Kıyıdaki duvarın üzerine oturdu, ezgiler mırıldandı kendi kendine, gençlik yıllarında söylediği yarı unutulmuş ezgilerden parçalar. Hava giderek soğudu ve sarp dağlar düşmanca bir yabancılığa büründü. Doğrulup kalktı Klein, şapkası elinde, otele döndü.

Uykulu yüzüyle gece kapıcısı kapıyı açtı. "Evet, biraz geç kaldım," dedi Klein, adamın eline bir frank bahşiş tutuşturdu.

"Aman efendim," dedi kapıcı. "Biz alışığız. Sizden sonra daha gelecekler var. Castiglione'ye giden motordakiler de henüz dönmedi."

3

Dansçı kız Klein'dan önce parka gelmişti. Hafif ve esnek adımlarla park içindeki çimenliklerin çevresinde dönüp dolanmış, bir ağaçlığın arkasından çıkıp ansızın Klein'ın karşısına dikilmişti.

Teresina açık gri gözleriyle dikkatle süzdü Klein'ı, yüzünde ağırbaşlı ve biraz sabırsız bir ifade vardı. Birlikte yürüdüler. Teresina konuşmaya başladı hemen.

"Dün olup biteni açıklayabilir misiniz? Nasıl oluyor da birbirimizin karşısına çıkıyoruz böyle? Bunun üzerinde düşündüm. Dün kaplıcanın bahçesinde iki kez gördüm sizi. Birincisinde çıkış kapısında dikilmiş bana bakıyordunuz. Sıkılmış gibiydiniz ya da bir şeye kızmış bir haliniz vardı. Sizi fark eder etmez aklıma geldi, daha önce parkta rastlamıştım diye geçirdim içimden. Üzerimde iyi bir izlenim bırakmamıştınız, sizi hemen yine kafamdan silip atmaya çalışmıştım. Ama aradan on beş dakika bile geçmemişti ki, yeniden gördüm sizi. Bizimkine bitişik masada oturuyordunuz, ansızın değişmiş, sanki bambaşka birine dönüşmüştünüz. Daha önce rastladığım kimse olduğunuzu ilk anda algılayamadım. Daha sonra, yaptığım dans biter bitmez birden karşımda dikiliverdiniz, beni elimden tuttunuz ya da ben elinizden tuttum sizi, emin değilim. Nasıl oldu bütün bunlar? Bu konuda bir şey biliyorsunuzdur. Umarım bana aşk ilan etmek için kalkıp gelmemişsinizdir şimdi?"

Teresina, buyurgan bir bakışla Klein'a baktı.

"Bilmem," diye yanıtladı Klein. "Belli bir niyetle buraya gelmiş değilim. Sizi seviyorum, dünden beri; ama şimdi bundan söz açmasak daha iyi olur sanırım."

"Evet, başka şeyden konuşalım. Dün bir an bana öyle geldi ki, sizinle aramızda bir benzerlik var ya da ortak bir şey; zihnimi kurcaladı bu düşünce, öte yandan beni korkuttu. Nedir bu benzerlik? Sonra, asıl öğrenmek istediğim şey, sizdeki değişiklik? Bir saat içinde nasıl birbirinden apayrı iki yüz takınabildiniz? Öyle bir haliniz vardı ki, sanki başından çok önemli bir olay geçmiş birine benziyordunuz.

"Nasıl bir hal?" diye sordu Klein, çocuksu bir edayla.

"Şey, ilkin yaşlı, biraz üzgün, sevimsiz biri gibi görünüyordunuz. İncelikten yoksun, kendi yeteneksizliğinin öfkesini başkalarından çıkarmaya alışmış bir haliniz vardı."

Klein büyük bir ilgiyle söylenilenleri dinliyor, başını onaylar gibi hızlı hızlı sallıyordu. Teresina konuşmasını sürdürdü:

"Ve sonra, sonra, pek anlatılacak gibi değil. Biraz öne doğru eğilmiş oturuyordunuz; kazara gözlerim size ilişince, ilk anda aklımdan geçenler şu oldu: Tanrım, şu kaba adamın üzgün haline bak! Başınızı elinize yaslamıştınız; bu bana ansızın öyle tuhaf göründü ki, dünyada bir tek siz vardınız sanki; başınıza gelecekler, ayrıca dünyanın başına gelecekler sanki hiç umurunuzda değildi. Yüzünüz bir maskeyi andırıyordu, alabildiğine mahzun ya da alabildiğine ilgisiz..."

Teresina durdu birden, konuşacağı sözcükleri arar gibiydi, ama sustu, bir şey söylemedi artık.

"Haklısınız," dedi Klein alçakgönüllü. "Durumu öylesine doğru bir şekilde anlattınız ki, şaşmamak elde değil. Tıpkı bir mektup gibi okudunuz içimi. Ama doğrusu bütün bunları görmeniz de doğal ve beklenen bir şey."

"Niçin doğal?"

"Çünkü biraz değişik de olsa aynı şeyi siz de dans ederken açığa vuruyorsunuz. Dans ederken, Teresina – ve başka bazı anlarda bir ağaç gibisiniz ya da bir dağ, bir hayvan, bir yıldız ya da tümüyle dışa kapalı, tümüyle kendi başınasınız. İyi ya da kötü fark etmiyor, olduğunuzdan başka türlü olmayı düşünmüyorsunuz. Bu da bende gördüğünüz şeyin aynısı değil midir?

Teresina, yanıt vermeksizin süzen, tartan bakışlarla Klein'a baktı.

"Acayip bir insansınız" dedi duraksayarak. "Söyleyin şimdi, gerçekten kaplıca bahçesinde göründüğünüz gibi misiniz? Başınıza şu gelmiş, bu gelmiş, gerçekten hiç fark etmez mi sizin için?"

"Fark etmez, evet. Yalnız, her zaman değil. Sık sık korkuya kapıldığım da olur. Ama sonra yine önceki durum çıkıp gelir ve korku silinip gider içimden, her şeyi yine umursamazlıkla karşılarım. O zaman güçlü hissederim kendimi. Daha doğrusu umursamazlık yerinde bir sözcük değil, ne olursa her şeyi olağanüstü bulurum, her şeyi baş tacı ederim."

"Bir an için, suç işlemiş biri olabileceğiniz bile geçti aklımdan."

"Bu da düşünülmeyecek bir şey değil. Hatta olası da. bakın, 'bir suçlu' denir ve bununla anlatılmak istenir ki, bir kimse başkalarınca yasaklanmış bir eylemi gerçekleştirmiştir. Gerçekte onun, yani suçlunun yaptığı, içindeki bir şeyi eyleme dönüştürmektir. – İşte sizinle aramızdaki benzerlik: Her ikimiz de orada burada, seyrek yaşanan kimi anlarda içimizdeki bir şeyi eyleme dönüştürmekteyiz. Bundan daha seyrek karşılaşılacak bir şey yoktur. İnsanların büyük bir çoğunluğunun tümüyle bilmediği bir şey bu. Ben de bilmiyordum, ben de bir süre bana yabancı, bana öğretilmiş şeyleri söyledim, düşündüm ve yaşadım, yalnızca iyi ve doğru olan şeyleri. Ama günün birinde hepsi sona erdi. Bu davranışı daha çok sürdüremedim, çareyi kaçmakta buldum; iyi benim için iyi olmaktan çıkmış, doğru doğru olmaktan çıkmıştı, yaşam katlanılacak gibi değildi artık. Ama yine de katlanmak istiyorum, hatta seviyorum yaşamayı, onca eziyet çektirmesine karşın seviyorum.

"İsminizi ve kim olduğunuzu öğrenebilir miyim?"

"Yalnızca karşınızda gördüğünüz kişiyim, o kadar. Bir ismim yok, bir unvanım yok, bir mesleğim de yok. Bunların hepsinden yüz çevirdim. Öyle bir durumdayım ki, dürüstlük ve çalışkanlıkla geçirilmiş uzun yıllardan sonra bir gün geldi yuvadan düştüm, olayın üzerinden fazla zaman geçmiş değil, şimdi ise ya yok olup gidecek ya da uçmasını öğreneceğim. Dünya beni ilgilendirmiyor artık, yapayalnızım."

Biraz çekinerek sordu Teresina: "Bir klinikte yattınız mı?"

"Aklımı kaçırdığımı mı söylemek istiyorsunuz? Hayır. Olabilirdi, ama olmadı." Klein daldı derken, iç dünyasından kopup gelen düşüncelerin ağına yakalandı. Bir tedirginlik başlangıcıyla konuşmasını sürdürdü: "Bundan söz etmeye kalktık mı, alabildiğine basit olan şey hemen karmaşık ve anlaşılmaz niteliğe bürünecektir. En iyisi hiç değinmeyelim. Zaten anlamak istenmediği zaman bundan söz açılır hep, bunun üzerinde konuşulur."

"Böyle bir şeyi nasıl söylersiniz? Ben gerçekten anlamak istiyorum. İnanın! Beni çok ilgilendiriyor."

Klein, heyecanla gülümsedi.

"Evet, evet. Bu konuda sohbet etmek niyetiniz. Yaşadığınız bir şey var, bunun üzerinde konuşmak istiyorsunuz benimle. Yazık ki bir yararı olmayacak. Konuşmak her şeyi yanlış anlamanın, her şeyi

bir sığlık ve boşluk içine sürüklemenin kesin yoludur. – Çünkü beni anlamak istemiyorsunuz, kendinizi de ayrıca. İstediğiniz tek şey, size yöneltildiğini hissettiğiniz uyarıdan yakanızı kurtarmak. Gereken etiketi bulup beni bir yere yerleştirmek, böylece hem uyarının, hem benim yüzüme kapıları kapamak. Suçlu ve akıl hastası gibi sözlerle yapmayı deniyorsunuz bunu, durumumu ve ismimi öğrenmeye kalkıyorsunuz. Ne var ki, bütün bunlar insanı anlamaktan uzaklaştıran bir kandırmacadır; çünkü hepsi, sevgili hanımefendi, kötü biçimde anlamanın yerine konulan bir şeydir, anlama isteğinden, anlama gereğinden bir kaçıştır daha çok."

Konuşmasına ara verdi Klein, içi içini yiyerek elini gözleri üzerinde gezdirdi, ansızın aklına sevimli bir şey gelmiş gibi gülümsedi yeniden. "Ah Tanrım! Bakın, dün sizinle bir an tastamam aynı şeyi duyumsamıştık, ama hiçbir şey konuşmamış, hiçbir şey sormamıştık birbirimize, hiçbir şey düşünmemiştik. Ansızın birbirimizin elinden tutmuştuk ve iyi olmuştu böylesi. Oysa şimdi –şimdi konuşuyor, düşünüyor ve açıklamalarda bulunuyoruz– ve pek basit olan şey, acayip ve anlaşılmaz bir niteliğe büründü sonunda. Oysa benim sizi anladığım gibi sizin de beni anlamanızın hiçbir zorluğu yoktu."

"Beni o kadar iyi anladığınızı mı sanıyorsunuz?"

"Elbette. Nasıl yaşadığınızı bilmiyorum. Ama siz de benim gibi, herkes gibi yaşıyorsunuz, karanlıkta çokluk; kendi kendinin uzağında, herhangi bir amacın, bir görevin, bir niyetin peşinde koşarak. Hemen bütün insanların yaptığı şey, bütün dünyanın yakalandığı hastalık bu. Ve günün birinde dünyanın başını yiyecek. Ama bazen, dans ederken örneğin, içinizdeki niyet ya da görev çıkıp gidiyor aklınızdan, her zamankinden kesinlikle başka türlü yaşamaya başlıyorsunuz. Ansızın öyle bir duyguya kapılıyorsunuz ki, sanki bu dünyada sizden başka kimse yoktur ya da sanki yarın ölebilirsiniz; bu durumda gerçek kimliğiniz olduğu gibi açığa çıkıyor. Hatta dans ederken, içinizdeki bu duyguyu başkalarına da yaşatıyorsunuz. İşte sizdeki giz."

Teresina adımlarını açmıştı ansızın, bir süre böyle yürüdü. Göl üzerindeki bir burnun son ucuna gelip durdu.

"Tuhaf birisiniz," dedi. "Söylediklerinizden bazısını anlamıyor değilim. Ama... neydi peki benden istediğiniz?"

Klein başını eğdi, bir an bir mahzunluk çöktü üzerine.

"Sizden hep bir şey istenmesine alışmışsınız. Sizden, sizin kendinizin istemeyeceği, kendinizin seve seve yapmayacağı bir şey istiyor değilim. Sizi sevmemi umursamayabilirsiniz. Sevilmek bir mutluluk sayılmaz çünkü. Her insan kendi kendisini sever, yine de binlerce kişi yaşam boyu acılar içinde kıvranır. Hayır, sevilmek mutluluk değildir. Sevmeye gelince, işte budur mutluluk!"

"Sizi sevindirecek bir şey yapmayı çok isterdim. Elimden gelsin yeter ki," dedi Teresina ağır ağır, adeta acımaklı.

"Elinizden gelebilir: İstediğiniz bir şeyi yerine getirmeme izin verin lütfen!"

"Tanrım! Benim isteklerimi nereden bileceksiniz!"

"Doğru, bir isteğinizin olmaması gerekir. Nasıl olsa cennetin anahtarı elinizde, dansınız yani. Ama biliyorum, yine de bazı istekleriniz vardır, bu da bana göre sevindirici bir şey. Ve şimdi size şunu söyleyeyim ki, biri duruyor karşınızda, her isteğinizi yerine getirmeyi kendisi için zevk bilecek biri."

Teresina düşünceye daldı. Uyanık gözlerinin bakışlarına yeniden bir keskinlik ve serinkanlılık gelip oturdu. Karşısındaki adam kendisine ilişkin ne bilebilirdi? Aklına bir şey gelmeyince temkinli bir edayla konuşmaya başladı:

"Sizden ilk ricam, açıkyürekli olmanız. Şimdi söyleyin bana, kim size benden söz etti?"

"Hiç kimse. Sizin hakkınızda asla biriyle konuşmuş değilim. Bütün bildiklerim –çok az bir şey bu da– sizin kendi anlattıklarınızdan kaynaklanıyor: Dün akşam, Castiglione'deki kumarhanede bir ara şansınızı denemeyi pek arzuladığınızı söylemiştiniz."

Teresina'nın yüzünde bir seğirme dolaştı ansızın.

"Şimdi anladım, demek gizlice kulak verip konuşmalarımı dinlediniz."

"Evet, elbette. Dileğinizi anlayışla karşıladım. Kendi kendinizle uzlaşma içinde bulunmadığınız zamanlar bir heyecan, sizi uyuşturup sarhoş edecek bir şeyler arıyorsunuz."

"Yanılıyorsunuz. Sandığınız kadar romantik değilim. Kumarda aradığım beni sarhoş edecek bir şey değil, yalnızca paradır. Karşılığında kendimi satmak zorunda kalmaksızın varlıklı biri olmak isterdim günün birinde, en azından tasa ve kaygılardan uzak yaşayabilecek kadar paramın olmasını. Hepsi bu."

"Bu sözler çok doğru gibi geliyor, ancak ben yine de inanmıyorum. Öyle olsun! Çünkü kendinizi satmanız gerekmediğini çok iyi biliyorsunuz. Bundan söz etmeyelim şimdi! Ama ister şansınızı denemek, ister başka şey için para gerekirse, ben size verebilirim. Kendime gerekenden çok param var, parayı da önemsemem hiç."

Teresina, kendini yine geriye çekti.

"Sizi pek tanımıyorum. Nasıl sizden para kabul edebilirim?"

Klein, tepesine bir acı gelip çullanmış gibi ansızın şapkasını çıkardı başından, soruyu yanıtsız bıraktı.

"Neniz var kuzum?" diye sesini yükseltti Teresina.

"Yok bir şey, yok bir şey. – İzin verin, gideyim! Çok konuştuk, fazlasıyla çok. Bu kadar konuşmak iyi değildir."

Ve birden Klein, Teresina'ya veda bile etmeksizin yolu tuttu; hızlı hızlı, adeta bir umarsızlık rüzgârının önüne katılmış, ağaçlıklı yolda yürümeye başladı. Teresina, içinde birikmiş çelişik duygularla arkasından baktı; gerek Klein, gerek kendisiyle ilgili gerçek bir şaşkınlığa kapılmıştı.

Ne var ki, umutsuzluktan çekip gitmemişti. Klein; nedeni, içindeki katlanılmaz gerilim ve doluluk hissiydi. Ne daha fazla bir söz söyleyecek, ne bir söz işitecek duruma gelmişti ansızın. Yalnız kalması gerekiyordu; elinde değildi; yalnız kalacak, düşünecek, kendi içine kulak kabartacaktı. Teresina'yla aralarındaki söyleşi onu şaşırtmış, gafil avlamıştı, söylediği sözler adeta istemeyerek ağzından dökülmüştü, yaşantı ve düşüncelerini Teresina'ya açıklamak, bunlara sözcüklerle bir biçim vermek, bunları kendi kendisine duyurmak gereksiniminin gücüyle adeta boğulacak gibi olmuştu. Ağzından çıkan her sözcüğü hayretle karşılamıştı; giderek içinde öyle bir his uyanmıştı ki, konuşa konuşa bundan böyle basit ve doğru sayılmayacak bir şeyin içine yuvarlanmış, akıl erdirilemeyecek bir şeyi boş yere açıklamaya uğraşmıştı. Ve ansızın bu duruma daha çok katlanamamış, söyleşiyi ister istemez yarıda kesmişti.

Ama şimdi, geride kalan on beş dakikalık konuşmayı anımsamaya çalıştı, konuşma içinde sevinç ve şükran duygusu uyandırmıştı. Bir ilerlemeydi bu, bir esenliğe çıkış, bir onaylayıştı.

Tüm aşina dünyanın kendisi için kuşkuyu davet eder niteliğe bürünmesi, korkunç derecede yormuş ve hırpalamıştı Klein'ı. Tüm anlam ve önemlerin yitirildiği anlarda hayatın her zamankinden çok anlam kazandığını şimdiye kadar adeta bir mucize gibi yaşamış-

tı. Ne var ki, sık sık içini kemiren kuşku çıkagelmiş, söz konusu yaşantıların gerçekten önem taşıdıklarından şüpheye kapılmış, bunların yorgun düşen hasta bir ruhun yüzeyindeki tesadüfi küçük harelenmelerden, doğrusu istenirse kaprislerden ve ufak sinirsel çalkantılardan fazla bir şey sayılmayacaklarına inanır gibi olmuştu. Ama şimdi görmüştü, dün akşam ve bugün görmüştü ki, yaşantısı gerçekti; içinden dışarı vurmuştu parlaklığı, onu değiştirmiş, bir başka insanı çekip yanına getirmişti. Yalnızlık duvarında bir gedik açılmış, yeniden sevmeye başlamıştı; artık hizmet etmek ve sevindirmek istediği biri vardı, yeniden gülümseyebilir, yeniden gülebilirdi.

Dalga bir sızı gibi, bir haz gibi gezindi vücudunda; söz konusu duygu karşısında titredi, sarsıldı; yaşam kıyıya vurup parçalanan bir dalga gibi gümbürdeyerek içinde ötüyordu, hiçbir şeye akıl erdirilecek gibi değildi. Gözlerini açtı birden ve gördü: Bir yolda ağaçlar, gölde gümüşten toplar, koşan bir köpek, bisikletle dolaşanlar – ve her şeyde bir acayiplik, her şeyde bir masalsılık saklıydı, her şey fazlasıyla güzeldi, neredeyse Tanrının oyuncak kutusundan henüz alınmışlar gibi gıcır gıcırdı ve her şey kendisi için vardı yalnızca, Friedrich Klein için vardı; Klein da bu mucize, acı ve sevinç ırmağı içinde kendi akıp gidişini titreyerek, sarsılarak duyumsamak için vardı yalnız. Dört bir taraf güzellikten geçilmiyordu, yol kenarındaki süprüntü yığınları güzeldi; dört bir tarafta derin acılar, dört bir tarafta Tanrı göze çarpıyordu. Evet, Tanrı'ydı bu, Klein çok, çok zaman önce, oğlan çocuğuyken "Tanrı"yı ve "her yerde hazır ve nazır oluşu"nu ne zaman düşünse Tanrıyı böyle hissetmiş ve kalbiyle böyle aramıştı. Dayan kalbim, bu berekete bakıp koyverme kendini!

Yaşamının unutulmuş tüm kuyularından özgürlüğüne kavuşmuş anılar yine çıkıp gelmeye başlamıştı, sayılamayacak kadar çok anı, çeşitli konuşmalara, nişanlılık dönemine, çocukken giydiği giysilere, öğrencilik yıllarındaki bayram sabahlarına ilişkin anılar. Halka halka olup sağlam kalmış bazı odak noktalarının çevresinde sıralandı hepsi: Karısının çevresinde örneğin, annesinin, katil Wagner'in, Teresina'nın çevresinde. Aklına klasik yazarların yapıtlarından bazı yerler geldi, öğrenciyken kendisini etkilemiş Latince atasözleri, halk şarkılarından aptalca ve duygusal melodiler. Babasının gölgesi gelip dikildi arkasına, bir kez daha kayınvalidesinin

ölümünü yaşadı. Bir zaman gözünün ve kulağının, insanların ve kitapların aracılığıyla haz ya da acı vererek ruhuna girip sonradan unutulmuş ne varsa yeniden çıkıp geldi adeta, hepsi birden geldi, bir girdap gibi iç içe geçmiş, karman çorman, düzensiz, ama anlamla dolup taşarak, hepsi de önemli, hepsi de değerli, eksiksiz.

Anıların saldırısı işkenceye dönüştü giderek, ama bu işkence alabildiğine yüce bir hazdan ayırt edilebilecek gibi değildi. Klein'ın kalbi hızlı hızlı çarpmaya başlayıp gözlerinde yaşlar belirdi. Çıldırmanın eşiğinde olduğunu fark ediyor, gelgelelim çıldırmayacağını biliyordu, ve aynı zamanda cennetten oluşan bu yeni ruh ülkesine tıpkı geçmişe, tıpkı göle, tıpkı gökyüzüne bakar gibi hayret ve hayranlıkla bakıyordu: öte yandan, bu ülkede de her şey büyüleyici, ahenkli ve anlam yüklüydü. Soylu ulusların inancında cinnete neden kutsal gözüyle bakıldığını anlıyordu. Her şeyi anlıyor, her şey onunla konuşuyordu, her şey kapılarını açmıştı kendisine. Bunları dile getirecek sözcükler yoktu, bir şeyi sözcüklerle düşünmek ve anlatmaya çalışmak yanlıştı, umutsuzca bir çabaydı. Yapılması gereken, sadece gönül kapılarını açık tutmak, sadece hazır beklemekti; o zaman her şey, o zaman bütün dünya ardı arkası kesilmeyen bir alay halinde Nuh'un gemisinden içeri dalar gibi insanın ruhuna dolar, o zaman insan bunları ele geçirir, bunları anlar, bunlarla yek vücut olurdu.

Bir hüzün kapladı içini. Tanrım, bütün insanlar bunu bilse, bunu yaşasaydı! Nasıl düşünmeden yaşanıyor, düşünmeden günahlar işleniyor, nasıl körü körüne ve ölçüsüz acılar çekiliyordu! Daha dün kendisi Teresina'ya kızıp içerlememiş miydi? Daha dün karısından nefret etmemiş, karısından yakınmamış, yaşadığı tüm acılardan onu sorumlu tutmaya kalkmamış mıydı? Ne kadar hazin, ne kadar aptalca, ne kadar umarsız! Oysa her şey ne kadar basitti, ne kadar iyi, ne kadar anlamlı, yeter ki dıştan değil, içten bakılsındı, yeter ki her şeyin arkasında o varlığın dikildiği, onun, Tanrının dikildiği görülsündü.

Derken yeni hayal bahçelerine ve hayal ormanlarına saptı yol. Bugünkü duygusunu geleceğe yöneltir yöneltmez yüzlerce mutluluk düşü kıvılcım kıvılcım parlayıp çaktı. Klein'ın kendisi için, herkes için. Geçmişteki o bunaltıcı, o berbat yaşamı sızlanma ve suçlamalara konu yapılmayarak, yargılanıp mahkûm edilmeyerek yenilenmeli ve tersine çevrilmeli, anlamla, sevinçle, iyilikle, sevgiy-

le dolup taşmalıydı. Yaşadığı tanrı bağışlaması kendisinden başka taraflara da yansımalı ve etkinliğini başka taraflarda da sürdürmeliydi. Kutsal Kitap'tan kutsal sözler geldi aklına, Tanrının inayetine kavuşmuş dindar kişilere ve ermişlere ilişkin bütün bildiklerini anımsadı. Her zaman böyle başlamıştı, böyleydi hepsinde. Hepsi de kendisi gibi çetin ve karanlık bir yoldan geçirilmişti, ödlek, yüreği korkuyla dolu; ta ki vakti saati gelsin ve Tanrının nuru kendilerini aydınlatsın. Müritlerine "Dünyada korkun!" demişti İsa. Ama korkuyu yenenler dünyada yaşamaktan el çekmiş, Tanrı da, sonsuzlukta yaşamaya başlamıştı.

Hepsi de bunu savunmamışlar mıydı öğretilerinde, dünyanın bütün bilge kişileri. Buda ve Schopenhauer, İsa, Yunanlılar, hepsi. Yalnızca bir tek bilgelik vardı, yalnızca bir tek inanç, bir tek düşünüş: İçimizdeki Tanrı bilgisi. Okullarda, kiliselerde, kitaplarda ve bilimlerde nasıl da çarpıtılmıştı bu gerçek, insanlara nasıl da yanlış öğretilmişti!

Geniş kanat vuruşlarıyla Klein'ın ruhu iç dünyasının, bilgi ve kültür hazinesinin değişik bölgelerinde gezindi. Dış yaşamında olduğu gibi varlığının iç bölgelerinde de zenginlikler birbirini kovalıyor, hazineler, pınarlar birbirini izliyordu. Ama her biri tek başınaydı, her biri ötekilerden soyutlanmış, ölü ve değersiz. Ama şimdi, bilmenin ışığı üzerlerine vurur vurmaz, Tanrı nuruyla aydınlanır aydınlanmaz buralardaki karmaşa da ansızın bir düzene, bir anlama, bir biçime kavuştu, bir yaradılış süreci başlayıp yaşam ve ilişki kutuptan kutba sıçrayarak ilerledi. En karmaşık düşüncelere ilişkin sözlerin hiç yadırganacak tarafı kalmadı artık, karanlıklar aydınlandı, çarpım tablosu mistik bir inanca dönüştü. Klein'ın içindeki dünyaya da can suyu yürüdü, bu dünya da sevgiyle yanıp tutuşmaya başladı. Gençlik yıllarında sevgiyle kucak açtığı sanat yapıtları yeni bir büyüyle çınlayıp yükseldi. Ve sanatın o esrarengiz büyüsünün aynı anahtarla kapılarını araladığını gördü. Sanat, insanın Tanrı inayetine, Tanrı nuruna kavuştuğu anlarda dünyayı temaşasından başka şey değildi. Sanat, her şeyin arkasında Tanrının varlığını göstermekti.

Dirilmiş, alev alev yanarak, dünyanın içinden yürüyüp gitti Klein. Her ağaçtaki her dal bir esrime durumunu yaşadı, başı daha bir soylu kalktı yukarılara, daha soylu aşağılara sarktı, bir simgeye, bir vahye dönüştü. Bulutların ince, mor gölgeleri gölün yüzeyine

düştü sevecen-tatlı bir ürperti içinde. Her taş, kendi gölgesinin yanı başında anlam yüklü durmaya başladı. Hiç bu kadar güzel olmamıştı dünya, bu kadar derin, kutsal bir sevgiyle sevilmeye bu kadar layık. Ya da çocukluğun o gizemli, o efsanevi ilk yıllarından sonra bu konuma hiç gelmemişti. "Çocuklar gibi olmazsanız eğer" sözü aklma geldi birden, gönlünde bir duygu kıpırdandı: Yeniden çocuk oldum, cennetin kapısından girdim içeri.

Yorgun düşüp acıktığını hissettiğinde kentin pek uzağında değildi. Nereden gelmişti bulunduğu yere, daha önce neler olmuştu, anımsadı; veda etmeden Teresina'dan ayrılıp yolu tutmuştu. İlk karşılaştığı köyde yemek yiyecek bir yer aradı. Küçük bahçesindeki taflan ağacı altında ayakları yere çakılmış ahşap masasıyla kırda küçük bir meyhanenin çekiciliğine karşı duramayarak o tarafa yöneldi. Yemek isteyecekti, ama şarapla ekmek vardı sadece. Çorba getirmelerini istedi, olmazsa yumurta ya da jambon. Hayır, bu tür şeyler de yoktu burada. Her şeyin kıt olduğu bu dönemde çevrede söz konusu şeyleri kimse yemiyordu. Klein ilkin meyhaneci kadınla, daha sonra meyhane kapısının taştan eşiğinde oturmuş çamaşır yamayan bir büyükanneyle konuştu. Bahçedeki koyu gölgeli ağacın altına gidip oturdu derken, önünde ekmek ve buruk kırmızı şarap. Komşu bahçede, asma yapraklarının ve asılı çamaşırların arkasında kendileri görünmeksizin şarkı söyleyen iki kızın sesi geldi kulağına. Şarkıdaki bir sözcük ansızın onu duygulandırdı, ama sözcüğü iyice işitememişti. Bir sonraki dizede sözcük yeniden karşısına çıktı, Teresina ismiydi bu. Yarı komik bir kuple olan şarkıda Teresina diye bir kızdan söz açılıyordu. Şöyleydi güfte:

La sua mama alla finestra
Con una voce serpentina:
Vieni a casa, o Teresina,
*Lasc' andare quel traditor!**

Teresina! Ne çok seviyordu onu! Sevmek ne harikulade bir şeydi!

Başını masanın üzerine koyup daldı, uyandı, az sonra, daldı, uyandı, pek çok kez, sık sık. Akşamdı. Meyhaneci kadın gelip masanın önüne dikildi, müşterinin bu haline şaşırmış. Klein para çıkarıp masanın üzerine koydu, bir bardak daha şarap istedi, de-

* Annesi pencerede/Dili yılan dili/Ey Teresina, eve gel/Bırak o haini! (ç. n.)

min söylenen şarkıyı sordu kadına. Kadının yüzü güldü, şarabı alıp geldi. Klein'ın yanı başından ayrılmadı. Klein şarkıyı tümüyle söyletti kadına, en çok şu dizelere bayıldı:

Io non sono traditore
E ne meno lusinghero,
Io son' figlio d'un ricco signore,
*Son' venuto per fare l'amor.**

Meyhaneci kadın isterse şimdi kendisine çorba getirebileceğini, biraz sonra dönecek kocası için zaten çorba pişirdiğini açıkladı.

Klein, ekmek yiyip getirilen sebze çorbasını içti. Kadının kocası döndü derken, geç akşam güneşi köyün gri taş çatıları üzerinde yavaş yavaş sönüyordu. Klein geceyi geçirmek için bir oda istedi, bir oda verdiler, kalın ve çıplak taş duvarlarıyla küçük bir odaydı. Şimdiye kadar böyle bir yerde hiç yatmamıştı, bir haydut oyunundaki külüstür odalara benziyordu. Kalkıp yavaş yavaş akşam karanlığına gömülen köyün içinde dolaşmaya koyuldu, henüz açık bulduğu küçük bir bakkal dükkânından biraz çikolata alıp sokakta kaynaşan çocuklara dağıttı. Klein'ın peşine takıldı çocuklar, anne ve babaları ise önlerinden geçen Klein'ı selamladılar; herkes iyi geceler diledi Klein'a, Klein da iyi geceler dileyerek karşılık verdi; kapıların eşiklerinde ve dış merdivenlerinde oturan genç, yaşlı herkesi başıyla selamlayarak yürüdü.

Meyhanedeki odası aklına gelince yüzü güldü; ilkel, mağara gibi bir yerdi, gri duvarlar üzerindeki eski kireç badana pul pul dökülmeye başlamıştı, çıplak duvarlarda işe yaramayan hiçbir şey asılı değildi, ne bir resim, ne bir ayna görebildi bir yerde, ne duvar kâğıdı, ne perde. Klein, bir serüvenin içinden geçer gibi akşamı karşılayan köyün içinden geçti. Her şey ışıl ışıldı, her şey gizli bir sözveriyle dolup taşıyordu.

Meyhaneye dönüp müşterilere ayrılmış boş ve karanlık salona giren Klein, bir kapı aralığında ışık görüp o tarafa yöneldi, derken bir mutfakla karşılaştı. Mutfak, masallarda geçen bir in gibi göründü gözüne; bir tutam cılız ışık kırmızı taş döşemenin üzerine vuruyor, duvarlara ve tavana ulaşmaya kalmadan yoğun ve sıcak bir loşluğa dönüşüyordu; yukarıdan sarkan kocaman ve simsiyah

* Ben hain değilim/Dalkavuk da değilim/Ben zengin bir beyin oğluyum/Aşk yapmaya geldim. (ç. n.)

bir baca adeta dipsiz bir karanlıklar kuyusu gibi boyuna karanlık salıyordu dışarı.

Meyhanecinin karısı, nineyle mutfakta oturuyordu, alçak ve boynu bükük taburelerde iki büklüm, ufak tefek ve güçsüz, eller dizler üzerinde. Meyhanecinin karısı ağlıyordu. Mutfaktan içeri giren Klein'a dönüp bakmadı hiçbiri. Klein, sebze kalıntılarının yanı başındaki bir masanın kenarına ilişti. Kör bir bıçak kurşunsu bir parıltıyla parıldadı. Lambanın ışığında duvarlardaki kap kacak kırmızı kırmızı ışıldıyordu. Yaşlı nine ağlayan kadını avutmaya çalışıyor, yörenin ağzıyla mırıldanarak ona bir şeyler söylüyordu. Klein, evde bir patırtı çıktığını ve meyhaneci kocanın kavgadan sonra evden ayrılıp gittiğini yavaş yavaş anlamıştı. Kocasının kendisini dövüp dövmediğini sordu kadına, ama sorusu yanıtsız kaldı. Kadını teselliye çalıştı. Kocasının çok geçmeden mutlaka yine dönüp geleceğini söyledi. Kadın: "Bugün gelmez artık, belki yarın da gelmez," diyerek kestirip attı. Klein da kadını teselliden vazgeçti. Kadın taburenin üzerinde doğruldu biraz; suskun oturdular, kadının ağlaması kesilmişti. Klein, üzerinde pek konuşulmayan olayda harikulade bir sadelik buldu. Hır gür çıkmıştı evde, acı çekilmişti, gözyaşı dökülmüştü. Ama geride kalmıştı hepsi, artık sessizce oturuluyor ve bekleniyordu. Yaşam yine devam edecekti. Çocuklarda olduğu gibi. Hayvanlarda olduğu gibi. Konuşulmaması, basit olanın karmaşık duruma sokulmaması gerekiyor, ruhu dışa doğru döndürmemek gerekiyordu.

Klein, nineden her üçü için kahve pişirmesini istedi. Kadınların gözlerinin içi parladı ansızın; nine hemen ocağa biraz çalı çırpı attı, kırılan dalların, yırtılan kâğıtların, çalı çırpıyı yutan alevlerin çıtırtısı duyuldu. Ateşin birden yükselen alevlerinin ışığında meyhanecinin karısının yüzünü gördü Klein, alttan yukarı vuran ışıkta aydınlık bir yüz, biraz üzgün, ama yatışmış. Kadın ateşe dikmişti gözlerini, arada gülümsüyordu. Birden doğrulup kalktı, ağır ağır yürüyüp muslukta ellerini yıkadı. Her üçü mutfaktaki masanın başına oturup sıcak ve koyu kahveyi yudumlamaya koyuldular, kahvenin yanı sıra bir kadehçik de yıllanmış ardıç likörü içtiler. Kadınlar biraz canlandı, çeşitli şeyler anlatıp sorular sordular Klein'a, dillerini güçlükle konuşan Klein'm konuşurken yaptığı hatalara güldüler. Klein, çok uzun zamandır bu köyde bulunuyormuş hissine kapıldı. Bu son günlerde ne çok şey yaşamıştı,

tuhaftı doğrusu! Geniş zaman ve yaşam dilimleri bir tek ikindi içinde kendilerine yer bulabiliyorlardı bazen, saatlerden her biri yaşam yüküyle ağzına kadar yüklenmiş oluyordu. Bir an bir korku şimşek gibi çaktı içinde: Yorgunluk ve yaşam gücündeki tükeniş eskisinden kat kat daha büyük bir şiddetle ansızın üzerine çullanacaktı, güneşin bir kaya parçasından su damlalarını yalayıp yutması gibi onun kanını iliğini emip kurutacaktı. Hemen belirip kaybolan, ama kimi vakit sonradan yine dönüp gelen bu anlarda, bu yabancı şimşek çakmalarında kendi kendisinin yaşadığını gördü, hissetti, beyninin içine bakıp oradaki hızlı titreşimlerde anlatılmaz ölçüde karmaşık, narin, değerli bir mekanizmanın binlerce uğraş içinde titreştiğini algıladı: Bir camın arkasında olağanüstü hassas, bir toz zerresinin bile çalışmasını aksatacağı bir saat çarkı gibiydi adeta.

Anlatılanlara bakılırsa, meyhaneci koca parasını çürük işlere yatırıyor, eve pek uğramıyor, sağda solda başka kadınlarla düşüp kalkıyordu. Çocukları yoktu meyhaneciyle karısının. Klein kendisine yöneltilen basit soruları yanıtlayıp istenen bilgileri verebilmek için gerekli İtalyanca sözcükleri güçlükle arayıp bulmaya çalışırken, camın arkasındaki o narin saat çarkları hummalı bir şekilde durup dinlenmeden çalışmasını sürdürüyor, yaşanan her anı ölçüp tartıyor, hesaba geçiyordu.

Erkenden kalktı Klein, gidip yatacaktı. Her iki kadına elini uzattı, ilkin yaşlısına, sonra gencine; nine esnemelerle boğuşup dururken meyhanecinin genç karısı keskin bakışlarla Klein'ı süzdü. Klein el yordamıyla karanlık taş merdiveni çıkmaya koyuldu, şaşılacak derecede yüksek basamakları tırmanıp odasına girdi. Toprak bir testideki suyla yüzünü yıkadı; bir an sabunun, terliklerin, geceliğin eksikliğini hissetti, yatmadan bir çeyrek saat kadar pencerenin başında, kollarını mermer pervaza dayayıp dikildi, sonra çırılçıplak soyunup sert yatağa girdi; kaba çarşaftan pek hoşlandı, çarşaf köy yaşamına ilişkin iç açıcı bir sürü düşüncenin kafasında uyanmasına yol açtı. Doğru olan tek şey, her zaman böyle yaşamak değil miydi? Dört taş duvarla çevrili bir odada, duvar kâğıtlarının, süslemelerin, mobilyaların, bütün o abartılı ve aslında ilkel ayrıntıların ıvır zıvır, gülünç kalabalığından uzak? Başı üzerinde yağmura karşı bir çatı, üzerinde soğuğa karşı sıradan bir yorgan, açlığa karşı biraz ekmek, biraz şarap ya da süt, sabah-

ları güneşle uyanmak, akşamları alacakaranlıkta yatmak – insana bundan fazla bir şey gerekli miydi?

Ne var ki, ışığı söndürmesiyle meyhanenin, kaldığı odanın ve bulunduğu köyün kafasından silinip gitmesi bir oldu. Yeniden göl kıyısında Teresina'nın yanında buldu kendini, onunla konuşmaya başladı, bugünkü konuşmalarını güçlükle anımsayabildi, Teresina'ya söylediği sözler bir belirsizlikten içeri kaydı, bütün konuşmanın bir düş ya da bir hayal ürünü olup olmadığını bile kestirecek durumda değildi. Karanlık iyi gelmişti kendisine. Yarın gözlerini kim bilir nerede açacaktı?

Kapıdaki bir sese uyandı ansızın. Kapının tokmağı usulcacık döndürüldü, içeri sızan ince ışık demeti, kapı aralığında bir an duraksadı. Şaşırmıştı Klein, ama yine de olup bitenin farkındaydı, kapıya dikti gözlerini, henüz tastamam kendine gelmemişti. Derken kapı iyice açıldı, elinde ışıkla meyhanecinin karısı girdi içeri, yalınayak, sesini çıkarmadan. Keskin bakışlarla Klein'a baktı; Klein gülümsedi ve kollarını açıp uzattı, afallamış, bir şey düşünmeksizin. Meyhanecinin karısı yaklaştı hemen; siyah saçları Klein'ın yanı başında sert ve kaba yastığın üzerine yayıldı.

Tek kelime konuşmadılar. Kadının öpücüğü Klein'ın içinde bir ateş tutuşturdu, kadını kucaklayıp kendine doğru çekti. Göğsünde bir insan vücudunun ansızın beliren yakınlığı ve sıcaklığı, boynuna sarılmış yabancı ve güçlü kol ruhunda tuhaf bir sarsıntı uyandırdı – bu sıcaklık ne kadar bilinmedik, ne kadar yabancıydı kendisine, ne kadar acıtıcı, ne kadar yeniydi – ne kadar yalnız, ne çok yalnız kalmıştı Klein ve ne kadar uzun sürmüştü yalnızlık! Kendisiyle tüm dünya arasında uçurumlar ve alevden cehennemler açılmıştı. Derken şimdi biri çıkıp gelmişti, yabancı bir insan, suskun bir güvenle, bir avuntu arayışı içinde, zavallı, ihmal edilmiş bir kadın, yıllar yılı ihmal edilip yılgınlığa sürüklenerek yaşayan kendisi gibi tıpkı. Ve boynuna sarılmıştı kadın, kısır bir yaşamın bir damlacık hazzını ona sunmuş, ona bağışlayıp ondan tekrar soğurup geriye almış, bir mestlik içinde, ama ürkek ve çekingen, Klein'ın ağzını arayıp bulmuştu; mahzun bir narinliği içeren parmakları Klein'ın parmaklarıyla oynamış, yanağını Klein'ın yanağına sürmüştü. Klein doğrulup kadının solgun yüzüne eğilmiş, kapalı her iki gözünü öpmüş ve şöyle geçirmişti içinden: Aldığını sanıyor, ama verdiğini bilmiyor,

yalnızlığından kaçıp bana sığınıyor, ama benim yalnızlığımı hiç sezmiyor! Bütün bir akşam kör gözlerle yanında oturduğu kadını ancak şimdi görüyordu, uzun, narin elleri ve parmakları olduğunu görüyordu kadının, şirin omuzları, yazgının kaygısı sinmiş bir yüzü ve aman zaman tanımayan kör bir çocuksu susuzluğu olduğunu görüyordu, sevecenliklerin kendi halinde, hoşa giden yöntemlerine ve uygulamalarına ilişkin yarı ürkek bir bilgiyle donandığını ayrıca.

Öte yandan kendisinin sevgide bir oğlan çocuğu ve bir acemi olarak kaldığını görüyor ve buna üzülüyordu; uzun sürmüş, tatsız, kuru bir evlilikte pes etmiş biri, mahcup, ama masumiyetten uzak, istekli, ama vicdanı rahatsız biriydi. Dudakları susamış öpücüklerle kadının ağzında ve göğsünde gezinir, kadının sevecen, neredeyse anaç elini saçlarında hissederken, kendisini ileride bekleyen bir düş kırıklığını sezdi adeta, yüreği sıkışır gibi oldu. O berbat halin, o korkunun yeniden çıkıp geldiğini duyumsadı, varlığının derinliklerinde sevgilere bir yeteneksizliğin saklı yattığının, sevginin kendisine eza ve cefadan, kötü niyetli büyülerden başka bir şey getirmeyeceğinin sezgi ve korkusu, dondurucu bir soğuklukla bir baştan bir başa dolaştı vücudunu. Hazların kısa ve öz fırtınası henüz sona ermeden, bir bungunluk ve güvensizlik ruhunda kötücül gözlerini açtı, kendisi tutup alacak ve ele geçirecekken ele geçirilmiş olmanın karşısında gönülsüzlük ve bir tiksintinin önsezisi çullandı üzerine.

Kadın, elinde mum, yine sessiz sedasız odadan çıkıp gitmişti. Karanlıkta yatakalmıştı Klein, doygunluğun doruk noktasında önceden, saatler öncesinden şimşek şimşek çakıp sönen sezgiyle dolu saniyelerde geleceğinden korktuğu şey çıkıp gelmişti sonunda; berbat an, yaşamının alabildiğine zengin müziğine sunacağı yorgun ve akortsuz tellerden başka şeyi bulunmadığı, binlerce haz duygusunun karşılığının ansızın bezginlik ve korkuyla ödeneceği an. Bir yürek çarpıntısıyla tüm düşmanların pusuda beklediği duygusuna kapıldı: uykusuzluk, bunalım, kâbuslar. Kaba çarşaf tenini yakıp kavuruyor, soluk gece pencereden içeri bakıyordu. Burada kalmak ve ileride üzerine çullanacak işkenceleri savunmasız göğüslemek olacak şey değildi! Tanrım, yine çıkıp gelmişti, suç ve korku, üzüntü ve çaresizlik çıkıp gelmişti yine! Atlatılıp geçmişe karışmış ne varsa çıkıp gelmişti. Kurtuluş yoktu.

Işığı yakmadan acele giyindi, kapının önünde tozlu çizmelerini bulup ayağına geçirdi, usulcacık indi aşağı, evden çıkıp, yorgun ve bükülüveren ayakları üzerinde, köy içinden, gece içinden umarsızca seğirtti, kendi kendisiyle alay ederek, kendisi tarafından izlenip kendisinden nefret ederek.

4

Klein, ruhundaki iblisle mutsuzluk içinde boğuşup duruyordu. Yazgısını belirleyen günlerin Yeni adına, bilgi ve kurtuluş adına kendisine getirip buyur ettikleri, düşüncelerinin bir esriklik içindeki hızlı akışıyla ve bir zihin açıklığıyla kabarmış, yüksekliğinin bundan böyle elden çıkıp gitmeyeceğini sandığı bir dalgaya dönüşmüştü, oysa çok geçmeden dalganın üzerinden gerisingeri aşağılara düşmeye başlamıştı. İşte yine düzdeydi şimdi ve gölgedeydi, henüz savaşı sürdürerek, henüz içten içe umut ederek, ama derinden yara almış. Bütün bir gün, kısa ve pırıl pırıl bütün bir gün rastgele bir ot parçasının üstesinden geleceği bir hüneri sergilemeyi başarmıştı. Bütün bir gün kendi kendisini sevmiş, kendisini birlik ve bütünlük içinde duyumsamış, birbirine düşman parçalara ayrılmamıştı. Kendi kendisini sevmiş, kendi içinde dünyayı ve Tanrıyı sevmiş, gözleri dört bir yanda sevgiden, onaylayıştan ve neşeden başka bir şey seçememişti. Dün bir haydut gelip çullansa üzerine, bir polis gelip onu tutuklasa bir onaylayış, bir gülümseme, bir uyum olurdu bu. Oysa şimdi mutluluğun tam doruk noktasında yeniden devrilip yıkılmış ve küçülmüştü. Kendi kendini yargılamaya koyuldu, esnasında tüm yargılamaların düzmece ve aptalca olduğunu içten içe biliyordu. Bütün bir şahane gün berraklığını koruyan ve Tanrıyla dolup taşan dünya yeniden eski hoyratlık ve ağırlığına bürünmüştü, her şeyde kendine özgü bir anlam vardı yine ve her anlam ötekilerle çelişiyordu. Dünkü günün coşkusu sonunda yine sığlaşıp kaybolabilmişti. Bu kutsal coşku bir kaprise, Teresina yaşantısı bir kuruntuya, meyhanedeki serüven kuşkuyla bakılacak yüz kızartıcı bir olaya dönüşmüştü.

Kendisini boğacak gibi olan korkudan ancak kendisini sigaya çekip eleştirmeye son vermesi, yaralarını, içindeki eski yaraları deşmeye kalkmaması durumunda yakasını kurtarabileceğini biliyordu artık. Biliyordu ki insana acı veren, budalaca, kötü her şey tersine dönüşebilirdi, yeter ki Tanrı olarak algılanabilsindi hepsi, yeter ki en dipteki kökleri, tüm acı ve tatlının, tüm iyi ve kötünün hayli

ötesine uzanan kökleri aranıp bulunmaya çalışılsındı. Klein bunu biliyordu. Ama buna karşı yapılabilecek hiçbir şey yoktu, kötü ruh içindeydi, Tanrı yine bir sözcük olup çıkmıştı çünkü, güzel ve uzak bir sözcük. Kendinden nefret ediyor, kendini aşağılıyordu. Ve bu nefret zamanı gelince, sevgi ve güvende bazen karşılaştığı gibi onun isteğine bakmadan, önüne geçilmez, gelip çullanıyordu üzerine. Tekrar tekrar Tanrının lütuf ve keremini yaşayacak, tekrar tekrar bunun karşıtını yaşayacak, ve asla yaşamı kendi isteminin belirlediği yolu izlemeyecekti. Bir oyun topu, suda yüzen bir mantar gibi aralıksız sağa sola savrulacaktı. Ta ki bir an gelip sona ersin oyun, bir dalga üzerine devrilip onu altına alsın, ölüm ya da cinnet ona kucak açsın. Ah, keşke bir an önce gerçekleşseydi bu!

Hanidir işte öylesine acı bir şekilde aşinası olduğu düşünceler zorla dönüp geldi yeniden, yararsız kaygı ve tasalar, işe yaramaz korkular, saçmalığını görmenin bir başka eziyet oluşturduğu işe yaramaz kendi kendini suçlamalar. Kısa süre önce (aradan aylar geçmişti sanki) buraya gelirken yolda kafasından geçen bir düşünce yeniden aklına geldi: Baş önde, kendini trenin altına, raylar üzerine atıverse ne iyi olacağını geçirmişti zihninden. Hırsla peşine takıldı bu hayalin, onu hava gibi soluyup içine çekti: Baş ileride, vücut lime lime parçalanmış, un ufak olmuş, tekerleklere dolanmış, raylar üzerinde öğütülüp toz haline getirilmiş, hiçliğe karışmış! Ruhundaki acı içini kemirerek bu imgelemin derinlerine daldı, alkışlarla ve hazla kendinden geçerek Klein'ın vücudunun bir güzel ortadan kaldırılışını işitti, gördü ve tattı, yüreğinin ve beyninin parça parça edildiğini, parçaların sağa sola savrulduğunu, adeta bir havanda dövülerek ezildiğini, ağrıyan başının çatır çutur kırılıp döküldüğünü, ağrıyan gözlerinin göz çukurlarından dışarı aktığını, karaciğerinin ayaklar altında ezilip hamura çevrildiğini, böbreklerinin kıymık kıymık edildiğini, saçlarının kökten kazındığını, kemiklerinin, dizlerinin ve çenesinin öğütülüp toz haline getirildiğini duyumsadı. Katil Wagner de bütün bunları hissetmek için karısını, çocuklarını ve kendisini kan gölüne boğmamış mıydı! Aynen böyleydi, evet. Onu ne kadar da iyi anlıyordu! Kendisi Wagner'di adeta, seçkin yeteneklerle donanmış biriydi, Tanrısalı duyumsayabilen, sevebilen bir insandı, ama fazlasıyla yük altındaydı, fazlasıyla düşünen, gereğinden çabuk yorulan, kendi kusur ve hastalıkları konusunda gereğinden fazla bilgi sahibi bir insan.

Böyle biri, böyle bir Wagner, böyle bir Klein için ne vardı ortada yapılacak? Kendisini Tanrıdan ayıran uçurumu hep gözleri önünde görerek, dünyadaki çatlağı hep yüreğinde hissederek, hep yorgun, sürekli geriye düşmelerle sonuçlanan yücelme, Tanrıya yaklaşma girişimleriyle yıpranmış – böyle bir Wagner, böyle bir Klein için kendisinin ve kendisini anımsatacak ne varsa tümünün varlığına son vermekten, varlıkların geçici dünyasını durup dinlenmeksizin bağrından dışarı salan o akıl erdirilemeyecek gücün karanlık sinesine kendisini gerisingeri bırakmaktan başka ne vardı yapılacak! Hayır, yapılacak başka bir şey düşünülemezdi. Wagner'in sahneden çekilip gitmesi gerekiyordu, Wagner'in ölmesi, Wagner isminin yaşam kitabından silinmesi gerekiyordu. Belki kendi canına kıymak bir yarar sağlamayabilir, gülünç bir eylem olabilirdi. Belki de bırakıp geldiği dünyada yaşayan saygıdeğer kişilerin intihar konusunda söylediklerinin hepsi tümüyle doğruydu. Ama kendi durumundaki biri için yararlı, gülünç sayılmayacak bir başka şey söz konusu olabilir miydi? Hayır, olamazdı. En iyisi kafasının demir tekerlekler altında çatırdayıp ezildiğini hissetmek, kendi arzusuyla onu uçurumun içine kaldırıp atmaktı.

Dizleri titreyerek saatlerce durup dinlenmeden yürüdü. Karşısına çıkan bir tren hattının rayları üzerine uzanıp yattı bir süre; hatta, başı raylar üzerinde, daldı bir ara, ama sonra yine uyandı, içindeki niyeti unutup ayağa kalktı, sallana sallana ilerlemeye koyuldu, tabanlarında sızılar, başı zonklayarak, düşe kalka. Bir defasında vücuduna bir diken battı, bazen bir kuş gibi hafif, adeta havada süzülerek, bazen adımlarını bir bir, zahmetle atarak yürüdü.

"Olgunlaştım, tam şeytanın ağzına layık bir lokma oldum!" diye mırıldandı kendi kendine. Olgunlaşmak! Eza ve cefalarda bir güzel pişip kızarmak, iyice kavrulup kebap olmak, bir şeftali içindeki çekirdek gibi olgunlaşıp ölebilmek!

İçindeki karanlıkta bir kıvılcım çaktı ansızın, darmadağın ruhunun tüm ateşini hemen bu kıvılcıma yöneltti. Bir düşünceydi kıvılcım: Kendini öldürmek bir işe yaramayacaktı; şu sıra canına kıymak, kendini parça parça doğratıp yok ettirmek hiçbir değer taşımayacak, boşuna zahmet olacaktı. Buna karşılık ıstırap çekerek kahır ve çileler ve gözyaşlarıyla pişmesi, yiyeceği darbelerin, çekeceği acıların örsünde dövüle dövüle tava gelmesi iyi olacaktı, esenliğe kavuşturacaktı kendisini. Daha sonra ölebilirdi, daha sonra

hayırlı bir ölüm olurdu bu, güzel ve anlamlı bir ölüm, dünyanın en mutlu şeyi, tüm sevi gecelerinden daha çok mutluluk bağışlayacak bir şey. İyice pişmiş, tam bir teslimiyetle o gücün sinesine kendini gerisingeri bırakmak, yok olmak, kurtulmak, yeniden doğmak. Ancak böyle bir ölüm, böyle olgun, seçkin, soylu bir ölüm bir anlam taşıyabilirdi, böyle bir ölüm kurtuluş olur, yuvaya dönüş olurdu. Özlem, yüreğinde akıtmaya başlamıştı gözyaşlarını. Tanrım, neredeydi o dar, o çetin yol, neredeydi kapı? Hazırdı kendisi, bitkinlikten titreyen bedenin, ölüm acısıyla sarsılan ruhunun her çırpınışıyla bu kapıyı özlüyordu.

Sabahleyin gökyüzü ağarmaya başlayıp kurşunsu göl serin ve gümüşsü ilk parıltılarla gözlerini açtığında, Klein küçük bir kestane ormanında bulunuyordu, gölün ve kentin yukarısında bir yerde, eğreltiotları ve görkemli ispirler arasında, bütün vücudu çiğden ıslak. Fersiz gözleriyle, ama gülümseyerek çevresindeki olağanüstü güzellikteki dünyaya bakıyordu. O içgüdüsel serseri yolculuğunun amacına ulaşmıştı. Öylesine ölümcül bir yorgunluk üzerine çökmüştü ki, korkular içindeki ruhu susuyordu. Her şeyden önce, gece geride kalmıştı! Savaş savaşılmış, bir tehlike atlatılmıştı. Bitkinlikten ayakta duramayarak cansız bir külçe gibi ormanın zeminine, eğreltiotlarıyla bitki köklerinin arasına yığılıp kaldı başı yabanmersinlerinin içinde. Canı çekilen duyularının önünde dünya eriyip gitti. Elleri otlar içinde yumruk yapılmış, göğsü ve yüzüyle toprak üzerinde, bir açlık duygusuyla kendini uykunun kollarına bıraktı, adeta özleyip durduğu son uykuydu bu.

Sonradan ancak birkaç parçasını anımsayabildiği düşünde şöyle bir şey gördü: bir tiyatronun girişine benzeyen bir kapının üzerinde asılı büyük bir tabelada kocaman harflerle bir ad yazılıydı: (bu ikircikliydi) ya "Lohengrin" ya da "Wagner"di. Kapıdan içeri girdi. İleride bir kadınla karşılaştı, bu geceki meyhanecinin karısına benziyordu, ama kendi karısını da andırmıyor değildi. Biçimsiz bir başı vardı, fazlasıyla iriydi, yüzü değişmiş, bir soytarı maskesine dönüşmüştü. Kadına karşı derin bir tiksinti duydu, eline geçirdiği bir bıçağı sapladı karnına. Ama bir başka kadın, birincisinin adeta bir kopyası, arkadan yaklaşıp üzerine atıldı; birincisinin öcünü almak isteyerek keskin, güçlü pençelerini boynuna geçirdi, Klein'ı boğacak oldu.

Bu derin uykudan uyanıp da başının üstünde ormanı görünce şaşırdı Klein, sert toprak üzerinde yatmaktan vücudu kaskatı olmuştu, ama şimdi kendini daha bir zinde hissediyordu. Gördüğü düş, hafif bir korku salarak varlığını sürdürdü ruhunda. Kendisini "Wagner" tiyatrosuna girmeye buyur eden kapı aklına geldi, hayal gücünün ne acayip, ne naif, ne ilkel oyunları bunlar, diye geçirdi içinden gülümseyerek. Wagner'le olan ilişkisini sergilemek için doğrusu ne parlak bir buluştu! Kaba, ama dâhiyane bir espriyi içeriyordu düş. Turnayı gözünden vuruyordu. Ve düşün ne demek istediğini tastamam anlar gibiydi Klein. Tabelasında "Wagner" yazılı tiyatro onun kendisi değil miydi? Kendi dünyasının kapısından içeri girmeye davet edilmiyor, kendi gerçek iç dünyasının yabancı ülkesine ayak atmaya çağrılmıyor muydu? Çünkü Wagner onun kendisiydi – Wagner içindeki katil ve peşine düşülen kişiydi, ama Wagner besteciydi öte yandan, sanatçıydı, dâhiydi, baştan çıkarıcıydı, yaşama sevincine, duyusal hazlara, lükse duyulan eğilimdi – Wagner bastırılmış, dibe çökmüş, memur Friedrich Klein'ın içindeki hakkı yenmiş bütün duyguların ortak adıydı. "Lohengrin"e gelince – o da yine kendisi değil mi, gizemsel bir amaç peşinde dolaşıp duran, kimsenin ismini sormaya cesaret edemediği şövalye Lohengrin değil miydi? Ama düşün bundan sonrasında bir açıklık yoktu, korkunç maskeli başıyla o kadın, sonra güçlü pençeleriyle ikincisi; birinci kadının karnına sapladığı bıçak da kendisine bir şeyi anımsatır gibiydi ve ne olduğunu keşfedeceğini umuyordu bunun; düşte esen cinayet ve ölümcül tehlike havası tuhaftı ; tiyatro, maske ve oyun imajıyla belirgin şekilde karışmıştı. Kadınla bıçağı düşünür düşünmez evde karısıyla yattıkları oda canlandı gözleri önünde. Aklı ister istemez çocuklarına gitti. Nasıl da unutabilmişti! Sabahları üzerlerinde pijamalarla küçük yataklarından çıkarken gördü onları. İsimlerini düşündü, özellikle Elly'nin ismini. Tanrım, çocuklar! Uykulu yüzüne gözlerinden akan yaşlar yuvarlandı yavaş yavaş. Başını sallayıp biraz zahmetle doğruldu, buruşmuş giysilerinden yaprakları ve toprak parçalarını uzaklaştırmaya çalıştı. Ancak şimdi, yaşanmış geceyi anımsadı açık seçik, köy meyhanesindeki çıplak taş odayı, koynundaki yabancı kadını, köyden kaçışını, ardından bir kovalayan varmış gibi yollara düşüşünü anımsadı. Kara kuru eline ve bacağındaki egzamaya bakan bir hasta gibi bu küçük, bu çarpık yaşam parçasına çevirdi gözlerini.

Serinkanlı bir hüzünle, gözlerinde henüz yaşlar, kendi kendine usulcacık mırıldandı: "Tanrım, niyetin ne, ne yapacaksın bundan sonra bana?" Geceki düşüncelerden yalnızca bir tek ses özlemle varlığını sürdürdü içinde, olgunlaşma özlemiyle, yuvaya dönüş, rahat ölebilme özlemiyle. Acaba geride bırakacağı çok yol var mıydı? Kavuşmak istediği yurt uzak mıydı daha? İleride çok, çok acı, akıl almayacak kadar çok çile var mıydı kendisini bekleyen? Hepsine hazırdı, buyurup gelebilirdi hepsi, kalbi açık duruyordu: Ey yazgı, durma, atıl üzerime!

Çayır çimenler içinden, üzüm bağları arasından ağır ağır inip kente geldi. Odasına çıkıp elini yüzünü yıkadı, saçlarını taradı, giysilerini değiştirdi. Restorana inip yemek yedi, o nefis şaraptan içti biraz, kaskatı vücudundaki yorgunluk çözülür gibi oldu, bir rahatlık hissetti. Kaplıca otelinin salonundaki dans vaktini sorup öğrendi ve çay saatinde kalkıp oraya gitti.

Salona girdiğinde Teresina dans ediyordu. Dans ederken Teresina'nın yüzünde beliren o tuhaf, o ışıl ışıl gülümsemeyi yeniden gördü, sevindi buna. Danstan sonra masasına dönen Teresina'yı selamladı ve masasına gidip oturdu. "Akşam benimle Castiglione'ye gelmeye davet ediyorum sizi," dedi usulca.

Teresina düşündü.

"Hemen bugün mü?" diye sordu. "Bu kadar acele mi?"

"Bekleyebilirim isterseniz. Ama güzel bir şey olurdu. Nerede buluşalım?"

Teresina daveti geri çevirmedi. Klein'ın yalnızlık içindeki kırış kırış yüzünde yanıp yıkılmış bir evin son kalan duvarındaki iç açıcı, rengârenk bir kâğıt gibi kimi anlar kendini açığa vuran o tuhaf, o tatlı ve çocuksu gülüşe karşı koyamadı.

"Neredeydiniz kuzum?" diye sordu merakla. "Dün ansızın ortadan kayboldunuz. Sonra, her defasında bir başka yüzle görüyorum sizi. Bugün de yüzünüz yine bir başka, morfinman değilsiniz umarım?"

Klein güldü sadece, tuhaf ve tatlı, biraz yabancı bir gülüş; ağzı ve çenesi tümüyle çocuksu bir görünüm aldı gülerken, alın ve gözler üzerindeki o dikenli halka ise değişmeden kaldı.

"Saat dokuza doğru Hotel Esplanada'nın restoranına gelip alın beni lütfen. Sanırım dokuzda Castaglione'ye bir motor kalkıyor. Peki, söyleyin şimdi, dünden bu yana ne yaptınız?"

"Sanırım gezip dolaştım, bütün gün, bütün gece sonra. Köyün birinde kocası evden kaçıp gitmiş bir kadına rastlayıp teselli ettim onu. Ayrıca, İtalyanca bir şarkı dinledim, güftesini ezberleyeceğim diye bir hayli zorladım kendimi, çünkü Teresina diye birinden söz açılıyordu."

"Nasıl bir şarkı bu?"

"Şöyle başlıyor: *Su in cima di quel boschetto.**"

"Bak sen, demek bu şarkıyı da biliyorsunuz artık? Evet, moda şimdi, tezgâhtar kızların ağzında."

"Ne bileyim, benim pek hoşuma gitti."

"Sonra da bir kadını teselli ettiniz, öyle mi?"

"Evet, çok üzgündü kadın, kocası evden kaçıp gitmişti, ihanet ediyordu kendisine."

"Ya? Peki, nasıl teselli ettiniz onu bakayım?"

"Yalnızlığını unutmak için benim odama geldi. Ben de onu öptüm, yanımda yatmasına izin verdim."

"Sevimli biri miydi bari?"

"Bilmiyorum. Pek alıcı gözle bakmadım kendisine. – Hayır, gülmeyin gülmeyin buna. Yürekler acısıydı."

Yine de güldü Teresina. "Öyle komiksiniz ki! Sanırım uyumamışsınızdır da? Öyle bir haliniz var çünkü."

"Uyudum, hayır. Birkaç saat, yukarıda, bir ormanda."

Teresina tavanı gösteren parmağına baktı Klein'ın ve yüksek sesle güldü.

"Bir meyhanede mi?"

"Hayır, ormanda. Yabanmersinleri içinde. Şimdiden olmuşlar neredeyse."

"Hayalperest birisiniz. – Ama benim dans etmem gerekiyor şimdi, şef sopasını tıklatıyor. – Neredesiniz Claudio?"

Esmer tenli, yakışıklı kavalye, Teresina'nın sandalyesinin arkasında dikilivermişti, derken müzik başladı. Dans sona erer ermez, kalkıp gitti Klein.

Akşam tam saatinde gidip Teresina'yı aldı, sırtına bir smokin geçirdiğine sevindi, çünkü Teresina bayrama gider gibi giyinmişti, pek çok dantellerle süslü mor bir tuvalet vardı üzerinde, adeta prensese benzemişti.

---

* (İt.) "O korunun tepesinde" (ed. n.)

Rıhtımda Teresina'yı otelin feribotuna değil, akşam için kiraladığı güzel bir motora çekip götürdü. Motora bindiler; yarı açık kamarada Teresina için battaniyeler, çiçekler hazırlanmış bekliyordu. Sert bir dönüşle motor rıhtımdan çıkıp hızla denize açıldı.

Açıkta, gece ve sessizlik içinde şöyle söyledi Klein: "Teresina, şimdi Castiglione'deki kumarhaneye gidip kalabalık arasına karışmak yazık olmaz mı? Dilerseniz daha ilerilere açılır, belli bir hedef gözetmeksizin bıkıncaya kadar gezip dolaşırız, ama isterseniz gürültüsüz ve şirin bir köye gideriz, taşra şarabı içer, köy kızlarının söylediği ezgileri dinleriz. Ne diyorsunuz?"

Teresina sustu. Klein, kızın yüzündeki düş kırıklığını fark etmekte gecikmedi. Güldü.

"Aklıma geldi de söyledim, özür dilerim. Siz nasıl eğleneceksiniz, nasıl hoşunuza gidecekse öyle yapalım, başka bir programımız yok. On dakika sonra Castiglione'deyiz."

"Oyuna karşı hiç ilgi duymuyor musunuz?" diye sordu Teresina.

"Bakalım, denemeden bir şey söyleyemem. Oyunun anlamına hâlâ biraz kuşkuyla bakıyorum. Para kazanılabilir oyunda, para kaybedilebilir. Sanırım, insan için bundan daha sansasyonal şeyler vardır."

"Kazanmak için oynanan paranın yalnızca bildiğimiz para olması gerekmez. Herkes için bir simgedir para, herkes kumarda yalnızca para kazanıp para kaybetmez, tüm isteklerine, tüm düşlerine kavuşur ya da elden çıkarır bunları. Benim için para özgürlük demektir. Param oldu mu kimse bana şöyle yap, böyle yap diyemez, gönlümce yaşayabilirim. Ne zaman canım isterse o zaman dans ederim ya da nerede istersem, kimin için istersem. Dilediğim yere kalkıp gidebilirim param olursa."

Klein, Teresina'nın sözünü kesti.

"Tıpkı bir çocuk gibi konuşuyorsunuz, Sevgili Teresina! Sizinkisi gibi bir özgürlüğü içinizde yaşattığınız istekler dışında hiçbir yerde bulamazsınız. Diyelim yarın bir servet sahibi oldunuz da özgürlük ve bağımsızlığa kavuştunuz; ertesi gün gönlünüzü kaptırabileceğiniz bir adam bu parayı yine çekip alır elinizden, vermeyecek oldunuz mu geceleyin gırtlağınızı kesiverir."

"Böyle tatsız şeylerden konuşmayın lütfen! Bakın: Zengin olsam şimdikinden daha sade bir hayat sürerdim, ama hoşuma gittiği için yapardım bunu, kendi gönlümle yani, dışarıdan zorlamayla değil.

Zorlamadan nefret ederim! Ve şunu bilin ki, oyunda ister kazanayım, ister kaybedeyim, her iki durumda da bütün isteklerim işin içindedir, önemli gördüğüm, arzu edilmeye değer ne varsa hepsi söz konusudur. Bu da bana öyle bir duygu sağlar ki, başka yerde kolay kolay ele geçirilemez."

Teresina konuşurken ağzından çıkan sözlere pek dikkat etmedi Klein, kızın kendisine bakıp durdu. Farkında olmaksızın Teresina'nın yüzünü, ormanda uyurken düşünde gördüğü kadının yüzüyle karşılaştırdı.

Ancak motor Castiglione koyuna girdiğinde anladı nedenini: İskelenin ismi yazılı aydınlatılmış teneke tabela, kendisine düşünde gördüğü ve üzerinde "Lohengrin" ya da "Wagner" yazılı tabelayı anımsatmıştı. Düşündeki tabela da böyleydi tıpkı, bu büyüklükte, böyle gri ve beyaz, böyle göz alıcı biçimde aydınlatılmış. Kendisini bekleyen sahne miydi bu yoksa? Kalkıp Wagner'e mi gelmişti? Teresina'nın düşündeki kadına benzediğini, daha doğrusu karnına bıçak saplayıp birini öldürdüğü, pençeleriyle gırtlağına sarılan ötekisi tarafından ise öldürüldüğü kadınlara benzediğini fark etti derken. Ansızın kuşkudan tüyleri diken diken oldu. Bütün bunlar birbiriyle bağlantılı mıydı? Yine yabancı kötü ruhlar onu önüne katmış götürüyor muydu? Nereye peki? Wagner'e mi? Cinayet işlemeye mi yoksa? Ölüme mi?

Motordan inerlerken, Teresina koluna girdi; gürültülü, küçük ve renkli rıhtımdan aşağı indiler, köyün içinden geçip kumarhaneye geldiler. Kumarhanede her şey yarı büyüleyici, yarı bıkkınlık veren olağanüstü bir parıltıyla ışıl ışıldı, aç gözlü insanların yollarını şaşırıp kentlerden uzak ve sessiz taşra yerlerinde düzenlediği eğlencelerde her zaman karşılaşılan bir parıltıydı bu. Tek tek yapılar fazlasıyla büyük, fazlasıyla yeni, ışık fazlasıyla göz kamaştırıcı, salonlar fazlasıyla görkemliydi ve insanlar fazlasıyla canlı. Kocaman ve karanlık sıradağlarla kadifemsi engin göl arasında bu hırslı ve aşırı doygun insanlardan oluşan küçük ve yoğun arı sürüsü öylesine korku içinde sıkışıp kalmıştı ki adeta bir saatlik bile ömrü kalmamıştı, sanki her an bir şey olabilir, hepsini silip süpürebilirdi. Yemek yenip şampanya içilen salonlardan baygın, fazlasıyla sıcak bir keman müziği geliyor, palmiyelerle fıskiyeler arasındaki merdivenlerde çiçek öbekleriyle kadın giysileri karmakarışık parıldıyor, önü açık ceketleriyle erkeklerin solgun yüzleri, altın

yaldızlı düğmelerle bezenmiş lacivert üniformalı hamarat, hizmete koşmaya hazır ve çok bilmiş uşaklar, yanıp tutuşan solgun güneyli yüzleriyle, güzel ve hasta, lavanta kokan kadınlar, sağlam yapılı, eti budu yerinde, buyurgan ve kendinden emin kuzeyli hanımlar, Turgenyev ve Fontaine'in kitaplarındaki renkli resimlerden çıkmışa benzeyen yaşlı beyler.

Salonlara adım atar atmaz kendini rahatsız ve yorgun hissetti Klein. Geniş oyun salonunda cebinden iki tane binlik banknot çıkardı.

"Ne diyorsunuz?" diye sordu. "Ortak oynayalım mı?"

"Hayır, hayır!" diye yanıtladı Teresina. "Güzel bir şey olmaz bu. Herkes tek başına oynasın."

Binliklerden birini Teresina'ya verdi Klein, önüne düşüp kendisine kılavuzluk etmesini istedi. Az sonra bir oyun masasının başına geldiler. Klein kendi binliğini bir numaranın üzerine koydu, rulet tekerleği dönmeye başladı. Klein oyunun dilinden hiç anlamıyordu, sadece koyduğu paranın silinip süpürüldüğünü, ortadan kaybolduğunu gördü. Her şey nasıl çarçabuk olup bitiyor, diye geçirdi içinden memnun. Teresina'ya dönüp gülümseyecek oldu. Ama Teresina gitmişti; o anda bir başka masanın başında dikiliyor, elindeki parayı bozduruyordu. Yanına yaklaştı. Düşünceli görünüyordu Teresina. Tıpkı bir ev kadını gibi düşünceler, tasa ve kaygılar içindeydi ve çok meşgul bir hali vardı.

Teresina'nın peşine takılıp bir başka oyun masasına geldi ve onu izlemeye koyuldu. Teresina oyundan anlıyor, dikkat kesilerek oyunu izliyor, asla elli frangı geçmeyen küçük miktarlardaki parayı bazen bu, bazen şu numaraya koyuyordu. Birkaç kez kazandı, kâğıt paraları alıp boncuk işlemeli el çantasına tıktı, sonra çantasından yine paralar çıkardı.

"Nasıl gidiyor?" diye sordu Klein bir ara.

Teresina, rahatsız edildiği için huysuzlaştı.

"Bırakın oynayayım Tanrı aşkına! Kazanacağım, merak etmeyin!" Çok geçmeden Teresina masayı değiştirdi; Klein da peşinden gitti, ama Teresina kendisini fark etmedi. Teresina'nın çok meşgul olduğunu, kendisine bir hizmette bulunamayacağını görerek bir duvar dibindeki deri kaplı banka gidip oturdu. Yalnızlık tepesine çullandı birden. Gördüğü düşle ilgili olarak yeniden düşüncelere daldı. Düşü anlamaya çok önem veriyordu. Belki ileride sık gö-

remeyeceği düşlerden biriydi bu, belki düşte masallardaki gibi periler kendisine yol gösteriyordu: İki ya da üç kez çağrılır insan ya da uyarılır, hâlâ gözünü açmazsa yazgı duyurur sesini, ondan sonra da hiçbir dostça güç yazgısının dönmeye başlamış çarkını durduramaz. Zaman zaman başını çevirip Teresina'ya bakıyordu Klein. Teresina bazen bir masanın başında oturuyor, bazen ayakta dikiliyor, sarı saçları erkeklerin frakları arasında ışıl ışıl parıldıyordu.

Ne kadar zamandır bin frankla idare ediyor! diye düşündü Klein, can sıkıntısıyla, benimki daha çabuk tükeniyor.

Bir ara Klein'dan yana dönüp başını salladı Teresina. Aradan bir saat geçmişti ki yanına geldi, Klein'ı kendi içine gömülmüş bularak elini kolunun üzerine koydu.

"Ne yapıyorsunuz? Siz oynamıyor musunuz peki?"

"Oynadım."

"Ve kaybettiniz?"

"Evet. Zaten çok bir şey değildi."

"Ben kazandım biraz. Benim paramdan size verebilirim."

"Teşekkür ederim, bugün yeter artık. – Memnun kaldınız mı?"

"Evet, güzel doğrusu. Şey, ben gidip oynayacağım yine. Yoksa şimdiden eve dönmek mi istiyorsunuz?"

Teresina oynamaya devam etti. Klein, Teresina'nın saçlarının bazen burda, bazen şurda, öteki oyuncuların omuzları arasında parıldadığını gördü. Bir ara bir kadeh şampanya alıp götürdü Teresina'ya, kendisi de bir kadeh içti. Ardından yine dönüp duvar dibindeki banka oturdu.

Düşteki o iki kadın neye benziyorlardı? Karısını andırıyorlardı, ayrıca köydeki meyhaneci kadını, aynı zamanda Teresina'yı. Klein'ın bildiği başka kadın yoktu, yıllardır yoktu. İki kadından birini bıçaklayıp öldürmüştü, kadının o maskara şişkin suratı tiksintiyle doldurmuştu içini. Ötekisi ansızın arkadan üzerine çullanmış ve kendisini boğmak istemişti. Doğru olan neydi burada. Anlamlı olan neydi? Kendisi mi karısını yaralamıştı, karısı mı kendisini? Teresina mı onun canına okuyacaktı, yoksa o mu Teresina'nın? Yaralayıp incitmeden ya da onun tarafından yaralanıp incitilmeden karısını sevemez miydi? Onun yakasını bırakmayan lanet miydi bu? Yoksa genellikle böyle miydi? Herkesin başına gelen bir şey miydi bu? Bütün sevgilerde durum böyle miydi?

Peki, kendisini bu dansçı kıza bağlayan neydi? Yoksa onu seviyor oluşu mu? Şimdiye kadar pek çok kadını sevmiş, ama hiçbirinin bundan haberi olmamıştı. Neydi kendisini ona bağlayan, karşıda dikilmiş, ciddi bir işe sarılır gibi talih oyununa sarılmış bu kıza bağlayan? Nasıl da çocuksu bir coşkuyla kendini oyuna vermişti! Sağlıklı, naif ve yaşama susamış! Klein'ın içindeki o derin özlemi, ölüme karşı duyduğu güçlü eğilimi, bu dünyadan göçüp Tanrının sinesine dönmek için duyduğu yurtsamayı öğrendiğinde ne anlayacaktı bundan? Belki kendisini sevecekti, çok geçmeden sevecekti. İyi ama başka türlü mü olacaktı her şey, karısıyla olduğundan başka türlü mü? Varlığının alabildiğine derinliklerindeki duygularla yine her zaman tek başına kalmayacak mıydı?

Teresina düşüncelerinin arasına girdi. Yanı başına gelip dikilmişti, Klein'ın eline bir tomar banknot tutuşturdu.

"Bunları saklayın, daha sonra alırım sizden."

Bir süre sonra –uzun bir süre mi, yoksa kısa mı bildiği yoktu Klein'ın– yine dönüp gelerek parayı geri istedi.

"Demek kaybediyor oyunda, Tanrıya şükürler olsun!" diye geçirdi içinden Klein. "Umarım çok geçmeden oyuna son verir."

Gece yarısını biraz geçiyordu ki dönüp geldi Teresina, neşeli ve biraz terlemiş. "Tamam, oynamıyorum artık. Siz zavallıcık yorulmuşsunuzdur kesinlikle. Yola koyulmadan bir iki lokma bir şey yesek mi, ne dersiniz?"

Bir yemek salonuna girip jambonlu yumurta yediler, ardından meyve geldi, daha sonra şampanya içtiler. Klein uyanıp gözlerini açmış, keyfi yerine gelmişti. Teresina değişmişti, neşeli bir hali vardı şimdi, hafif ve tatlı bir esriklik içindeydi. Güzel olduğunu görmüş, güzelliğinin yeniden bilincine varmıştı, şık giysilerinin de; bitişik masada oturan erkeklerin kur yapan bakışlarını üzerinde hissetmeye başlamıştı. Teresina'daki değişiklik Klein'ın da kaçmamıştı gözünden. Onu yine bir büyünün ve gönül okşayıcı bir ayartının ortasında görüyor, sesinde yine o meydan okuyuşu ve cinselliği işitiyordu; Teresina'nın ellerindeki beyazlık yine ön plana çıkmış, sedef rengindeki boynu danteller arasından dışarı fırlamıştı.

"Yüklü bir para kazanabildiniz mi bari?" diye sordu Klein gülerek.

"Eh işte. Ama devlet kuşu henüz konmuş değil başına. Yaklaşık beş bin frank kadar bir şey şimdilik."

"Fena bir başlangıç sayılmaz."

"Öyle. Tabii peşini bırakmayacağım, kısa zamanda yine oynayacağım. Ama doğrusunu isterseniz böylesi hoşuma gitmiyor. Birden kazanmalıyım, azar azar değil."

Klein: "O zaman siz de azar azar para sürmeyin oyunda, hepsini birden yatırın," diyecek oldu; ama vazgeçti sonra, ileride başına konacak o büyük devlet kuşunun şerefine Teresina'yla kadeh tokuşturdu, gülüp çene çalmaya devam etti.

Ne kadar da şirindi kız, ne kadar sağlıklı ve sevincinden ne büyük bir sadelik taşıyordu! Daha bir saat kadar önce oyun masalarının başında dikilmişti hoyrat, endişeli, buruş buruş, çirkin, hesap kitaba dalmış bir yüzle. Oysa şimdi, tasa ve kaygılar daha önce yanına hiç yaklaşmamış, aklmda ne para, ne oyun, ne iş varmış, neşeden başka, lüksten, yaşamın ışıl ışıl ırmağında rahatçacık yüzüp durmaktan başka şey bilmiyormuş gibi bir hali vardı. Bütün bunlar gerçek miydi, yapmacıklıktan uzak mıydı hepsi? Klein'ın kendisi de gülmüyor değildi, kendisi de neşeliydi, kendisi de Teresina'nın gülen gözlerindeki sevinç ve sevgiye kucak açıyordu – ama yine de bütün bunlara inanmayan biri vardı, kurulmuş oturuyordu Klein'ın içinde, bütün bunlara güvensizlik ve alayla bakan biri. Başkalarında acaba değişik miydi durum? Tanrım, başkaları hakkında ne kadar az şey biliyordu insan, ne kadar az şey! Okulda gülünç savaşlara ilişkin yüzlerce tarih ezberlenmiş, eski gülünç kralların isimleri öğrenilmişti; her gün gazetelerde vergi ya da Balkanlar hakkında haberler okunuyor, oysa insan hakkında hiçbir şey bilinmiyordu! Diyelim bir zil çalsa, bir soba tütse, makinenin birinde bir çark dursa, bozukluğun nereden kaynaklanabileceği saptanıyordu hemen ve harıl harıl aranıp aksayan yer ele geçiriliyor, arızanın nasıl onarılacağı biliniyordu. Gelgelelim içimizdeki şey, yaşama tek başına anlamını veren o gizli zemberek, içimizdeki şey, yalnız başına yaşayan, haz ve kederi yaşayabilen, mutluluğu arzulayabilen, mutluluğu yaşayabilen o şey bilinmezdi, hakkında hiçbir şey bilinmiyordu, hiçbir şey; hastalansa örneğin, şifa bulması olanaksızdı. Delice bir şey değil miydi bu?

Teresina'yla şampanya içip gülerken, Klein'ın ruhunda bu gibi sorular bir belirip bir kayboluyordu, bilincine bazen biraz daha

yakın, bazen biraz daha uzak. Her şey kuşkuyu davet ediyor, her şey belirsizlik içinde yüzüyordu. Bari tek bir şeyi bilseydi: Sevincin ortasında bu güvensizlik, bu sıkıntı, bu çaresizlik duygusu, bu düşünmelerden, sormalardan kendini alamayış başkalarında da karşılaşılan bir şey miydi, yoksa yalnızca onda mı, o antika Klein'da mı böyleydi durum?

Bir şey saptamıştı Klein, kendisini Teresina'dan ayıran bir şey, Teresina'nın kendisinden ayrıldığı bir şey, bu da Teresina'daki çocuksuluktu, ilkel sağlıklılığıydı onun. Teresina herkes gibi, eskiden Klein'ın kendisinin de yaptığı gibi, geleceğin, yarının, öbür günün, ilerisinin her zaman içgüdüsel olarak hesabını yapıyordu. Yoksa oyunda şansını deneyebilir ve parayı bu kadar ciddiye alabilir miydi? Ve işte bu bakımdan, hissediyordu öyle olduğunu, işte bu bakımdan durum kendisinde farklıydı. Kendisinde her duygunun, her düşüncenin ardında kapı açık duruyordu, hiçliğe açılan kapı. Kendisi korkmaya korkuyordu kuşkusuz, pek çok şeyden, aklını kaçırmaktan, polisten, uyku uyuyamamaktan korkuyor, ölümden korkuyordu. Ama korktuğu her şeyi arzuluyor ve özlüyordu aynı zamanda – acıya, çöküşe, peşine düşülmelere, deliliğe ve ölüme duyduğu özlem ve merakla yanıp tutuşuyordu.

"Tuhaf dünya," diye söylendi kendi kendine; bununla anlatmak istediği çevresindeki değil, kendi iç dünyasıydı. Konuşa konuşa yemek salonundan ve kumarhaneden ayrıldılar, fenerlerin soluk ışığında uykuya dalmış göl kıyısına indiler; uyuyan motorcuyu uyandırdılar. Motor harekete hazır oluncaya kadar bir süre geçti aradan, Klein'la Teresina yan yana dikilmiş beklediler, ansızın kumarhanenin göz kamaştırıcı ışığından ve renkli kalabalığından adeta bir büyü, bir sihirle göl kıyısının karanlık ve ıssız sessizliğine getirilip bırakılmış, kızgın dudaklarda hâlâ kumarhanedeki gülüşlerin izi ve şimdiden gecenin, yaklaşan uykunun ve yalnızlıktan korkunun soğuk elini vücutlarında hissederek. Birden el ele tutuşmuşlardı; şaşırmış, ne yapacaklarını bilemeyerek karanlıktan içeri gülümsediler, birinin titreyen parmakları ötekinin eli ve koluyla oynadı. Kaptan seslenince motora bindiler, kamaraya girip oturdular; Klein elinin sert bir devinimiyle Teresina'nın sarışın ve ağır başını tutup kendine doğru çekti, öpücüklerinin ansızın alevlenen ateşi içine aldı.

Öpücükler arasında zaman zaman karşı koymaya çalışarak doğrulup oturdu Teresina ve sordu: "Yakında yine buraya gelecek miyiz?"

Klein, sevginin coşku ve heyecanı içinde gülmeden duramadı. Her şeye karşın hâlâ oyunu düşünüyordu Teresina, ileride yine kumarhaneye gelip şansını denemek niyetindeydi.

"Sen istersen," diye yanıtladı Klein sevecen bir bakışla. "Yarın ya da öbür gün, ne zaman istersen geliriz."

Teresina'nın parmaklarının ensesinde gezindiğini hisseder hissetmez, düşteki o korkunç duygunun anısı birden çaktı içinde, kadının intikam duygusuyla tırnaklarını ensesine geçirdiğini anımsadı.

"Keşke şimdi ansızın öldürüverse beni, yapılması gereken en doğru iş böylece yapılmış olurdu," diye düşündü ateşler içinde yanarak. "Ya da ben öldürsem onu."

Yoklayan elleriyle Teresina'yı sararak kendi kendine güldü usulcacık. Haz ve elemi birbirinden ayıracak durumda değildi. Duyduğu hazzın, bu güzel ve güçlü kadını kucaklamak için duyduğu şiddetli özlemin de korkudan pek kalır yanı yoktu. İdama mahkûm birinin boynuna inecek baltayı beklemesi gibi özlemle bekliyordu bu korkuyu. Her ikisi de yaşıyordu içinde, alev alev haz ve avutulamaz bir hüzün, ikisi de içinde yanıp duruyordu, ikisi de hummalı bir şekilde yıldız yıldız içinde çakıyor, ikisi de ısıtıyor, ikisi de öldürüyordu.

Teresina, fazlasıyla ileriye vardırılmış bir okşayıştan çevik bir davranışla kurtardı kendini, Klein'ın her iki elini tutup gözlerini gözlerine yaklaştırdı ve adeta aklı bir başka yerde, fısıldayarak, "Ne biçim bir insansın sen kuzum?" dedi. "Ne diye seviyorum seni bilmem? Yaşlı birisin, yakışıklı da değilsin üstelik. Niçin peki? Bak, daha önce inanmamıştım ama, suç işlemiş biri olduğuna inanıyorum şimdi. Suçlu değil misin? Paran çalıntı değil mi?"

Klein, ellerini kurtarmaya çalıştı: "Konuşma böyle, Teresina! Bütün paralar çalınmış para, bütün servetler haksız edinilmiş servetlerdir. Bu önemli mi o kadar? Hepimiz de günahkârız, hepimiz de suçluyuz, yaşıyor olmamız bir kez yeterli bunun için. Bu önemli mi o kadar?"

"Tanrım, nedir peki önemli olan?" dedi Teresina birden irkilerek.

"Önemli olan, bizim bu kadehi sonuna kadar içmemizdir," diye yanıtladı Klein yavaşça. "Başka bir şeyin önemi yoktur. Belki bu kadeh bir daha sunulmayacaktır bize. Otele gelip benimle birlikte uyur musun ya da ben seninle gelebilir miyim?"

"Benimle gel," dedi Teresina usulcacık. "Senden korkuyorum, ama yine de yanında olmadan yapamayacağım. Sırrını söyleme bana! Bilmek istemiyorum!"

Motor sesinin susmasına ayıldılar, Teresina kendini Klein'ın kollarından kurtardı, saçlarına çekidüzen verdi, giysisindeki kırışıklıkları düzeltti. Motor sessizce iskeleye yanaştı. Fenerlerin ışıkları karanlık suda yer yer yansıyordu. Motordan çıktılar.

On adım kadar yürüdükten sonra, "Hey, çantam," dedi Teresina. Dönüp iskeleye seğirtti ardından, motora çıkıp kamaraya girdi; çanta kanepe üzerinde duruyordu; kuşkuyla kendisine bakan kaptana çanta içindeki banknotlardan birini alıp attı, koşarak döndü sonra, kendini rıhtımda bekleyen Klein'ın kollarına bıraktı.

5

Ansızın çıkagelmişti yaz, sıcak geçen iki gün içinde dünyanın çehresini değiştirmiş, ormanlara bir derinlik kazandırmış, geceleri büyülemişti. Kızgın saatler itiş kakış ilerliyor, güneş hızlı bir tempoyla ateşten yarım dairesini dolanıyordu; onun peşinden yıldızlar gökyüzünde acele boy gösteriyor, yaşam yangınının alevleri hayli yukarılara çıkıyor, suskun ve açgözlü bir telaş dünyayı önüne katmış götürüyordu.

Bir akşam Teresina'nın kaplıca otelinin salonundaki dansı, ortalığı kasıp kavuran bir fırtınayla yarıda kesildi. Lambalar söndü, şaşkın yüzler çakan şimşeklerin beyaz ateşinde sırıttı birbirine, kadınlar çığlıklar attı, uşakların yüksek sesle oradan oraya bağırdıkları duyuldu, fırtınada pencere camları şangır şungur kırılıp döküldü. Klein, Teresina'yı çekip yaşlı komedyenle oturdukları masaya getirdi.

"Şahane!" dedi. "Haydi gidiyoruz. Korkmuyorsundur sanırım?"

"Hayır. Ama bugün benimle gelmesen iyi olur. Üç gecedir uyuduğun yok, berbat görünüyorsun. Beni eve bırak, sonra da otele git uyu! Gerekirse veronal al. Senin bu yaşayışın intihardan farksız."

Yola koyuldular. Teresina'nın sırtında garsonun birinden ödünç alınmış bir palto vardı; fırtınanın, şimşeklerin, bir uğultuyla havalanan toz girdapları içinden geçerek boşalmış sokaklarda ilerlediler. Altı üstüne getirilmiş gecenin içinde gök gürlemelerinin sevinçten bayram yaparak ışıl ışıl bir kırbaç gibi şakladığı duyuluyordu. Ansızın bir yağmur boşandı, kaldırım üzerine çarpan damlalar dağılıp parçalanıyordu, yaz mevsimine özgü semiz dal ve yapraklar içinden çılgınca dökülen suyun esenliğe kavuşturan hıçkırığıyla giderek hızlandı yağmur.

Islanmış, tir tir titreyerek Teresina'nın evine geldiler. Klein otele gitmedi, böyle bir şeyin sözü de edilmedi artık. Rahat bir nefes alarak yatak odasından içeri girdiler, üzerlerindeki sırılsıklam giysileri gülüşerek çıkardılar. Çakan şimşeklerin göz kamaştırıcı

ışığı pencereden içeri yansıyor, fırtına ve yağmur akasya ağaçlarında dönüp dolanmaktan yorgun düşüyordu.

"Castiglione'ye gitmedik bir daha," dedi Klein alay ederek.

"Gideceğiz, görürsün. Sıkılıyor musun?"

Teresina'yı tutup kendisine doğru çekti Klein; ikisi de ateşler içinde yanıyor, çakan şimşekler sevişmelerinde parıltısını sürdürüyordu. Pencereden durup durup soğuk bir hava içeri akın ediyor, yaprakların buruk, toprağın renksiz kokusunu odaya taşıyordu. Çok geçmeden, sevgi boğuşmasından uykunun kollarına yıkıldılar. Klein'ın çukura gömülmüş yüzü Teresina'nın körpe yüzünün, Klein'ın seyrek ve kuru saçları Teresina'nın gür ve parlak saçlarının yanı başında yastıkta dinleniyordu. Pencere önünde gece fırtınası son kalan alevleriyle parıldamış, derken yorgun düşüp sönerek uykuya dalmıştı, sessiz bir yağmur usulca ağaçların içine yağıyordu.

Saat biri henüz birkaç dakika geçiyordu ki, geceleri artık fazla uyuyamayan Klein, bir yumak gibi birbirine dolanmış kasvetli ve bunaltıcı düşlerden kafasının içi karmakarışık, gözlerinde acılarla uyandı. Bir süre yattı kımıldamadan, gözleri iyice açılmış, nerede olduğunu düşünerek. Geceydi ve yanında biri nefes alıp veriyordu; Teresina'nın evinde olduğunu anladı.

Yavaşçacık doğruldu. İşte yine çıkıp gelmişti o işkence; işte yine saatleri uzanıp yatmakla geçirecekti, yüreğinde acı ve korku, tek başına, o yararsız çilelere katlanacak, o yararsız düşünceleri düşünecek, o yararsız tasa ve kaygıları göğüsleyecekti. Kendisini uyandırmış kâbustan sürünerek çıkıp gelen kasvetli, semiz duygular peşine düşmüştü: tiksinti, dehşet, bıkkınlık, kendini aşağılama.

Elini sağa sola gezdirdi, ışığı bulup yaktı. Serin aydınlık beyaz yastığın, giysilerle yüklü koltukların üzerine aktı, pencere boşluğu fazla geniş olmayan duvar içinde kapkara asılıydı. Teresina'nın öbür tarafa dönük yüzü gölgede kalmıştı, ama boynu ve saçları ışıl ışıldı.

Karısını da bazen bu durumda yatarken görmüştü Klein, karısının yanında da bazen uyumadan yatmıştı, karısının uykusuna imrenerek, doygun ve memnun soluyuşlarıyla adeta alaya alınmış. İnsanda kendisine en yakın kişi tarafından terk edildiği, tümüyle terk edildiği duygusu uyandıran bir şey varsa, o da söz konusu kişinin uyumasıydı. Daha önce de sık sık olduğu gibi aklma yine İsa geldi, ölüm korkusundan boğulacak gibi olan, öğrencilerinin

ise uyuduğu, hepsinin uyuduğu Gethsemane bahçesindeki acı çeken İsa.

Yastığı yavaş yavaş kendinden yana çekti Klein, Teresina'nın uyuyan başı biraz daha yakına geldi. Şimdi görüyordu Teresina'nın yüzünü, uykuda kendisine işte öylesine yabancıydı yüz, öylesine kendi kendisiyle yalnızca, öylesine ona sırt çevirmiş. Bir omzu ve göğsü açıkta duruyor ve her nefes alışta şişip kabarıyordu. Tuhaf diye geçirdi içinden Klein, sevi sözcüklerinde, şiirlerde, aşk mektuplarında boyuna tatlı dudakların ve yanakların sözü edilir de karından ve bacaklardan hiç söz açılmazdı! Düzmece! Düzmece! Teresina'dan uzun süre gözlerini ayırmadı. Bu güzel vücutla, bu göğüs, bu beyaz, sağlıklı, gürbüz, bakımlı kol ve bacaklarla Teresina onu ileride de sık sık büyüleyecek, kollarıyla onu saracak, ondan istediği hazzı çekip alacak, sonra da uyuyup dinlenecekti doymuş, derin derin, acılara sırt çevirmiş, korkusuz, sezgilere kapalı, güzel, duygusuz ve bön, uyuyan sağlıklı bir hayvan gibi tıpkı. Kendisi de onun yanı başında yatacaktı, gözüne uyku girmeksizin, gergin sinirlerle, ölüp ölüp dirilerek. İleride sık sık olacak mıydı bu? Sık sık? Olmasındı, hayır, sık sık olmasın, bundan böyle fazla olmasın, hatta hiç olmasındı! Birden irkildi. Hayır, biliyordu: Artık hiç olmayacaktı ileride!

İnildeyerek başparmağını gözleri arasındaki boşlukta gezdirdi oyar gibi, o şeytani acıların yuvalandığı göz ve alın arasındaki boşlukta. Kuşkusuz bu acıları Wagner de hissetmiş olacaktı, öğretmen Wagner de. Bu acıları hissetmiş, bu çılgınca acıları, onlara göğüs germiş, çektiği işkencelerle, o yararsız işkencelerle olgunlaşarak Tanrıya yaklaştığını düşünmüştü. Bir gün de gelmiş, tıpkı Klein'ın artık katlanamadığı gibi o da bu işkencelere katlanamaz olmuştu. İşkenceler gene hiçbir şeydi, ille o düşünceler yok mu, o düşler, o kâbuslar yok muydu! Derken Wagner bir gece yataktan kalkmış, daha çok, daha pek çok böyle işkence dolu geceyi uç uca ulamanın hiçbir anlamı olmadığını, bu yoldan Tanrıya ulaşılamayacağını görmüş, ve bıçağı alıp gelmişti. O cinayeti boşuna işlemişti belki, belki böylelikle sersemce ve gülünç bir iş yapmıştı. Çektiği işkenceyi, çektiği acıyı bilmeyen niçin böyle davrandığını anlayamazdı çünkü.

Kendisi ise daha kısa bir süre önce düşünde, çirkin yüzünü görmeye dayanamadığı bir kadını bıçaklayarak öldürmüştü. Kuşkusuz sevilen her yüz çirkindi, yalan söylemeyi bıraksın, susma-

ya, uyumayagörsün, çirkin ve kışkırtıcıydı. Söz konusu durumda içyüzü görülebilirdi böyle bir yüzün, sevgiye ilişkin hiçbir şey görülemezdi orada, nitekim kendi yüreğinin derinliklerine göz atan biri de sevgiden iz eser bulamayacaktı. Tek karşılaşacağı şey yaşama arzusu ve korku olacaktı, korktukları için, soğuktan, yalnızlıktan, ölümden sersemce ve çocuksu bir korkuya kapıldıkları için insanlar kaçıp birbirlerine sığınıyor, birbirleriyle öpüşüp kucaklaşıyor, yanaklarını birbirine sürtüyor, bacaklarını birbirlerinin bacaklarına doluyor, dünyaya yeni insanlar salıyorlardı. Böyleydi, evet. Kendisi de bir zaman bu yüzden kalkıp karısına sığınmıştı. Köydeki meyhanecinin karısı da bu yüzden kalkıp ona gelmişti, bir keresinde, şimdi izlediği yolun henüz başında çıplak taş bir odaya gelmişti yalınayak ve suskun, korkunun, yaşam hırsının ve avutulma gereksiniminin dürtüsüne karşı duramayarak. Kendisi de yine aynı nedenden Teresina'ya, Teresina da aynı nedenden kendisine sığınmıştı. Hepsinde de aynı dürtü, aynı istek, aynı yanlış anlama söz konusuydu. Ve hepsinde aynı düş kırıklığı, aynı şiddetli acı. Tanrıya yakın olunduğuna inanılıp kollar bir kadının vücuduna dolanmıştı. Uyum denen şeye erişildiğine inanılmış, oysa kendi günahını ve sefaletini gelecekteki uzak bir yaratığın sırtına yüklemekten başka bir şey yapılmamıştı. Bir kadınla koyun koyuna yatılmış, kadının dudakları öpülmüş, göğüsleri okşanmış ve birlikte bir çocuk dünyaya getirilmişti. Gün gelip aynı yazgı çocuğun da yakasına yapışacak, o da bir gece bir kadınla yatacaktı ve aynı şekilde bu sarhoşluktan uyanıp gözlerini açacak, gözlerinde acılarla önündeki uçuruma bakıp bütün olup bitenleri lanetleyecekti. Bu düşüncelerin peşine takılıp onları sonuna kadar izlemek katlanılacak gibi değildi!

Büyük bir dikkatle, uyuyan Teresina'nın yüzüne baktı Klein, omzuna, göğsüne ve sarı saçlarına baktı. Bütün bunlar onu büyülemiş, onu düş kırıklığına uğratmış, onu ayartıp baştan çıkarmıştı. Bütün bunlar onu yalancı hazlara ve mutluluklara boğmuştu. Ama sonu gelmişti artık, hesabın görüleceği an gelmişti. Wagner Tiyatrosu'ndan içeri adımını atmış, üzerindeki aldatmaca perdesi kalkar kalkmaz her yüzün böyle çirkin ve katlanılmaz görünmesinin nedenini anlamıştı.

Klein yataktan kalktı, bir bıçak bulup getirecekti. Sandalyenin yanından geçerken kazara Teresina'nın açık kahverengi uzun ço-

raplarına dokundu, çoraplar yere düştü. Teresina'yı ilk kez parkta görüşünü, kendisini ilk büyüleyen etkinin nasıl onun yürüyüşünden, ayakkabısından ve gergin çoraplarından kopup geldiğini anımsadı birden. Yumuşacık güldü, oh olsun der gibi; Teresina'nın giysilerini tek tek aldı, elleyip yoklayarak yere bıraktı. Sonra aramasını sürdürdü, bazı anlar oldu arada, her şeyi unuttu. Şapkası masanın üzerindeydi, bir şey düşünmeden eline aldı şapkayı, evirip çevirdi, ıslak olduğunu gördü, tutup başına geçirdi. Pencere önüne gelip dikildi ardından, dışarıdaki siyahlığa baktı, yağmurun ezgisine kulak verdi; unutulup gitmiş başka zamanlardan çıkıp gelir gibiydi ses. Bütün bunlar ne istiyordu kendisinden, pencere, gece, yağmur – kendisini ne ilgilendirirdi çocukluk dönemindeki bu resimli eski kitap.

Ansızın durdu. Eline bir şey geçirmişti, masanın üzerinde duran bir şey. Ne olduğuna baktı, gümüşten oval bir el aynasıydı bu, aynadan kendisine bakan yüzü gördü, kendi yüzünü, Wagner'in yüzünü, derin ve gölgeli çukurlarla, hırpalanıp çatlamış hatlarla şaşkın, çarpık bir yüz. Bu tuhaf yaşantıyı şu sıra sık sık yaşıyordu, birden bir aynada görüyordu kendini, sanki daha önce yıllar boyu bir aynaya bakmamıştı. Öte yandan, bu da Wagner Tiyatrosu'nun bir parçasıymış gibi bir duyguya kapıldı.

Durup uzun uzun baktı aynaya. Bir zamanki Friedrich Klein'ın yüzünün işi tamamdı, harcanıp tüketilmiş bir yüzdü, vaktini doldurmuştu artık, kırışıklıkların her birinde bir çöküş süreci yaşanmaktaydı. Bu yüzün ortadan kaybolması, kaldırılıp bir kenara atılması gerekiyordu. Kocayacağı kadar kocamıştı yüz, üzerinde pek çok şeyi yansıtmıştı, pek çok şeyi, pek çok yalan ve dolanı yansıtmış, üzerinden pek çok toz ve yağmur geçmişti. Bir zaman pürüzsüz ve sevimli bir yüzdü, bir zaman sevmişti bu yüzü Klein, onu bakımlı tutmaya çalışmıştı, hoşlandığı pek çok anlar olmuştu bu yüzden, ama sık sık da nefret etmişti. Neden? Her iki davranışına da akıl erdirilecek gibi değildi.

Peki, ne diye dikiliyordu şimdi burada, geceleyin, bu küçük yabancı odada, elinde bir ayna ve başında bir şapkayla, acayip bir soytarı gibi – neydi bu hali? Neydi niyeti? Masanın kenarına oturdu. Ne yapmak istemişti? Ne arıyordu? Bir şey aramıştı galiba, çok önemli bir şey aramıştı.

Bir bıçak, evet.

Ansızın, derinden sarsılmış, sıçrayıp yatağa seğirtti, üzerine eğildi yatağın, sarı saçlarıyla uyuyan kıza baktı. Yaşıyordu henüz! Klein düşündüğü şeyi henüz gerçekleştirmemişti! Bir dehşet duygusu buz gibi gezindi vücudunda. Tanrım, işte gelmişti o an! Vakit tamamdı, yaşanmış alabildiğine korkunç saatlerde geleceği önceden sezilmiş şey çıkıp gelmişti. Buradaydı artık. İşte şimdi o, Wagner, uyuyan birinin yatağının başında dikiliyor ve bıçağı arıyordu – Hayır, yapmayacaktı. Hayır, aklını kaçırmamıştı henüz! Tanrıya şükürler olsun, henüz aklını kaçırmamıştı! Evet, her şey düzelmişti yine.

Klein yatışmış, huzura kavuşmuştu. Ağır ağır giysilerini geçirdi üzerine, ceketini, ayakkabılarını giydi. Evet, düzelmişti yine.

Yeniden yatağa doğru yürümek istiyordu ki, ayağının yumuşak bir şeylere dokunduğunu hissetti; Teresina'nm yerde duran giysileriydi, Teresina'nın çorapları, açık gri elbisesi. Özenle eğilip kaldırdı yerden, hepsini koltuğun üzerine koydu.

Işığı söndürüp odadan çıktı. Evin önünde serin ve sessiz yağmur damlaları yukarıdan üzerine düşmeye başladı. Ne bir ışık vardı bir yerde, ne bir insan; hiçbir taraftan bir ses gelmiyor, yalnızca yağmurun yağdığı işitiliyordu. Yüzünü yukarıya çevirdi, yağmur damlaları alnından ve yanaklarından aşağı yuvarlanmaya başladı. Gökyüzü görünürlerde yoktu. Ne kadar karanlıktı ortalık. Kendi yıldızını görmeyi ne çok isterdi şimdi, ah ne çok!

Sakin sakin yürüdü caddelerde, yağmurda sırılsıklam. Ne bir insana, ne bir köpeğe rastladı, dünyada yaşam sönmüştü. Sahile indi, sandalları dolaştı, hepsi de karaya çekilmiş, zincirlerle yerinden oynatılmayacak gibi bağlanmıştı. İyice kent dışına çıkmıştı ki, bir sandal ilişti gözüne, oracığa iple gevşecik tutturulmuştu; ipinden kolayca çözülüp alınabilirdi. Ve çözdü sandalı, kürekleri yerlerine taktı. Bir anda kıyı gerilerde kalıp sandal şimdiye kadar görülmedik bir grilikten içeri kayıp gitmeye başladı, dünyada yalnızca grilik, siyahlık ve yağmur kalmıştı, gri göl, ıslak göl, gri göl, ıslak gökyüzü, hepsi de sonsuz.

Açıkta, kıyıdan çok ötede kürekleri sandaldan içeri aldı. Tamamdı artık; bir memnunluk kapladı içini. Eskiden, ölmesinin gözüne kaçınılmaz göründüğü anlar hep biraz duraksamaktan hoşlanmıştı, hep bir gün sonrasına bırakmıştı işi, bir kez daha yaşamı sürdürmeyi denemişti. Ama artık böyle bir şey olmayacaktı. Küçük tekne kendisiydi, onun küçük, sınırlı, yapay güvenceler

içindeki yaşamıydı, çevresinde uzanıp giden grilik de dünyaydı, evrendi ve Tanrıydı, kendine bu grilikten içeri bırakıvermenin güçlüğü yoktu, üstesinden kolay gelinecek bir şeydi, insanın gönlünü ferahlatan bir şey.

Sandalın kenarına oturdu, ayaklarını suya sarkıttı. Usul usul öne doğru eğildi, öne doğru eğildi, derken sandal esnek bir oynayışla altından kayıp gitti. Evrenin koynunda buldu kendini.

Bundan sonra ölünceye kadar geçen az sayıdaki anların içine, aynı hedefe ulaşmak için şimdiye kadar yollarda geçirdiği kırk yıla sığdırdığından daha çok yaşantı gelip sıkıştı.

Şöyle başladı: Sandaldan suya düştüğü, çakan bir şimşek süresince sandalın bordasıyla su arasındaki boşlukta süzülüp kaldığı an bir intihara kalkıştığı, bir çocuklukta bulunduğu, fena sayılmasa da gülünç ve hayli salakça bir iş yaptığı düşüncesi canlandı kafasında. Ölmek isteğinin ve ölmenin coşkusu sönüp gitti. Ölmesine artık hiç gerek yoktu, artık yoktu. Arzulanan bir şeydi, güzel bir şey, memnunlukla karşılanacak bir şey, ama ille de zorunlu değildi artık. O andan, şimşek gibi çakıp sönen o saniye diliminden beri, bütün isteğiyle, başka her isteğe düpedüz sırt çevirerek, katıksız bir teslimiyetle kendini kayığın bordasından suya bıraktığı, annenin kucağına, Tanrının kollarına bıraktığı – o andan bu yana ölmek hiçbir anlam taşımaz olmuştu. Çünkü her şey işte öylesine basitleşmiş, öylesine olağanüstü kolay niteliğe bürünmüştü, bundan böyle ortada ne uçurum kalmıştı, ne bir zorluk. Bütün hüner, kendini bırakıvermekti! Yaşamının bir ürünü olarak tüm varlığı içinden ışıl ışıl parıldadığı görülüyordu bunun, bu kendini suya bırakıvermenin! Bir kez yapıldı mı böyle bir şey, bir kez insan kendini feda etti mi, kendini bıraktı mı, teslim oldu mu, her türlü desteği, ayaklarının altındaki her türlü sağlam zemini gözden çıkardı mı, bundan böyle yalnız ve yalnız yüreğindeki yol göstericinin kılavuzluğuna bıraktı mı kendini, her şey kazanılmış demekti o zaman, her şey yoluna girmiş demekti, ne korku, ne tehlike kalırdı o zaman.

İşte bu hedefe ulaşılmıştı, bu büyük, bu biricik hedefe: Kendini bırakıvermişti düşmeye! Kendini suya ya da ölümün kucağına bırakması şart değildi, pekâlâ yaşamın kucağı da olabilirdi kendini bırakacağı yer. Ama üzerinde pek durulacak bir şey değildi bu, önemsizdi. Yaşayacak, yeniden gelecekti dünyaya. Ama o zaman artık canına kıyması gerekmeyecek, bütün bu tuhaf dolambaçlı

yollardan hiçbirini izlemek, bütün bu zahmet ve acı veren sersemliklerin hiçbirine başvurmak zorunda kalmayacaktı, korkuyu yenmiş olacaktı çünkü.

Ne olağanüstü düşünce: Korkusuz bir yaşam! Korkuyu yenmek, işte buydu mutluluk, işte buydu esenlik. Yaşam boyu nasıl da korkular içinde kıvranmıştı, ölümün gırtlağına sarılıp onu boğmaya çalıştığı şimdi ise ne korku, ne dehşet, hiçbir şey duyumsamıyordu. Duyumsadığı tek şey gülümsemeydi, yalnızca esenlik, yalnızca rıza göstermek, evet demek. Birden anlamıştı korkunun ne olduğunu ve korkuyu ancak onu anlayan birinin alt edebileceğini. İnsanı korkutan binlerce şey vardı, acılar vardı insanı korkutan, yargıçlar vardı, insan kendi kalbinden korkuyor, uykudan korkuyor, uyanmaktan korkuyor, yalnız kalmaktan, soğuktan, çıldırmaktan, ölümden korkuyordu. Ve en çok ondan korkuyordu, en çok ölümden. Ama bütün bunlar maskelerden ve kılık değiştirmelerden başka bir şey değildi. Gerçekte tek şey vardı korkulan: Kendini düşmeye bırakmak, belirsizlikten içeri adımını atmak, var olan tüm güvenceleri çiğneyip küçük adımını atmak. Kim bir defa, bir tek defa kendini elden çıkardı mı, kim bir defa o büyük güveni gösterip kendini yazgının eline teslim etti mi, özgürlüğüne kavuşmuş demekti. Yeryüzünün yasalarına uyması gerekmezdi artık, evrenin kucağına düşer, yıldızlarla birlikte döner, raks edip dururdu.

Düşünceleri düşündüğü gibi düşünmemişti bunları, yaşıyor, hissediyor, dokunarak algılıyor, kokluyor, tadıyordu. Tadıyor, kokluyor, görüyor ve anlıyordu yaşamın ne olduğunu. Dünyanın yaradılışını görüyor, dünyanın çöküşünü görüyordu, her ikisi de yürüyüşe geçmiş iki ordu gibi karşıt yönlerden birbirine doğru sürekli devinim durumundaydı, devinimi hiç sona ermeyen, hep yollarda iki ordu. Dünya sürekli doğuyor, sürekli ölüyordu. Her yaşam Tanrının verdiği bir nefesti. Her ölüm Tanrının içine çektiği bir nefesti. Karşı koymamayı, kendini düşmeye bırakmayı öğrenen kimse kolay ölüyor ve kolay doğuruluyordu. Karşı koyanlar ise korkuyla kahroluyor, zor ölüyor, istemeye istemeye yeniden doğuruluyordu.

Suya gömülen Klein, geceyi yaşayan gölün yağmur karanlığında dünya oyununun yansıdığını ve sergilendiğini gördü: Güneşler ve yıldızlar yuvarlana yuvarlana yukarı çıkıyor, yuvarlana yuvarlana aşağı iniyordu. İnsanlardan ve hayvanlardan, cinlerden ve melekler-

den oluşan korolar karşılıklı dikiliyor, ezgiler söylüyor, susuyordu; kafileler halinde çeşitli yaratıklar birbirleri üzerine yürüyordu, her biri kendisini doğru dürüst tanımaktan uzak, kendi kendisine kin besleyerek, başkalarında kendisinden nefret ederek ve kendi kendisinin peşine düşerek. Hepsinin de içinde ölüme özlem vardı, huzura kavuşma özlemi; hepsinin de Tanrıydı hedefi, Tanrıya dönüş ve Tanrıda ikamet etmekti. Bu hedef de korkulara yol açıyordu, çünkü yanılgıdan başka bir şey değildi. Tanrıda ikamet etmek diye bir şey yoktu çünkü! Sükûnet diye bir şey yoktu. Tek şey vardı, sonsuz, sonsuz, görkemli, kutsal nefes veriş ve nefes alış, biçimlendirilme ve çözülüp dağılma, doğum ve ölüm, göçüp gitme ve diriliş, aralıksız, bitmek bilmeyen. Ve bu yüzden tek bir sanat vardı, bir öğreti, tek bir giz yalnızca: Kendini düşmeye bırakmak, Tanrının istemine karşı durmamak, iyi olsun, kötü olsun, hiçbir şeye bir daha bırakmayacakmış gibi sarılmamak. Ancak o zaman esenliğe kavuşurdu insan, o zaman acıdan da, korkudan da yakasını kurtarırdı, ancak o zaman.

Adeta yaşamı ormanların, ovaların ve köylerin yer aldığı bir ülkeydi de yüksek bir dağın sırtından kuşbakışı bakılıyormuş gibi önünde serilmiş duruyordu. Her şey iyi olmuştu, sade ve güzel olmuştu, ve her şey korkusu yüzünden, gönülsüzlüğü yüzünden bir işkence, bir karmaşa olup çıkmış, tüyler ürpertici ıstırap ve sefalet yumaklarına ve kasılmalarına dönüşmüştü! Onsuz yaşanamayacak hiçbir kadın yoktu – ve birlikte yaşanamayacak hiçbir kadın yoktu. Dünyada hiçbir şey yoktu ki, karşıtı kadar güzel, karşıtı kadar arzu edilmeye değer nitelik taşımasın, karşıtı kadar mutluluk bağışlamasın insana. Yeter ki insan evrenin boşluğunda tek başına süzülüp durabilsin, yaşamak mutluluk, ölmek mutluluktu. Dışarıdan gelecek bir huzur söz konusu değildi insan için; gömütlükte bir huzur, Tanrı da bir huzur söz konusu değildi, doğumların o başı sonu olmayan zincirini, Tanrı nefeslerinin o sonsuz dizisini kesip koparacak hiçbir büyü yoktu. Buna karşılık bir başka huzur vardı ki, insanın kendi içindeydi. Ve şöyleydi adı: Kendini düşmeye bırak! Karşı koyma! Öl seve seve! Yaşa seve seve!

Yaşamının bütün kişileri yanı başındaydı, sevgisinin bütün yüzleri, acı ve ıstıraplarının tüm çeşitlemeleri yanı başında. Karısı da kendisi gibi temiz ve suçsuzdu, Teresina çocuksu gülümsüyordu kendisine. Gölgesi Klein'ın yaşamı üzerine olanca genişliğiyle

düşen katil Wagner onun yüzüne ciddi ciddi gülümsüyor ve gülümsemesi kalkıştığı eyleme de esenliğe götüren bir yol, bir nefes, öte yandan bir simge gözüyle bakılabileceğini, cinayetin, kanın ve zulmün bir gerçeklik taşımayıp kendi kendine eziyet edip duran ruhumuzun değerlendirmelerinden başka bir şey sayılmayacağını dile getiriyordu. Wagner'in cinayetiyle yıllarını geçirmişti Klein, onu lanetleyip onaylayarak, mahkûm edip hayranlık duyarak, onu aşağılayıp ona özenerek bu cinayetten bitimsiz bir zincir gibi uzayıp giden işkenceler, korkular ve perişanlıklar üretmişti. Belki yüz kez korkuyla kendi ölümüne tanık olmuş, idam sehpasında can verdiğini görmüştü; usturanın ağzını gırtlağında, tabancanın kurşununu şakağında hissetmişti. Ama şimdi, o korkulan ölümü gerçekten yaşadıktan sonra ölmek işte öylesine kolaylaşmış, öylesine basitleşmiş, bir kıvanca, bir zafere dönüşmüştü. Dünyada korkulacak hiçbir şey yoktu, hiçbir şey dehşet verici değildi, bütün bu korkular, bütün bu acılar, yalnızca kendi kuruntularımız, kendi sayıklamalarımızdı, iyi ve kötü, değer ve değersizlik, can ve gönülden istemelerimiz ve korkup çekinmelerimiz bizim kendi ürkek ruhumuzdan doğup çıkıyordu ortaya.

Wagner'in hayali çok uzaklarda kayboldu. Kendisi Wagner değildi, artık değildi, Wagner diye biri yoktu, bütün bunlar bir aldanmaydı. Eh, Wagner ölebilirdi. Kendisi, Klein yaşayacaktı.

Ağzından içeri sular giriyor, giren suları içiyordu. Dört bir yandan, tüm duyuları içinden akıp geliyordu sular, her şey çözülüp eriyordu. Soğurulup emiliyor, bir nefesle içeri çekiliyordu. Yanı başında, hemen yakınında sudaki zerreler gibi kendisiyle sıkı bir birliktelik içinde başkaları yüzüyordu, Teresina yüzüyor, o yaşlı şarkıcı yüzüyor, bir zamanki karısı yüzüyor, babası, annesi ve kızkardeşi yüzüyor, binler ve binlerce başka insan yüzüyordu; resimler ve evler de, Tiziano'nun Venüs'ü ve Strassburg Katedrali de yüzüyor, her şey sıkı bir birliktelik içinde, devcileyin bir akıntıya kapılmış yüzüyordu, bir zorunluğun önüne katılmış, giderek hızlanan çılgın bir tempoyla yüzüp duruyordu. Ve çeşitli kişilerin oluşturduğu, çılgınca bir hızla akıp giden bu akıntıya ters yönde bir başka akıntı seçiliyordu, devcileyin, baş döndürücü bir hızla akıp giden bir akıntı çeşitli yüzlerden, bacaklardan, karınlardan, hayvanlardan, çiçeklerden, düşüncelerden, cinayetlerden, intiharlardan, kitaplardan, dökülmüş gözyaşlarından, iç içe, kucak

kucağa, çocuk gözleri, siyah bukleler, balık kafaları, kanlı karnında kaskatı duran uzun bir bıçakla bir kadın, kendisine benzeyen bir genç, yüzü baştan aşağı kutsal tutkuyla yanan biri, kendisi, yirmi yaşlarında, bir zamanki Klein, o kayıplara karışmış Klein! Ne iyi, bunu da bilip öğrenmişti şimdi, zaman diye bir şeyin olmadığını da öğrenmişti. Yaşlılık ile gençlik, Babil ile Berlin, iyi ile kötü, vermek ile almak arasında bulunan tek şey, dünyayı ayrımlarla, çeşitli değer yargılarıyla, acıyla, kavgayla, savaşla dolduran tek şey insan usu, tek şey henüz bilmelerden uzak, henüz Tanrıdan uzak yaşayan gençliğin o toy, atılgan ve acımasız usuydu. Us karşıtlıklar uyduruyor, isimler uyduruyordu, kimi şeylere güzel, kimi şeylere çirkin diyor, kimi şeyleri iyi, kimi şeyleri kötü diye niteliyordu. Bir yaşam parçası sevgi olarak gösterilirken bir başkası cinayet olarak gösteriliyordu. Bu us böyleydi işte, toy, budala ve gülünçtü. Uydurduğu şeylerden biri de zamandı. Kendisini daha bir içten yiyip bitirmesini, dünyayı basitliğinden çekip alarak zorlaştırmasını sağlamaya elverişli eşsiz bir buluş, ustalıklı bir araç. İnsanı özleyip arzuladığı şeyleri ele geçirmekten alıkoyan hep tek şey olmuştu, o da zamandı, usun uydurduğu bu zaman, bu akıl almaz buluş. Özgürlüğüne kavuşmak istiyorsa, insanın her şeyden önce kaldırıp atacağı dayanaklardan biriydi zaman, koltuk değneklerinden biriydi.

Gerek Tanrı tarafından soğurulup emilen, gerek ters yönde Tanrının nefes verişleriyle dışarı saldığı karşıt varlıkların evrensel ırmağı giderek daha çok kabardı. Klein öyle varlıklar gördü ki ırmağa karşı koymaya çalışıyor, korkunç kramplar içinde şahlanıyor ve kendi elleriyle kendilerini müthiş işkence ve azapların kucağına atıyordu. Kahramanlar vardı içlerinde, caniler vardı, cinnet getirmişler, düşünürler, âşıklar, din adamları vardı. Öyle kişiler de gördü ki, kendisine benziyorlardı, teslimiyetin, evet deyip rıza göstermenin içsel hazzıyla çarçabuk ve kolayca ırmakta sürüklenip gidiyorlardı. Kendisi gibi mutlu kişiler. Esenliğe kavuşmuş bu kişilerin ezgisinden ve mutsuzların acıyla sürekli bağrışmasından her iki ırmak üzerinde kristal bir ses küresi ya da bir ses kubbesi, bir müzik katedrali oluşuyor, orta yerinde de Tanrı oturuyordu; parlak, parlaklıktan gözle görülmeyen bir yıldız, ışığın özü oturuyor ve çevresinde gümbür gümbür öten evrensel koroların müziği kıyılarını aralıksız dövüp duruyordu.

Kahramanlar ve düşünürler yürüyüp çıkıyordu ırmaktan, peygamberler, müjdeciler çıkıyor, biri "işte orada, Aziz Tanrı, gösterdiği yol bizi huzura kavuşturan Rabbimiz!" diye sesini yükseltiyor ve pek çok kişi onun peşine takılıyordu. Bir başkası da Tanrının yolunun insanı kavga dövüşlere ve savaşlara götüreceğini haykırıyordu. Biri ışık diyor, bir başkası gece diyor ona, biri baba, biri anne ismini yakıştırıyordu. Biri dinginlik, bir başkası devinim, ateş, soğukluk, yargıç, avutucu, yaradan, yok eden, bağışlayıcı, intikamcı diye niteleyip ona övgüler döşeniyordu. Tanrı kendisini adlandırmıyordu. Kendisine isimler takılsın, sevilip övülsün, lanetlenip nefret edilsin, kendisine tapılsın istiyordu, çünkü evrensel koroların müziği onun tapınağı, onun yaşamıydı. Ne var ki, hangi isimlerle sevgilere, övgülere, kinlere, nefretlere konu edildiğine, kendisine huzur ve uyku aramak için mi, yoksa dans edip eğlenmek, çılgınlıklarda bulunmak amacıyla mı başvurulduğuna baktığı yoktu. Her isteyen arayabilir, her isteyen bulabilirdi.

Derken kendi sesini işitti Klein: Ezgi söylüyordu. Yeni, güçlü, aydınlık, çın çın öten bir sesle bağırarak ezgi söylüyor, çın çın öten ve yüksek bir sesle Tanrıyı övüyor, ululuyordu. Baş döndürücü bir tempoyla ırmakta akıp giderken, milyonlarca yaratığın ortasında ezgi söylüyordu, bir peygamber ve bir müjdeciydi. Şarkısı çın çın ötüyor, seslerden oluşan katedralin kubbesi giderek yükseliyor, Tanrı da bu kubbenin altında oturuyordu. Ve müthiş bir gümbürtüyle akıp gidiyordu ırmaklar.

Saygın bir memur, sadık bir koca ve aile babası olan Friedrich Klein, kendini birdenbire hayali bir cinayet ve suçun yükü altında bulur: Karısı ve üç çocuğunun ölümü, sahte pasaport, bir tabanca, çantasına istiflenmiş para ve gösterişsiz saygınlığı. Kırklı yaşlarını süren Klein, her şeye en baştan başlamak, yeni, genç bir adam olabilmek için gücünü toplar.

Klein ve Wagner anlatısını yazdığı dönemde Hermann Hesse, kendi özel yaşamında girdiği bunalımla C. G. Jung'a başvurmuş, bu kitapta, bilinçaltının işleyişine ilişkin dönemi için henüz yeni olan psikoloji bilgileriyle desteklediği bilimsel bir teknik kullanmayı denemiştir.

"Peki, ne diye dikiliyordu şimdi burada, geceleyin, bu küçük yabancı odada, elinde bir ayna ve başında bir şapkayla, acayip bir soytarı gibi – neydi bu hali? Neydi niyeti? Masanın kenarına oturdu. Ne yapmak istemişti? Ne arıyordu? Bir şey aramıştı galiba, çok önemli bir şey aramıştı."

ISBN 978-975-08-3923-8
8 TL
9 789750 839238